PVBLII OVIDII NASONIS HEROIDVM EPISTOLAE.

AMORVM LIBRI III.
DE ARTE AMANDI LIBRI III.
DE REMEDIO AMORIS LIB. II.

Aliáque huius generis, quæ ſequens pagella indicabit.

Omnia ex acuratiſs. Andreæ Naugerij caſtigatione.

Guidonis Morilloni argumenta in Epiſtolas.

LONDINI,
Excudebat Thomas Vautrollerius Typographus. 1583.
Cum priuilegio Regiæ Maieſtatis.

ACCESSERVNT HVIC TERTIO TOMO RELIQVA ab eodem, vt videtur, ante exsilium confecta.

DE *medicamine faciei.*

NVX SOMNIVM.

EPIGRAMMATA.

HALIEVTICON *fragmentum: etsi id supremis suis temporibus, teste Plinio, incoauit.*

PVLEX *& Philomela: quæ cùm aliquando vna cũ alijs Ouidij nomen circumtulerint; hodie ne docto quidem viro, immo ne viro quidem digna esse omnes vident adiunximus, ne quid desiderares.*

A. SABINI *Epistolæ* III. *quibus ad Ouidij Epistolas totidem respondet.*

CARMEN *ad Pisonem vetus auctor Lucanus iampridem sibi vindicauit.*

18,00 DOCTISSIMAE *autem illæ annotationes, quibus is qui Aldinæ editioni præfuit, complexus est tum paucula illa quæ nullo suffragante exemplari, vt sibi visum erat, immutauerat; tum multa, quæ, cũ ipsum prius subterfugissent, postea demum veteribus libris inspectis inuenit: tum denique eas lectiones quæ ita quãdoq; diuersæ reperiuntur, vt omnes tamen probari possint: hæ inquam annotationes nos, quoad eius fieri potuit, fecimus vt libri nostri marginem occuparent, loco earum quæ, quo magis sunt leues, & indignæ quæ legantur, hoc lubentius, si Dijs placet, & auidius hodie à vulgo librariorum studioso lectori obtruduntur.*

Quod ad ortographiæ rationem attinet, qua hodie nihil est varium magis & impeditum, nihil quantum in nobis fuit, mutauimus, sed ipsi Aldo suam in suo opere reliquimus.

REVEREN-

REVERENDISSIMO D. BERNARDO DIVITIO S. MARIAE IN PORTICV DIACO-no Cardinali Andreas Asulanus S.

VLTAS ob causas magnũ mihi dolorem attulit Aldi generi mei mors. Primo, non solum generum (quod ipsum tamen per se graue solet accidere) sed eum generũ, qui & doctissimus & optimus omnium vir esset, amittebam. Deinde, cùm is viduam mihi filiam, quatuor orbos nepotes relinqueret: neque ego illos maxime ope mea indigentes deserere vllo pacto aut deberem, aut vellem: magno id mihi oneri futurum esse videbam. Accedebat ad hæc: atque id maxime dolorem meum augebat: quod magnam mihi, & Latinæ & Græcæ litteræ huius morte iacturam facere videbantur. omnes enim eò ille cogitationes suas direxerat, omnes neruos eò contenderat, vti veterum scriptorum libros fœda quadam pro-

ximorum sęculorum barbarie pollutos castigaret: ac bonas literas propè iam collabentes restitueret: in quo cùm multum studio ac diligentia quadam singulari profecisset, neque tamen quod optabat alienissimo tempore ereptus perficere potuisset, id quasi in me onus, eo defuncto, recidere videbatur. hoc vero eò mihi erat cæteris molestius, quod carissimi mihi generi iacturam in me erat vt modestè ferrem, priuatis opibus & filiam, & nepotes tueri poteram: hoc neque quo pacto ferre possem, neq; quo pacto recusarem, videbam. Si id, cui se ille ipse omnium doctissimus vix parem arbitrabatur, ego, qui vix hæc scribo, qui literis paululum admodum institutus sum, subirem: non solum, ne opprimerer, timebam: sed multo magis ne impudentissimus iudicarer. quicquam verò oneris, quod ab illo mihi impositum ac relictum esset recusare, neque amori, quo illum semper prosecutus sum: neque fidei, quam ille de me semper maximam habuit, conuenire existimabã. Suscepi igitur præsenti animo: & impudens potius haberi, quàm officio deesse volui, ne mihi tamẽ aliquando aut quod semel suscepissem, abijcere, aut succumbere necesse esset, rectè mihi consulturus visus sum si quod meis viribus

ribus non poſſem, alienis ſuſtinerem. Itaque Aldum ipſum qua in re potui imitatus ſum: & quod ipſe, quamuis omnium bonarum artium peritiſſimus, ſibi agendum tamen ducebat, id egi. Nunquam ille ſuo tantum iudicio credendum cenſuit, vt aliorum repudiaret, quoties libros aliquos editurus erat, ſi quos nouerat qui in illis elaboraſſent, eos adhibebat: atque eorum opera in his caſtigandis maximè vtebatur. Idem mihi ego, & eo etiam magis faciendum exiſtimaui, quo minus per me quicquam in hoc ſine aliorum auxilio præſtare poſſum. Atq; id à me cùm in alijs multis tum Latinis tũ Græcis libris, quos poſt illius mortem edidi, tum nuper in Ouidio factum eſt. qui nunc ex officina noſtra is prodit, vt qui prius multis in locis corruptiſſimus circumferebatur, in eo pauca admodum deſiderari poſſe videantur. Id adeo Andreæ Naugerio referre acceptum debemus: qui, cùm illum ex veteribus permultis exemplaribus diligentiſſimè caſtigaſſet: labores ſuos impertiri omnibus voluit: ac mihi imprimendum dedit. Tibi vero hos Ouidij libros non ob id ſolum dedicamus, quod cùm literarum omnium & peritiſſimus ſis, & fautor maximus, omnia quæ ad literas attinent, quaſi tui iuris eſſe

videantur:ſed ob id præcipue, quòd ita his libris delectaris, vt nihil legas libentius: & quòd maximi poëta ingenij tibi, qui maximo es ingenio potiſſimum videtur conuenire. Quod eò tamen in te præſtantius exiſtimari debet: quo longè eſt maius, atque vniuerſo humano generi conducibilius, ad orbem moderandum, quod tu feciſti, quā, quod ille, ad carmina nihil aliud quam voluptatem quandam auribus afferentia, id conferre. Qua in re nō id ſolum in te præcipuè elucet: ſed virtutes animi tui ſingulares, quę in nullo vnquam plures fuerunt: ita homines admirantur: vt, cùm omnes in te ſummas eſſe facilimum ſit cognoſcere: difficillimum tamen ſit in qua maximè excellas, iudicare. non immerito igitur te Leo Pontifex Maximus tanti facit vt omne cœli onus, quod illi incumbit, in te nonnunquam transferat: ac tanquam Atlax ſuppoſito Hercule, conquieſcat. Sed neque loci huius eſt, neque mearum viriū: te laudare. Scribentur ab alijs fortaſſe laudes tuæ, quorum ſcripta & diuturniora eſſe poſſint, & tibi gratiora. Mihi ſatis ſit tibi offerre, quæ poſſum. Ac tibi nos quidem nunc Ouidium mittimus: Tu non illum ſolum ea fronte qua illos quos amas, ſoles, excipe: ſed & me, & ea omnia quæ
aut

aut edita à me hactenus sunt, aut posthac edentur, in patrocinium tuum recipe: & qui nó minus litteris quàm virtutibus omnibus es ornatissimus, litteras ad te confugientes tuo præsidio tueare. Sic demum, & ego tuo auxilio fretus in eas iuuandas totus incumbam: & alij fortasse ita multi ad idem agendum excitabuntur: vt quæ iam propè exarescere incipiebant, plurium diligentia excultæ reflorescere atque in antiquum illum nitorem restitui posse videantur.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARVM HEROIDVM LIBER.

IN PRIMAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Græcis ad Troiam cum maximo bellorum apparatu ob Helenæ raptum proficiscentibus, Vlysses Laertis, & Anticliæ filius, Penelopes nouæ vxoris detentus amore, insaniam simulans, comitatum negat. Verum tandem fraude viri à Palamede detecta, cum ceteris in Troianam expeditionem ire coactus est: vbi quantum & fraude, & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus post decennii Troia euersa, cum in patriam rediturus cum reliquis Græcorum principibus naues conscenderet, ob læsæ Mineruæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt. Inter quos Vlisses acerbæ tempestatis impulsu in longissimam, vtpote decennem paregrinationem agitatus est. Cùm igitur Penelope Icarij, & Polycastes filia hactenus casta, huiusce tam longæ moræ caussam ignoraret; ad illum hanc epistolam scripsit in qua illum multis rationibus in patriam reducere nititur, sic inquiens:

PENELOPE VLYSSI.

ANC tua Penelope lento tibi mittit Vlysse:
Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.
Troia iacet certè Danais inuisa puellis:
Vix Priamus tanti, totáque Troia fuit.
O vtinam tunc, cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto iacuissem frigida lecto:
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti spatiosam fallere noctem,

Laſſaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui grauiora pericula veris?
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.
Siue quis Antilochum narrabat ab Hectore victum:
Antilochus noſtri cauſſa timoris erat.
Siue Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis:
Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos.
Sanguine Tlepolymus Lyciam tepefecerat haſtam:
Tlepolemi leto cura nouata mea eſt.
Denique quiſquis erat caſtris iugulatus Achiuis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene conſuluit caſto deus æquus amori:
Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda deos.
Grata ferunt Nymphæ pro ſaluis dona maritis:
Illi victa ſuis Troica fata canunt.
Mirantur iuſtique ſenes, trepidæq; puellæ:
Narrantis coniux pendet ab ore viri.
Atque aliquis poſita monſtrat fera prœlia menſa:
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois: hic eſt Sigeia tellus:
Hic ſteterat Priami regia celſa ſenis.
Illic Aeacides, illic tendebat Vlyſſes:
Hic lacer admiſſos terruit Hectar equos.
Omnia namque tuo ſenior, te quærere miſſo
Rettulerat nato Neſtor: at ille mihi.
Rettulit & ferro Rheſúmque, Dolonáque cæſos:
Vtq; ſit hic ſomno proditus: ille dolo.
Auſus es ô nimium, nimiúmque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.
Tótque ſimul mactare viros adiutus ab vno.
At bene cautus eras, & memor ante mei.
Vſque metu micuere ſinus: dum victor amicum

Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios? &, murus quod fuit antè, solum?
Si maneo qualis Troia durante manebam:
Virque mihi dempto fine carendus abest.
Diruta sunt aliis: vni mihi Pergama restant:
Incola captiuo quæ boue victor arat.
Iam seges est vbi Troia fuit: resecandáque falce
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virum curuis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ caussa morandi,
Aut in quo lateas ferreus, orbe licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim:
Ille mihi de te multa rogatus, abit.
Quámque tibi reddat, si te modo viderit vsquam:
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arua,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Missimus & Sparten: Sparte quoque nescia veri,
Quas habitas terras, aut vbi lentus abes?
Vtilius starent etiam nunc mœnia Phœbi:
Irascor votis heu leuis ipsa meis.
Scirem vbi pugnares: & tanta bella timerem.
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens:
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus:
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor: quæ vestra libido est:
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres quàm sit tibi Rustica coniux:
Quæ tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar: & hoc crimen tenues vanescat in auras:
Neue reuertendi liber, abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto

Cogit : & immensas increpat vsque moras.
Increpet vsque licet : tua sim, tua dicar oportet.
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibúsque pudicis
Frangitur : & vires temperat ipse suas.
Dulichij, Samiique, &, quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa proci:
Inq; tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Viscera nostra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybúmque, Medontáq; dirũ,
Eurimachique auidas, Antinoique manus,
Atque alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens, pecorisque Melanthius auctor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero : sine viribus vxor,
Laërtésque senex, Telemachúsque puer.
Ille per insidias pœne est mihi nuper ademptus:
Dum parat inuitis omnibus ire Pylon.
Di precor hoc iubeant, vt euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custósque boum, longæuáque nutrix:
Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, vt qui sit inutilis annis,
Hostibus in medijs regna tenere potest.
Telemacho veniet, viuat modò, fortior ætas:
Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citius venias portus, & aura tuis.
Est tibi, sitq; precor, natus : qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten : vt iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram te discedente puella:
Protinus vt redeas, facta videbor anus.

IN EPISTOLAM SECVNDAM ARGVMENTVM.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Troiano in patriam rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi, & Crustumenæ filia, quæ tunc Traciæ imperabat, hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm aliquandiu secum fuisset, audita morte Mnesthei, qui post eiectum ex vrbe Athenarum patrem Thesea, imperium occupauerat regni cupidine captus, Phyllidi fide data, se intra mensem rediturum, fingens se ad res suas componendas ire, resarcitis nauibus, Athenas petijt, neque de reditu curauit. Quatuor itaque exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet vt beneficiorum memor seruatis sponsionibus, in fide persistat. quod si negligat: violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Hospita Demophoon tua te Rhodopeia Phyllis
Vltra promissum tempus, abesse queror.
Cornua cùm lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit: toto quater orbe recreuit:
Nec vehit Actæas Sithonis vnda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes:
Non venit ante suam nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Credimus: inuita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putaui
Alba procellosos vela referre notos.
Thesea deuoui: quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille suos.
Interdum timui ne dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe deos supplex, vt tu scelerate valeres,
Sum prece Thuricremis deuenerata focis.
Sæpe videns ventos cœli, pelagóque fauenteis,
Ipsa mihi dixi, si valet ille, venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,

Finxit: & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te iurata reducunt
Numina: nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba, & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amaui?
Crimine te potui demeruisse meo.
Vnum in me scelus est. quod te scelerate recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.
Iura, fides, vbi nunc? commissaque dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios vbi nunc Hymenæus in annos?
Qui mihi coniugij sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur, & vndis:
Per quod sæpe ieras: per quod iturus eras:
Pérque tuum iurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, auum:
Per Venerem nimiúmque mihi facientia tela:
Altera tela arcus, altera tela faces:
Iunonémque, toris quæ præsidet alma maritis:
Et per tediferæ mystica sacra deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque deorum
Vindicet: in pœnas non satis vnus eris.
* *Ah laceras etiam puppes furiosa refeci:* * melius vet. libri, *At laceras.*
Vt, qua desereret, firma carina foret:
Remigiúmque dedi; quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi numinibúsque tuis:
Credidimus lacrymis: an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes: quáque iubentur, eunt.
Dis quoque credidimus: quid iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moueor, quod te iuui portúque, locóque:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali

Pœnitet : & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam : mallem suprema fuisset
Nox mihi : dum potui Phyllis honesta mori.
Speraui melius : quia te meruisse putaui:
Quæcunque ex merito spes venit : æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria : simplicitas digna fauore fuit.
Sum decepta tuis & amans, & femina verbis:
Di faciant laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Ægidas media statuaris in vrbe:
Magnificus titulis stet pater ante suis:
Cùm fuerit lectus Scyron toruúsque Procustes,
Et Sinis, & tauri, mistáque forma viri,
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; Bimembres
Et pulsata nigri regia cæca dei.
Hoc tua post illos titulo signetur imago:
Hic est : cuius amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisque parentis,
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat : solum miraris in illo:
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec inuideo) fruitur meliore marito:
Inq; capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces:
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atque aliquis, iam nunc doctas eat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat : careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo:
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului; ne te mea regia tangit:
Fessáque Bistonia membra lauabis aqua:
Illa meis oculis species abeuntis inhæret:
Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti : colloque infusus amantis

Oscula per longas iungere pressa moras.
Cúmque tuis lacrymis, lacrymas confundere nostras:
Quódque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce:
Phylli face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto: redeas modò serus amanti:
Vt tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? iam te tenet altera coniux
Forsitan & nobis qui male fauit, amor.
Vtq; tibi excidimus: nullam puto, Phyllida nosti.
Hei mihi, si quæ sim Phyllis, & vnde rogas:
Quæ tibi Demophoon, longis erroribus acto
Threicios portus, hospitiúmque dedi.
Cuius opes auxere meæ: cui diues egenti
Munera multa dedi: multa datura fui:
Quæ tibi subieci latissima regna Lycurgi,
Nomine femineo vix satis apta regi:
Qua patet vmbrosum Rhodope glacialis ad Aemum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas auibus libata sinistris,
Castáque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis vlulauit in illis:
Et cecinit mæstum deuia carmen auis.
Affuit Alecto breuibus torquata colubris:
Súntque sepulcrali lumina mota face.
Mæsta tamen scopulos, fruticosáque littora calco:
Quáque patent oculis æquora lata meis.
Siue die laxatur humus, seu frigida lucent
Sidera, prospicio quis freta ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro vix me retinentibus vndis:
Mobile qua primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus, & minus vtilis asto:

Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè fulcatus in arcus:
Vltima prærupta cornua mole rigent:
Hinc mihi suppositas immittere corpus in vndas
Mens fuit: &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam littora portent:
Occurrámque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum vt superes, adamantáque, téque:
Non tibi sic, dices, Phylli sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuuat.
Colla quoque, infidis quæ senectenda lacertis
Præbuerant: laqueis implicuisse iuuat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
In necis electu parua futura mora est.
Inscribere meo causa inuidiosa sepulcro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes, amantem:
Ille necis causam præbuit; ipsa manum.

IN TERTIAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Postquam Græci Phrygiam appulerunt, vrbes Troiæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more cœperũt depopulari: inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, vtramque Ciliciam, & Thebanam atque Lyrnesiã inuasit. Expugnato itaque Chrynesio oppido, duas insignes secũ virgines abduxit, Astynemen Chrysæ sacerdotis Smynthei Apollinis filiam & Hippodamiam Brisæ natam: quæ deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatæ. Chrysen autem Agamemnoni Græcorum principi concessit; & Briseida sibi reseruauit. Sed cum iam Deorum iussu cogeretur Agamemnõ Chrysen patri restituere Briseida Achilli surripuit, Quamobrém indignatus Achilles, diu à bello abstinuit: nec vllius suasione vel precibus ad arma, aduersus Troianos sumenda animari potuit: nec postea Briseida accipere curauit, quamuis illi Agamemnon cum maximis muneribus vltro misisset. Quare Briseis ad eum hanc Epistolam mittit, in qua conqueritur de eius nimia ira, rogátque vt sumat arma aduersus Troianos, dummodo eam prius ab Agamemnone vltro oblatam recipiat.

BRISEIS ACHILLI.

Quam legis, à rapta Briseide littera venit,
Vix bene barbarica Græca notata manu.
Quascunque aspicies, lacrymæ fecere lituras:
Sed tamen hæ lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominóque, viróque
Fas est: de domino pauca, viróque querar.
Non, ego poscenti quòd sum citò tradita regi,
Culpa tua est: quamuis hæc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Talthybiúsque vocarunt:
Eurybati data sum, Talthybióque comes.
Alter in alterius iactantes lumina vultum,
Quærebant taciti, noster vbi esset amor.
Differri potui: pœnæ mora grata fuisset:
Hei mihi, discedens, oscula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi: rupíque capillos:
Infelix iterum sum mihi visa rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reuerti:
Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.
*Si progressa forem, caperer ne * nocte timebam,* quidam *forte.*
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sum, quia danda fui: tot noctibus absum: fortasse re-ctius.
Nec repetor: cessas: iráque lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hic paruo tempore, dixit, eris.
Non repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille:
I nunc: & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone, & Amyntore nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërtæq; satus; per quos comitata redirem:
*Auxerunt * blanda grandia dona prece:* Ita veteres l. neque tamen male. q. *blandæ grandia dona preces.*
Viginti fuluos operoso ex ære lebetas,
Et tripodas septem pondere, & arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quódque superuacuum est: forma præstante puellæ

Lesbides, euersa corpora capta domo.
Cúmque tot his, sed non opus est tibi coniuge: coniux
Ex Agamemnonijs vna puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas.
Qua merui culpa, fieri tibi vilis Achille?
Quo leuis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter vrget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisque, necisque,
Tres cecidisse, tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora iactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis, te compensauimus vnum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi iuratus per numina matris aquosæ,
Vtile dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet, vt quamuis veniam dotata, repellar:
Et mecum, fugias, quæ tibi dantur opes.
Quin etiam fama est: cùm crastina fulserit Eos:
Te dare nubiferis linea vela notis.
Quod scelus vt pauidas miseræ mihi contigit aures:
Sanguinis, atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ò cui me miseram violente relinques?
Quis mihi desertæ mite leuamen erit?
Deuorer antè precor subito telluris hiatu:
Aut rutilo missi fulminis igne cremer:
Quàm sine me Pthijs canescant æquora remis:
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditusque placent, patriique penates:
Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiua sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæiades longè pulcherrima matres

In thalamos coniux ibit, eátque tuos.
Digna nurus socero, Iouis, AEginæq; nepote,
Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæq; tuæ data pensa trahemus:
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet nec me tantùm tua deprecor vxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo.
Néue meos coram scindi patiare capillos:
Et leuiter dicas, hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum ne contempta relinquar:
Hic mihi væ miseræ concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ:
Et iacet ante tuos Græcia mæsta pedes.
Vince animos, irámque tuam, qui cætera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes!
Arma cape AEacide: sed me tamen antè recepta,
Et preme turbatos Marte fauente viros.
Propter me mota est: propter me desinat ira:
Simque ego tristitiæ causa: modúsque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Coniugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi: fratribus orba
Deuouit nati spémque, capútque parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis,
Et patriæ rigida mente negauit opem.
Sola virum flexit coniux: felicior illa:
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro coniuge gessi
Sæpius in domini serua vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiua vocabat:
Seruitio, dixi nominis addis onus.
Per tamen ossa viri subitò male tecta sepulcro,
Semper iudicijs ossa verenda meis,
Pérque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria, cum patriáque iacent:
Pérque tuum, nostrúmque caput, quod iunximus vnà

Pérque tuos enses, cognita tela meis,
Nulla Mycenæum sociasse cubilia mecum
Iuro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam: fortissime tu quoque iura,
Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danai mærere putant, tibi plectra mouentur:
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
Pugna nocet: citharæ, nóxque, Venúsque iuuant.
Tutius est iacuisse toro: tenuisse puellam:
Threiciam digitis increpuisse lyram:
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
Partáque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cúmque mea patria laus tua victa iacet?
Di melius; validóque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me Danai dominum legata rogabo:
Mistáque mandatis oscula multa feram.
Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Vlysses,
Plus ego quàm Teucri (credite) frater agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis:
Præsenteísque oculos admonuisse sinu.
Sis licet immitis, matrísque ferocior vndis:
Vt taceam: lacrymis comminuere meis.
Nunc quoque (sic omneis Peleus pater impleat annos:
Sic eat auspicijs Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseida fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus vre mora.
At si versus amor tuus est in tædia nostri:
Quam sine te cogis viuere; coge mori.
Vtq; facis, coges: abijt corpúsque, colórque:
Sustinet hoc animæ, spes tamen vna tui.
Qua si destituar, repetam fratrésque, virúmque:

Nec

Nec tibi magnificum femina iussa mori.
Cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro:
Est mihi qui fesso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus; qui, si dea passa fuisset:
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius serues nostram, tua munera, vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama materiam cædis ab hoste pete.
Me modò, siue paras impellere remige classem:
Siue manes: domini more venire iube.

IN QVARTAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Theseus Aegei filius, interempto Minotauro, Ariadnen Minois & Pasiphaës filiam, quam ob opem sibi præstitam vxorē accepturum promiserat, simul cum Phædra eius sorore naui imposita, secum abduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, siue, vt alij volunt, in Chio insula Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde absente Theseo in Hippolyti priuigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cum cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset vti illius colloquio, hac epistola amorem suum indicauit: in qua illum callidis suasionibus ad sui amorem flectere conatur. Et cùm turpe sit, priuignum, à nouerca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit, in hunc modū.

PHAEDRA HIPPOLYTO.

QVa, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod iuuet, esse potest.
His arcana notis terra, pelagique feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui: ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Quà licet, & sequitur, pudor est miscendus amori.
Dicere quæ puduit, scribere iussit amor.

Quicquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat & in dominos ius habet ille deos.
Ille mihi primo dubitanti scribere dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: & vt nostras auido fouet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam:
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor grauius, quo serius: vrimur intus:
Vrimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, vt teneros lædunt iuga prima iuuencos:
Frenáque vix patitur de grege captus equus:
Sic male, víxque subit primos rude pectus amores:
Sarcináque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, vbi á teneris crimen condiscitur annis.
Quæ venit exacto tempore, peius amat.
Tu noua seruatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrum fiet vterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere vngue rosam.
* *Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,*
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene successit: digno quòd adurimur igne:
Peius adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Iuno fratrémque, virúmque:
Hippolytum videor præpositura Ioui:
Iam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sæuas impetus ire feras.
Iam mihi prima dea est arcu præsignis adunco
Delia, iudicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet: pressisque in retia ceruis
Hortari celeres per iuga summa canes.
Aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe iuuat versare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora fugacis equi.

Rectius vetus liber *Si tamen ille prior.* sequitur enim: At bene successit, &c.

Nunc

Nunc feror, vt Bacchi furijs Eleides actæ*
Quæq; sub Idæo tympana colle mouent.
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia: me tacitam conscius vrit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro
Enixa est vtero crimen, onúsque suum.*
Perfidus Ægides ducentia fila secutus
Curua meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoida credar:
In socias leges vltima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus vna duabus:
Me tua forma capit: capta parente soror.
Thesides, Theseúsque duas rapuere sorores:
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore, quo nobis inita est Cerealis Eleusis:
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè, nec non tamen ante placebas:
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flaua verecundus tinxerat ora rubor.
Quémque vocant aliæ vultum rigidúmque, trucémq;,
Pro rigido, Phædra iudice, fortis erat.
Sint procul a nobis iuuenes, vt femina compti:
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positíque sine arte capilli,
Et leuis egregio puluis in ore decet.
Siue ferocis equi luctantia colla retorques:
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu lentum valido torques hastile lacerto:
Ore ferox in se versa lacertus habet.

Sic in omnibus, & Planud. vertit. ειλυισες. malunt tamen alij ab Eleleo, Eleides.

Sic vet. lib. neque tamen male sic in Canace; Et positum est vteri crimẽ onúsque mei.

Siue tenes lato venabula cornea ferro:
Denique noſtra iuuat lumina quicquid agas.
Tu modò duritiem ſiluis depone iugoſis:
Non ſum materia digna perire tua.
Quid iuuat incinctæ ſtudia exercere Dianæ?
Et Veneri numeros eripuiſſe ſuos?
Quod caret alterna requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſáque membra leuat.
Arcus, & arma tuæ tibi ſint imitanda Dianæ:
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus ſiluis: multæq; per herbas
Conciderant illo percutiente feræ.
Nec tamen Auroræ malè ſe præbebat amandum:
Ibat ad hunc ſapiens à ſene diua viro.
Sæpe ſub ilicibus Venerem, Cinyráque creatum
Suſtinuit poſitos quælibet herba duos.
Arſit & Oenides in Menalia Atalanta:
Illa feræ ſpolium pignus amoris habet.
Nos quoque iam primum turba numeremur in iſta.
Si Venerem tollas, ruſtica ſilua tua es.
alij, *ſalebroſa*, quod forte veri⁹.
*Ipſa comes veniam, nec me * latebroſa mouebunt*
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina ſuis oppugnant fluctibus Iſthmon;
Et tenuis tellus audit vtrumque mare.
Hîc tecum Trœzena colam Pittheia regna:
Iam nunc & patria charior illa mea eſt.
Tempore abeſt, aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora ſui.
Præpoſuit Theſeus (niſi nos manifeſta negemus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoúmque tibi:
Nec ſola hæc ad nos iniuria venit ab illo:
In magnis læſi rebus vterque ſumus.
Oſſa mei fratris claua perfracta trinodi
Sparſit humi: ſoror eſt præda relicta feris.
Prima ſecurigeras inter virtute puellas,
Te peperit, nati digna fauore parens.

Si quæras, vbi sit? Theseus latus ense peregit,
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tedáque accepta iugali:
Cur nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi caussa, sed ille fuit.
O vtinam nocitura tibi pulcherrime rerum
In medio nixu viscera rupta forent.
I nunc, & meriti lectum reuerere parentis:
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia priuigno videar coitura nouerca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, æuo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Iuppiter esse pium statuit quodcunque iuuaret:
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos,
Nec labor est celare: licet: pete munus ab illa:
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo:
Dicar priuigno fida nouerca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua, nec custos decipiendus erit:
Vt tenuit domus vna duos, domus vna tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudémque merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo:
Tolle moras tantum, properatáque fœdera iunge:
Qui mihi nunc sæuit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex, humilisque precari.
Heu vbi nunc fastus, altáque verba iacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
Certa fui: certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibúsque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt vllus amans.

Deperdidit, profugúsque pudor sua signa reliquit:
Da veniam fassæ, duráque corda doma.
* Quod mihi sit genitor, qui possidet æquora, Minos:
Quod veniant proaui fulmina torta manu:
Quod sit auus radijs frontem vallatus acutis:
Purpureo tepidum qui mouet axe diem:
Nobilitas sub amore iacet: miserere priorum:
Et mihi si non vis parcere: parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iouis insula Crete:
Seruiat Hippolyto regia tota meo,
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro sæuior ipse truci?
Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum est:
Sic nunquam, quæ te spernere possis, ames.
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Siluáque perdendas præbeat alta feras:
Sic faueant Satyri, montanáque numina Panes:
Sic cadat aduersa cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphæ, quamuis odisse puellas
Diceris: arentem quæ leuet vnda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoque: verba precãtis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

Ita rectè vet. lib. nolim tamen damnare quod est in q. Quid mihi sit genitor. vt hoc & reliqua interrogent.

IN QVINTAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cùm Hecuba Cyssei filia, & Priami vxor grauida esset, ardentem facem totam Troiam comburentem se parere somniauit. territus itaque Priamus oraculum consuluit: à quo cum accepisset oriturum filium qui patriæ esset exitio: quam primum partus ederetur, iussit interfici. Hecuba vero cùm puerum qui postea Paris dictus est, peperisset: materna pietate mota pastoribus regijs clam alendum mandauit. is autem cùm iam adolesceret, Oenonen nympham adamauit, atque vt aliquibus placet, in vxorem duxit. Sed cum Iuno, Pallas, & Venus de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo scriptũ erat, DETVR PVLCHRIORI: à Ioue ad Paridis arbitrium remissæ sunt: cui cùm Iuno regnũ, Pallas sapiẽtiam, Venus voluptatem, & mulierem pul-

pulcherrimam promisisset, pro Venere sententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam susceptus Spartam nauigans, Helenam Menelai vxorem rapuit eamque Troiam abduxit. quod cùm Oenone resciuisset. hac epistola de eius perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi,& se recipi suadet.

OENONE PARIDI.

Perlegis, an coniux prohibet noua? perlege: non est
Ista Mycenæa littera facta manu.
Pegasis Oenone Phrygijs celeberrima siluis,
Læsa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito
Edita de magno flumine nympha fui.
Qui nunc Priamides (absit reuerentia vero)
Seruus eras: seruo nubere nympha tuli.
Sæpe greges inter requieuimus arbore tecti:
Mistaque cum folijs præbuit herba torum.
Sæpe super stramen, fœnóque iacentibus alto,
* *Depressa est humili cana pruina casa.*
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi:
Sæpe citos egi per iuga summa canes.
Incisæ seruant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite rite meos.
Populus ast (memini) fluuiali consita ripa.
Est in qua nostri littera scripta memor.
Popule viue precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cùm Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.

Nescio cur hoc reijciendum, & cur substituant alij ex vet. leg. *defensa*, quod nusquam legi,

Xanthe retro propera, verſaq; recurrite lymphæ:
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Illa dies fatum miſeræ mihi duxit, ab illa
Peſſima mutati cœpit amoris hiems:
Qua Venus, & Iuno, ſumptiſque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerua tuum,
Attoniti micuere ſinus, gelidúſque cucurrit,
Vt mihi narraſti, dura per oſſa tremor.
Conſului (neque enim modice terrebar) anuſque,
Longæuóſque ſenes conſtitit eſſe nefas.
Cæſa abies, ſectæq; trabes, & claſſe parata,
Cærula ceratas accipit vnda rates.
Fleſti diſcedens: hoc ſaltem parce negare:
Præterito magis eſt iſte pudendus amor.
Et fleſti, & * noſtros vidiſti flentis ocellos:
Miſcuimus lacrymas mæſtus vterque ſuas.

* quidam fortaſſe recte, & madidos vidiſti flentis.

Non ſic appoſitis vincitur vitibus vlmus:
Vt tua ſunt collo brachia vincta meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riſerunt comites: ille ſecundus erat.
Oſcula dimiſſæ quoties repetita dediſti:
Quàm vix ſuſtinuit dicere lingua, vale,
Aura leuis rigido pendentia lintea malo
Suſcitat, & remis eruta canet aqua.
Proſequor infelix oculis abeuntia vela:
Qua licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtq; celer venias virides Nereidas oro:
Scilicet vt venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alij rediture rediſti:
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aſpicit immenſum moles natiua profundum:
Mons fuit: æquoreis illa reſiſtit aquis.
Hinc ego prima tuæ proſpexi vela carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in ſumma fulſit mihi purpura prora:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.

Fit

Fit proprior, terrásque cita ratis attigit aura:
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc verò rupíque sinus, & pectora planxi:
Et secui madidas vngue rigente genas:
Impleuíque sacram querulis vlulatibus Idam:
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertáque coniuge ploret.
Quæq; prior nobis intulit, illa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquora, legitimos destituúntque viros.
At cùm pauper eras, armentáque pastor agebas
Nulla, nisi Oenone, pauperis vxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar vt vna nurus.
Non tamen vt Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignáque sum, & cupio fierì matrona potentis:
Sunt, mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
Bella, nec vltrices aduehit vnda rates.
Tyndaris infestis fugitiua reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid grauis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum, patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: iusta vir arma mouet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat: & externo læsus amore dolet:

Tu quoque clamabis: nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic & Menelaon amauit:
Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito:
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu leuior folijs, tunc cùm sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt.
Et minus est in te, quàm summa pondus arista,
Quæ leuis assiduis solibus vsta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graia iuuenca venit, quæ te, patriámque, domúmque
Perdat: io prohibe, Graia iuuenca venit.
quidam, Dum licet, obscenam ponto * demergite puppim.
*dimergite. Heu quantum Phrygij sanguinis illa vehit!
Dixerat: incursu famulæ rapuere furentem:
At mihi flauentes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa iuuenca meos.
Sit facie quamuis insignis, adultera certè est:
Deseruit patrios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus abstulit ante sua.
A iuuene, & cupido credatur reddita virgo?
Vnde hæc compererim tam bene quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles:
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me satyri celeres (siluis ego tecta latebam)
Quæsierant rapido turba proterua pede.
Cornigerúmque caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis, qua tumet Ida, iugis.

Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit.
Ille meæ spolium virginitatis habet.
Id quoque luctando: rupi tamen antè capillos,
Oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas, auriúmque poposci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes,
Admisitq; meas ad sua dona manus.
Quæcumque herba potens ad opem, radixque medendi
Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quòd amor non est medicabilis herbis:
Destituor prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis vaccas pauisse Pheræas
Dicitur, & nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui: dignæ miserere puellæ:
Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua sum, tecúmque fui puerilibus annis,
Et tua quod superest temporis esse precor.

IN SEXTAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Monitus oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquā fore mortē, cùm patri sacrificanti aliquis pede nudo sibi superueniret: cui annua sacra peragenti, Iason Aesonis filius eiúsq; nepos, dimissoq; in limo Anauri fluuij calciamento, ad sacra properans, altero pede exuto occurrit. Pelias igitur oraculi memor, Iasoni suasit, vt Colchon iret, aureum vellus quæsiturus, sperans illic eum periturum, cum audisset opus esse humanis viribus insuperabile. Iason autem veluti magnanimus, expeditionem libenter assumens, ac multis Græciæ nobilibus conuocatis, Argonautem ex Pegaso Thessaliæ sinu soluens, in Lemnon insulam delatus est: vbi cùm mulieres viros omnes communi consilio vna nocte interemissent: Hypsipyle Thoantis filia quem sub falsa mortis simulatione saluauerat, tunc imperium occupabat, quæ Iasonem & hospitio, & lecto liberalissime excepit. Verum iam duobus annis peractis, orantibus socijs, & exigente

tempore, vt prædictam expeditionem perficeret: Hypsipylen prægnantem relinquens, Colchon nauigauit. vbi arte Medeę dracone sopito, taurisque superatis, aureum illud vellus adeptus, illam secum abduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hac epistola Iasoni de prospero reditu congratulando, in contemptum, eius crudelitatem, atque incantationes execrans, vertere nititur. Postremo in Iasonem & Medeam imprecatur.

HYPSIPYLE IASONI.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carina
Diceris, auratæ vellere diues ouis.
Gratulor incolumi, quantum sinis: hoc tamen, ipso,
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse potes:
** Quamlibet aduerso signetur epistola vento:*
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuntia littera venit?
Isse sacros Martis sub iuga panda boues.
Seminibus iactis segetes adolesse virorum:
Inq; necem dextra non eguisse tua:
Peruigilem spolium pecudis seruasse draconem
Rapta tamen forti vellera fulua manu.
Hæc ego, si possem timide credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem?
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est: vtinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum,
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat: & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui, tunicisque à pectore ruptis,

In quibusdam *Quolibet*, vt alibi: Quaslibet admissas detenuere rates. vtrumque placet.

Viuit an, exclamo? me quoque fata trahunt.
*Viuit, ait: * timidúmque mihi iurare coëgi:*
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Vtq; animus rediit: tua facta requirere cœpi:
Rettulit, æripides Martis arasse boues:
Vipereos dentes in humum pro semine iactos:
Et subito natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos ciuili Marte peremptos,
Implesse ætatis fata diurna suæ.
**Deuicto serpente, iterum, si viuat Iason,*
Quærimus: alternant spésque, timórque fidem.
Singula dum narrat: cursu, studióque loquendi
Detegit ingenio vulnera facta suo.
Heu vbi pacta fides? vbi connubialia iura?
Fáxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita: pronuba Iuno
Adfuit: & sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria nauita Tiphi mea?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo:
Non senis AEetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mea fata trahebant)
Hospita feminea pellere castra manu.
Lemniadésque viros nimium quoque vincere norunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Vrbe virum vidi: tectóque, animóque recepi.
Hîc tibi bisque æstas, bisque cucurrit hiems.
Tertia messis erat: cùm tu dare vela coactus
Implesti lacrymis talia verba tuis.
Abstrahor Hypsipyle: si dent modo fata recursum:
Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis grauida celatur in aluo:
Viuat: & eiusdem simus vterque parens.
Hactenus: & lacrymis in falsa cadentibus ora,

In pluribus vet. lege *timidum quod ait iurare coegi*. agnoscit Planud. & malim.

sic quidam, sed & rectè *Deuictus serpens*.

Cætera te memini non potuisse loqui.
Vltimus è sociis sacram conscendis in Argo:
Illa volat: ventus concaua vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur vnda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit vndas:
Huc feror: & lacrymis ora, sinúsque madent.
Per lacrymas specto: cupidæq; fauentia menti
Longiùs assueto lumina nostra vident.
Adde preces castas, immistaque vota timori,
Nunc quoque te saluo persoluenda mihi.
Vota ego persoluam? votis Medea fruetur?
Cor dolet: atque iræ mistus abundat amor.
Dona feram templis? viuum quòd Iasona perdam?
Hostia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem secura fui: sempérque verebar,
Ne pater Argolica sumeret vrbe nurum.
Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoste tuli.
Nec facie, meritísque placet: sed carmine mouit:
Diráque cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem * cursu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquáque flumina sistit:
Illa loco siluas, viuáque saxa mouet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,
Certáque de tepidis colligit ossa rogis.
Deuouet absentes, simulacráque cerea fingit,
Et miserum tenues in iecur vrget acus.
Et quæ nescierim melius, malè quæritur herbis:
Moribus, & forma conciliandus amor,
Hanc potes amplecti? thalamóque relictus in vno
Impauidus somno nocte silente frui?
Scilicet vt tauros, ita te iuga ferre coëgit:
Quáque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod ascribi factis procerúmque, tuísque
Se facit, & titulo coniugis vxor obest.

Sic in omnibus libenter tamen legerem, curtis

Atque

Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
*Non hæc AEsonides, sed filia * Phasias AEtæ*
Aurea Phryxeæ terga reuellit ouis.
Non probat Alcimede mater tua: consule matrem:
Non pater: à gelido cui venit axe nurus.
*Illa sibi a * Tanaus, Scythicæq; paludibus vndæ*
Quærat, & à patria Phasidis vsque virum.
Mobilis AEsonide, vernáque incertior aura,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur meus inde redisti?
Sim reducis coniux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosáque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus auus, Bacchi coniux redimita corona,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit terra ingeniosa colenti:
*Me quoque * iam tales inter habere potes.*
Nunc etiam peperi gratare ambobus Iason:
Dulce mihi grauidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum: prolémque gemellam
Pignora Lucina bina fauente dedi.
Si quæras, cui sint similes, cognosceris illis:
Fallere non norunt: cætera patris habent.
Legatos quos pænè dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas sæua nouerca vias.
Medeam timui: plus est Medea nouerca:
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen ô demens, Colchísque ablata venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro
Turpiter illa virum cognouit adultera virgo:
Me tibi, téque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapuit de cæde Thoanta:
Deseruit Colchon: me mea Lemnos habet.

Ita rectè q. vet. libri, male *Phasis Aetæ:* nam Præustum Insulæ Ionio, &c dissimimilia sunt. Aeta soli Ouid. & hoc loco disyllabum est. nam libri variant ep. 12. 29. & Met. 7. 170.

* vetus lectio *Tanais* q. vet. libri *res*, alij, *quod*, indicent alij: nam quid velit Ouidius, non percipio.

Rectius in quibusdam, *Quid refert.*

*Quid referam? scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine dotata est, emeruitque virum.
Lemniadum facinus culpo, non miror Iason:
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, vt oportuit, actus iniquis
Intrasses portus, túque, comésque meos:
Obuiáque exissem fetu comitata gemello:
Hiscere nónne tibi terra roganda foret?
Quo vultu natos, quo me scelerate videres?
Perfide quo pretio, qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus, sospésque fuisses:
Non quia tu dignus: sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus:
Quósque veneficijs abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. quòd si quis ab alto
Iustus adest votis Iuppiter ipse meis:
Quod gemit Hypsipyle: lecti quoque *succuba nostri
Mæreat: & leges sentiat ipsa suas.
Vtq; ego destituor coniux, matérque duorum:
A totidem natis orba sit illa viro.
Nec malè parta diu teneat: peiúsque relinquat:
Exulet: & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseróque parenti
Filia: tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras consumpserit: aëra tentet:
Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro:
Viuite deuoto nuptáque, vírque toro.

Vetus lectio, *sub nuba.*

IN SEPTIMAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Troia à Græcis euersa, Aeneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ab incendio secum Penatibus, viginti nauibus mare conscendit: qui tempestate vexatus, magna parte maris pererrata, in Libyam quidem delatus est. vbi tunc Dido, vt Virg. finxit, Beli filia & Sichæi Herculis sacerdotis vxor, ex Tiro vrbe profecta, fratris Pygmalionis, qui incautum maritum ob eius

eius diuitias interemerat, & sæuitiam, & auaritiam fugiens vrbem nouam Carthaginem condebat, à qua Aeneas cum sociis liberalissimè susceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verum cum Mercurij monitu in Italiam sibi ab oraculo promissam nauigare cogeretur, Dido præsentiens, veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio, illum à nauigandi, aut saltem differendi, proposito reuocare tentans, post multas tandem frustra effusas preces, ad eum moribunda scripsit, quem nouerat mortis caussam præbuisse.

DIDO AENEAE.

Sic, vbi fata vocant, vdis abiectus in herbis
Ad vada Meandri concinit albus olor:
Nec, quia te nostra sperem prece posse moueri,
Alloquor: aduerso mouimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpúsque animúmque pudicum
Cùm male perdiderim: perdere verba leue est.
Certus es ire tamen: miserámque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela, fidémque ferent.
Certus es AEnea cum fœdere soluere naues:
Quæque vbi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec noua Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia: nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis: facienda petis: quærenda per orbem
Altera: quæsita est altera terra tibi.
Vt terram inuenias: quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arua tenenda dabit?
Alter amor tibi restat habendus, & altera Dido:
Quique iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit? vt condas instar Carthaginis vrbem?
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur:
Vnde tibi, quæ te sic amet, vxor erit?
Vror, vt inducto ceratæ sulfure tedæ:
AEneámque animo nóxque, diésque refert:
Ille quidem male gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere velim.

Non tamen Æneam, quamuis malè cogitet, odi:
  Sed queror infidum, questáque peius amo.
Parce Venus nurui, durúmque amplectere fratrem:
  Frater amor: castris militet ille tuis.
* Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare:
  Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor: & ipsa mihi falsò iactatur imago:
  Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes, innatáque rupibus altis
  Robora, te sæuæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
  Quò tamen aduersis fluctibus ire paras.
Quo fugis? obstat hiems: hiemis mihi gratia prosit:
  Aspice, vt euersas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis:
  Iustior est animo ventus, & vnda tuo.
Non ego sum tanti, quod non * mediteris inique,
  Vt pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces preciosa odia, & constantia magno:
  Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
Iam venti ponent, stratáque æqualiter vnda,
  Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis vtinam mutabilis esses:
  Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent?
  Expertæ toties tam malè credis aquæ?
Vt Pelago suadente etiam retinacula soluas,
  Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest:
  Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipuè cùm læsus amor: quia mater amorum
  Nuda Cythereiacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceámque nocenti:
  Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Viue precor: sic te melius, quam funere, perdam:
  Tu potius leti causa ferere mei.

Rectius in quibusdam, *Aut, ego quem cœpi (neque enim dedigner) amare*; vt idem sit cũ eo, quod alibi Aut amet, aut faciat cur ego semper amem. In quibusd. *meditaris*, etiam recte

Finge

Finge age de rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ periuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptæ stabit imago.
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite dices:
Quæq; cadent, in te fulmina missa putes.
Da breue sæuitiæ spatium pelagique, tuæq;:
Grande moræ pretium, tuta futura via est.
Nec mihi tu curæ: puero parcatur Iulo:
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid di meruere penates?
Ignibus ereptos obruet vnda deos.
Sed neque fors tecum: nec, quæ mihi perfide iactas,
Presserunt humeros sacra, paterque tuos.
Omnia mentiris: neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis: primáque plector ego.
Si quæras vbi sit formosi mater Iuli,
Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas: at me mouere merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina dãnẽt:
Per mare, per terras septima iactat hiems.
Fluctibus eiectum tuta statione recepi:
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officijs vtinam contenta fuissem:
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit: qua nos decliue sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces: nymphas vlulasse putaui:
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige læse pudor pœnas violate Sichæo:
Ad quem (me miseram) plena pudoris eo,
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus:
Oppositæ frondes, velleráque alba tegunt.

Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
Ipse sono tenui dixit, Elisa veni.
Nulla mora est: venio: venio tibi debita coniux:
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ: decepit idoneus auctor:
Inuidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diua parens, seniórque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Adde fidem: nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæq; nouissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor,
*Occidit * in terras coniux mactatus ad aras:*
Et sceleris tanti præmia frater habet.

ita o. libri. fortasse, *internas.* est enim ante deos penates occisus. Aeneid. 4. 21.

Exul agor: cineresque viri, patriámque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente vias.
Applicor ignotis: fratríque elapsa, fretóque,
Quod tibi donaui perfide, littus emo.
Vrbem constitui: latéque patentia fixi
Mœnia, finitimis inuidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina, & femina tentor:
Vixque rudes portas vrbis, & arma paro.
*Mille procis placui: * & qui me coiere querentes*
Nescio quem Thalamis præposuisse suis.

ita leg. non, *in me coiere:* vt sit, querentes me præposuisse.

Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater: cuius manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone deos, & quæ tangendo sacra profanas:
Non bene celestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus:
Pœnitet elapsos ignibus esse deos.
Forsitan & grauidam Dido scelerata relinquas:
Pársque tui lateat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans:
Et nondum nati funeris auctor eris.

Cúmque

Cûmque parente sua frater morietur Iuli:
 Pœnáque connexos auferet vna duos.
Sed iubet ire deus: vellem vetuisset adire:
 Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis:
 Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore:
 Hectore si viuo quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis: sed Thybridis vndas.
 Nempe vt peruenias quo cupis, hospes eris.
Vtq; latet, refugítque tuas obstrusa carinas:
 Vix tibi continget terra petita seni.
Hos populos potius in dotem ambage remota
 Accipe: & aduectas Pigmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius vrbem:
 Inq; loco regis, sceptra sacrata tene.
Si tibi mens auida est belli, si quærit Iulus
 Vnde suo partus Marte triumphus eat:
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem.
 Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò, per patrem, fraternáque tela sagittas:
 Pérque fugæ comites, Dardana sacra, deos:
Sic superent quoscunque tua de gente reportas:
 Mars ferus & damni sit modus ille tui:
Ascaniúsque suos feliciter impleat annos:
 Et senis Anchisæ molliter ossa cubent:
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
 Quod crimen dicis præter amasse meum?
Non ego sum Phthia, magnísque oriunda Mycenis:
 Nec steterant in te vírque, patérque meus.
Si pudet vxoris: non nupta, sed hospita dicar.
 Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:
 Temporibus certis dántque, negántque viam.
Cùm dabit aura viam: præbebis carbasa ventis:
 Nunc leuis eiectam continet alga ratem.

Tempus, vt obseruem manda mihi: certiùs ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt: laniátaque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & siqua tibi debebimus vltra:
Pro spe coniugij, tempora parua peto.
Dum freta mitescunt, & amor dum temperat vsum:
Fortiter ediscam tristia posse pati.
Sin minus, est animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias vtinam quæ sit scribentis imago:
Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
Pérque genas lacrymæ strictum labuntur in ensem,
Qui iam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conueniunt fato tua munera nostro:
Instruis impensa nostra sepulcra breui.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
Ille locus sæui vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna meæ malè conscia culpæ,
Iam dabis in cineres vltima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichæi:
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit.
Præbuit Aeneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa sua Dido concidit vsa manu.

IN OCTAVAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Hermione Menelai & Helenæ filia à Tindaro auo materno cui domum commendarat Menelaus, dum iret ad Troiam, Oresti Agamemnonis & Clytæmnestræ filio desponsata est, quã etiam Menelaus huiusce rei inscius: Pyrrho Achillis filio ante Troiam promisit: qui tandem reuersus Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm per nuncium monuit, facile se posse à Pyrrhi vinculis liberari. quod quidem est assecuta: Nam Orestes post Aegysthi. matrísque cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

HERMIONE ORESTI.

ALloquor Hermione nuper fratrémque, virúmque:
Nunc fratrem nomen coniugis alter habet.
Pyrrhus Achilleides animosus imagine patris
Inclusam contra iúsque, piúmque tenet:
Quod potui, renui, ne non inuita tenerer:
Cætera femineæ non valuere manus.
Quid facis Aeacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino Pyrrhe puella suo est.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid grauius capta Lacedæmone serua tulissem?
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexauit Achaia victrix:
Cùm Danaus Phrygias vreret ignis opes.
At tu, cura mei si te * nunc tangit, Oreste,
Iniice non timidas in tua iura manus.
An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras: rapta coniuge lentus eris?
Sit socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit:
Si socer ignauus vacua stertisset in aula:
Nupta foret Paridi mater, vt antè fuit.
Non tu mille rates, sinuosáque vela parabis:
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro charo bella tulisse toro.
Quid? quod auus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras:
Vir precor vxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus vita grauis auctor, & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat auus.
At pater Aeacidæ promiserat inscius acti:
Plus quoque, qui prior est ordine, possit auus.
Cùm tibi nubebam: nulli mea teda nocebat;

Absunt hi versus à vet lib. omnino tamen, his ablatis aliquid desideratur.

pia.

Si iungar Pyrrho: tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis præpetis ipse dei.
Quem sibi permisit, genero permittet amorem:
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes aduena: Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbiat actis:
Et tu quæ referas facta parentis habes.
Tantalides omneis, ipsúmque regebat Achillem:
Hic pars militiæ: dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proauum Pelopẽ, Pelopísque parentẽ:
Si melius numeres, à Ioue quintus eris.
Nec virtute cares: arma inuidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit illa * patrem.

Contra om. l. puto leg. *pater*: vt sit pater induit illa tibi arma. Alibi, Induit arma tibi genitor, patr æque tuúsque,

Materia vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa tuo.
Hanc tamen implesti: iugulóque Ægysthus aperto
Tecta cruentauit: quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides: laudémque in crimina vertit:
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoráque inclusis ignibus vsta dolent.
Hermione coram quisquámne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt vires: nec ferus ensis adest.
Flere licet: flendo certè diffundimus iram:
Pérque sinus lacrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo: sempérque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos:
Tantalides omnes apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni.
Nec querar in plumis delituisse Iouem.
Quà duo porrectus longè freta destinet Isthmos:
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci:

Reddita

Reddita Mopsopia Tyndaris vrbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen, omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant:
Flebat auus, flebátque soror, fratrésque gemelli:
Orabat superos Læda, suúmque Iouem.
Ipse ego non longos etiam nunc scissa capillos
Clamabam: sine me, me sine mater abis?
Nam coniux aberat. ne non Pelopeia credar:
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides vtinam vitasset Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterua pater.
Nec quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli:
Abducta viduum coniuge flere virum.
Quæ mea cælestes iniuria fecit iniquos?
Quódue mihi miseræ sidus obesse querar?
Parua mea sine matre fui: pater arma ferebat:
Et, duo cum viuant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captaui breuibus tua colla lacertis,
Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intraui thalamos matre parente nouos.
Obuia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.
Et tamen esse Helenem, quod eras pulcherrima, sensi:
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
Pars hæc vna mihi coniux bene cessit Orestes:
Is quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce, & victore parente:
* Et minus à nobis diruta Troia fuit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox vbi me thalamis vlulantem, & acerba gementẽ

Sic in nonnullis, quidam, *Ah minus hoc nobis*. vnde sunt qui legant, *Et m. hoc n.* In aliis fortè rectius, *Munus & hoc n. d. T. dedit:* quo modo etiam Planudes.

Condidit: in mæsto procubuique toro:
Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet, fugio, sicut ab hoste, viro.
Sæpe malis stupeo: rerumque oblita, locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtq; nefas sensi: male corpora tacta relinquo,
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestis
Exit: & errorem vocis, vt omen, amo.
rectius in quibusdam, *iuro.* *Per genus infelix * oro, generisque parentem,*
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit.
Per patris ossa tui, patrui mihi: quæ tibi debent,
Quòd se sub tumulo fortiter vlta iacent.
Aut ego præmoriar: primóque extinguar in æuo:
Aut ego Tantalidæ Tantalis vxor ero.

IN NONAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Herculem Iuppiter ex Alcmena, sub forma Amphitrionis mariti oppressa tribus noctibus in vnam iunctis, genuit: quem Eurystheus rex Mycenarum Iunonis astutia, vt sic ille periret, ad arduos labores incitauit. Sed cum robore corporeo, atque ingenio valeret, semper victor euasit. Inter quos Acheloum, Aetoliæ fluuiũ, in varias sese vertentem figuras ob Deianeiræ coniugium in taurum tandem debellauit. Et profecto, quamuis reliqua monstra viriliter superauerit amori muliebri succubuit. Nam cum Euritus rex Oechaliæ Iolen filiam sibi promissam denegasset, vrbe capta, & Euryto occiso, Iolen obtinuit: cuius amore ita cæcatus est, vt ea iubente, leonis spolium & clauam deposuerit: & quod turpius est, inter Ioles pedissequas cultu feminco indutus, nere non erubuerit. & denique, quicquid prius sub Omphale Lydiæ regina, ex qua genuerat Lamum tolerauerat, ea sub Iole perpessus est. Cum igitur Deianeira Oenei regis Calydonis filia, eius vxor, illum tam illecebri amore captum resciuisset ex voluntate aduersariorum factum vituperans. ad eum scripsit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa sua priora facinora: vt comparatione infamiam apertionem faciat. Sed cum inter scribendum accepisset nuncium de Herculis calamitate, ob vestem Nessi Centauri sanguine intoxicatam à se missam, in qua vim reuo-

tandi ab alienis amoribus inesse credebat (id enim Nessus illi in traiectu Eueni fluuij suaserat, cū ab Hercule sagitta Lernæo veneno infecta confossus esset) grauissimo dolore compressa, facinus suum purgando, vt non vltro, sed vt illum in sui amore retineret, fecisse videatur, de suspendio deliberat.

DEIANEIRA HERCVLI.

GRatulor Oechaliam titulis accedere nostris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito peruenit in vrbes
Decolor, & factis inficienda tuis,
Quem nunquam Iuno, seriésque immensa laborum
Fregerit: huic Iolen imposuisse iugum.
Hoc velit Eurystheus: velit hoc germana tonantis:
Lætáque sit vitæ labe nouerca tuæ:
At non ille velit cui nox (si creditur) vna
Non tanti, vt tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Iuno, nocuit Venus: illa premendo
Sustulit: hæc humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem
Qua latum Nereus cæruleus ambit humum.
* *Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent:*
Implesti meritis solis vtramque domum.
Quod te laturum est, cœlum prius ipse tulisti.
Hercule supposito sidera fulsit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quæsita pudori:
Si cumulas stupri facta priora nota?
Téne ferunt geminos pressisse tenaciter angues?
Cùm tener in cunis iam Ioue dignus eras.
Cœpisti melius, quàm desinis: vltima primis
Cedunt: dissimiles, hic vir, & ille puer
Quem non mille feræ, quem non Sthenelëius hostis,
Non potuit Iuno vincere: vincit Amor.
At bene nupta feror: quia nominor Herculis vxor:
Sitque socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci:

Sic in vet. neque aliter Met. 7. 48. Tibi se semper debebit Iason.

Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Nec honor est, sed onus, species læsura ferentes:
Siqua voles aptè nubere: nube pari.
Vir mihi semper adest, & coniuge notior hospes:
Monstráque, terribiles persequitúrque feras.
Ipsa domo vidua votis operata pudicis
Torqueor infesto ne vir ab hoste cadat,
Inter serpentes, aprósque auidósque leones
Iactor: & hæsuros cerno per ossa canes.
Me pecudum fibræ simulacráque inania somni,
Omniáque arcani nocte petita mouent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Spéque timor dubia, spésque timore cadit.
Mater abest: queritúrque Deo placuisse potentis:
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Iunonis iniquæ
Sentitur nobis: iráque longa deæ.
Hæc me ferre parum est: peregrinos addis amores:
Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augem:
Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores:
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
*Vna recens crimen * referetur adultera nobis:*
Vnde ego sum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander, toties quæ terris errat in isdem:
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas:
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cælum sarcina parua fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos:
Et solidis gemmas apposuisse toris.
Nempe ut his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit: unde humerus tegmina læuus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæonia lasciuæ more puellæ

Hæc vet. lectio & congruens illis, Nec referã partus, &c. Nec tibi crimen, &c.

Incingi

Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago?
Efferus humana qui dape pauit equos.
Si te vidisset cultu Busiris in isto:
Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
Ne pigeat molli succubuisse viro.
* *Mæonias inter calathum tenuisse puellas*
Diceris: & dominæ pertimuisse minas.
Non fugis Alcide victricem mille laborum
Rasilibus calathis imposuisse manum:
Crassáque robusto deducis pollice fila:
Æquáque formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Præualidæ fusos comminuere manus.
Crederis infelix scuticæ tremefactus habenis
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximijs pompis præconia summa triumphi:
Factáque narrabas dissimulanda tibi:
Scilicet immaneis elisos faucibus hydros
Infantem nuda dilacerasse manu.
Vt Tegeæus aper cupressifero Erymantho
Incubat: & vasto pondere lædit humum.
Non tibi Threicijs affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiúmque triplex armenti diues Iberi
Goryones: quamuis in tribus vnus erat.
Inq; canes totidem trunco digestus ab vno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæq; redundabat fœcundo vulnere serpens
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.
Quæq; inter læuúmque latus, * *læuúmque lacertum,*
Prægraue compressa fauce pependit onus.
Et malè confisum pedibus, formáque bimembri,
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu

Rectius vet. lect. *Inter Ioniacas*, prima breui, vt Fast 6. 175.

* Sic vetus lectio vt dicatur sub latum læuo brachio Antæum Hercules sustinere. dextera fauces ei comprimere. Alioquin quorsum, *compressa fauce?* Alij tamen, *dextrumque*, nempe de leone Nemæo.

Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque nympha tuis onerauit Iardanis armis:
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc: tolle animos: & fortia facta recense,
Quod tu non esses iure: vir illa fuit.
Qua tanto minor es, quanto te maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis: hæres laudis amica tuæ est.
O pudor, hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris: & nescis: non sunt spolia ista leonis:
Sed tua: túque feræ victor es: illa tui.
Femina tela tulit Lernæis atra venenis
Ferre grauem lana vix satis apta colum:
Instruxitque manum claua domitrice ferarum:
Vidit & in speculo coniugis arma sui.
Hæc* tamen audieram: licuit non credere famæ:
En venit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur aduena pellex:
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non sinis auerti: mediam captiua per vrbem
Inuitis oculis aspicienda venit.
Nec venit incultis captarum more capillis
Fortunam vultus fassa tegenda suos.
Ingreditur late multo spectabilis auro:
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, vt Hercule victo
Oechaliam viuo stare parente putes.
Forsitan expulsa Aetolide Deianeira
Nomine deposito pellicis, vxor erit.
Eurytidos Ioles, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora iunget Hymen.
Mens fugit admonitu: frigúsque perambulat artus:
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti.

* Non malè etiam alij, *Hæc tantum.*

Ne

Ne pigeat, pugnæ bis tibi causa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in vndis:
Truncáque limosa tempora mersit aqua.
Semiuir occubuit vi,* Lerniferóque veneno
Nessus: & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianeira mori?
An tuus in media coniux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis vxor
Credar? coniugij mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces in me Meleagre sororem:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Heu deuota domus: solio sedet acrior alto:
Oenea deserta longa senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris:
Alter fatali viuus in igne fuit:
Exegit ferrum suæ per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Deprecor hoc vnum per iura sacerrima lecti:
Ne videar thalamis insidiata tuis.
Nessus, vt est auidum percussus arundine pectus:
Hic dixit vires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Iamque vale senióque pater, germanáque Gorge,
Et patria, & patriæ frater adempte * meæ.
Tu quoque lux oculis hodierna nouissima nostris,
Virque (sed ô possis) & puer Hylle vale.

* Melius fort. quidã *letiferóq.*

* In quib. *tuæ*, fort elegantius.

IN EPISTOLAM DICIMAM
ARGVMENTVM.

Minos Iouis & Europæ filius Cretensis rex, ob Androgeum filium ab Atheniensibus dolose occisum, illos tandem post acria bella coëgit, vt sibi pœnas péderet, quotannis pueros septe

& totidem virgines mittere, vt Minotauro quem arte Dædali Pasiphae ex tauro genuerat, dum eius maritus Minos cum Atheniensibus bellum gereret, deuorandi traderentur. Cum vero sors Theseo contigisset, ab Ariadne edoctus est, quonā pacto, interfecto Minotauro, ex labyrintheis ambagibus egrederetur, errabunda regens tenui vestigia filo, vt ait Catullus. Theseus autē Creta cum Ariadne & Phædra discedens, in Naxon insulam delatus est, vbi a Baccho monitus, vt Ariadnen relinqueret: qui Dei timore perculsus, dum altissimo somno pressam animaduerteret, puellam dimisit. Quumprimum igitur expergefacta est, hanc epistolam scripsit: in qua de crudelitate & duritia Thesei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, cum post multas lamentationes, & querelas rogando, vt nauem ad eam flectat.

ARIADNE THESEO.

Mitius inueni, quàm te, genus omne ferarum:
Credita non vlli, quàm tibi, peius eram.
Quæ legis, ex illo Theseu tibi littore mitto:
Vnde tuam sine me vela tulere ratem.
In quo me somnúsque meus malè prodidit, & tu,
Pro facinus, somnis insidiate meis.
Tempus erat: vitrea quo primùm terra pruina
Spargitur: & tectæ fronde queruntur aues:
Incertum vigilans an somno languida, moui
*Thesea prensuras * semisopita manus.*

Sic Amor. 1 14. *Purpureo iacuit semisopita toro.*

Nullus erat: reseróque manus: iterúmque retento:
Pérque torum moueo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum: conterrita surgo:
Membráque sunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis:
Vtq; erat è somno turbida, rapta coma est.
Luna fuit: specto, si quid, nisi littora, cernam:
Quod videant oculi, nil, nisi littus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, & vtroque, sine ordine curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore Theseu
Reddebant nomen concaua saxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat:

Ipse locus miseræ ferre volebat opem.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo: vires animus dabat: atque ita laté
AEquora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus vsa)
Vidi præcipiti carbasa tensa noto.
Aut vidi: aut certé qui à me vidisse putaui,
Frigidior glacie, semianimísque fui.
Nec languere diu patitur dolor: excitor illo:
Excitor: & summa Thesea voce voco.
Quò fugis? exclamo: scelerate reuertere Theseu?
Flecte ratem: numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam;
Verbera cum verbis mista fuere meis.
Si non audires, vt saltem cernere posses:
Iactatæ latè signa dedere manus.
Candidáque imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iámque oculis ereptus eras: tunc denique fleui:
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerem, quàm me mea lumina flerent:
Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis errauí sola capillis:
Qualis ab Ogigio concita baccha Deo:
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quámque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto: qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango:
Stratáque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo: lacrymísque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule maior vbi est?
Quid faciam? qua sola ferar? vacat insula cultu:

Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: nauita nusquam est:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitésque mihi, ventósque, ratémque:
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar:
Temperet vt ventos AEolus: exul ero.
Non ego te Crete centum digesta per vrbes
Aspiciam, puero cognita terra Ioui.
Nam pater, & tellus iusto regnata parente,
Prodita sunt facto nomina chara meo.
Cum tibi, ne victor tecto morerere recuruo:
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
Tu mihi dicebas: Per ego ipsa pericula iuro:
Te fore, dum nostrum viuet vterque meam.
Viuimus: & non sum Thesei tua: si modo viuit
Femina periuri fraude sepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactasses improbe claua:
Esset quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ sum passura, recordor:
Sed quæcunque potest vlla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Mórsque minus pœnæ, quam mora mortis habet.
Iam iam venturos aut hac, aut suspicor illac,
Qui lanient auido viscera dente, lupos.
Forsitan & fuluos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc seuas insula Tigres habet?
Et freta dicuntur magnos expellere phocas:
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiua catena:
Néue traham serua grandia pensa manu:
Cui pater est Minos: cui mater filia Phœbi:
Quódque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectáque littora vidi:
Multa mihi terræ: multa minantur aquæ.
Cælum restabat: timeo simulacra deorum.

Destituor

Destituor rapidis præda, cibúsque feris.
Siue colunt, habitántque viri, diffidimus illis:
Externos didici læsa timere viros.
Viueret Androgeos vtinam: nec facta luisses
Impia funeribus Cecropi terra tuis.
Nec tua mactasset nodoso stipite Theseu
Ardua parte virum dextera, parte bouem,
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem:
Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum:
Stratáque Creteam bellua strauit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Vt te non tegeres: pectore tutus eras.
Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti:
Illic, qui silices Thesea vincat, habes.
Crudeles somni * quid me tenuistis inertem?
At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles venti, nimiúmque parati:
Flamináque in lacrymas officiosa meas.
Dextera crudelis, quæ me, fratrémque necauit:
Et data poscenti nomen inane fides.
In me iurarunt somnus, ventúsque fidésque:
Prodita sum causis vna puella tribus.
Ergo ego nec matris lacrymas moritura videbo:
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit.
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
Nec positos artus vnget amica manus.
Ossa superstabunt volucres inhumata marinæ.
Hæc sunt officijs digna sepulchra meis.
Ibis Cecropios portus: patriáque receptus
Cum steteris turbæ celsus honore tuæ:
Et bene narraris letum taurique, virique:
Sectáque per dubias saxea tecta vias:
Me quoque narrato sola in tellure relictam:
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Ægeus: nec tu Pittheidos Æthræ

* sic om sed fort. melius *qui*, vt exclamantis sit. vt reliqua.

Filius: auctores saxa, fretúmque tui.
Di facerent, vt me summa de puppe videres:
Mouisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque, non oculis, sed qua potes, aspice mente,
Hærentem scopulo: quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos:
Et tunicas lacrymis, sicut ab imbre, graues.
Corpus, vt impulsæ segetes aquilonibus horret:
Litteráque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo:
Sed nec pœna quidem si non ego causa salutis:
Non tamen est, cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mæsta capillos:
Per lacrymas oro: quas tua facta mouent:
Flecte ratem Theseu: versóque relabere vento:
Si prius occidero: tu tamen ossa feres.

IN VNDECIMAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Macareus & Canace Aeoli regis ventorum filij, cùm turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberent, Canace filium peperit: quem dum clam è regia per nutricem emitteret, vt aleretur, infelix infans suo vagitu se auo prodidit, qui filiorum incensus scelere innocuum infantem iussit canibus exponi, & per satellitem Canace gladiũ misit: quo illa pro meritis vteretur: quo se interfecisse creditur. Sed prius, quam moreretur, Macareo, qui iam in templum Apollinis Delphici aufugerat, hac epistola casum suum narrauit, illum precando, vt expositi infantis ossa legat, & vna cum suis vrna componat.

CANACE MACAREO.

SI qua tamen cæcis errabunt scripta lituris:
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum: strictum tenet altera ferrum:

Et

Et iacet in gremio charta soluta meo.
Hæc est AEolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset:
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Vt ferus est, multóque suis truculentior Euris:
Spectaret siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sæuis viuere ventis:
Ingenio populi conuenit ille sui.
Ille Noto, Zephyróque, & Scythonio Aquiloni
Imperat: & pennis Eure proterue tuis.
Imperat heu ventis: tumidæ non imperat iræ:
Possidet & vitiis regna minora suis.
Quid iuuat admotam per auorum nomina cœlo
Inter cognatos posse referre Iouem?
Num minus infestum funebria munera ferrum
Feminea teneo non mea tela manu?
O vtinam Macareu, quæ nos commisit in vnum,
Venisset leto serior hora meo.
Cur vnquam plus me frater, quàm frater amāsti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualémque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles: & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam,
Nec noram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix AEoli dixit, amas.
Erubui: gremióque pudor deiecit ocellos:
Hæc satis in tacita signa fatentis erant.
Iámque tumescebant vitiati pondera ventris:
AEgráque furtiuum membra grauabat onus:
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix

Attulit? audaci supposuitque manu?
Vt penitus nostris (hoc te celauimus vnum)
Visceribus crescens excuteretur onus.
* Ah nimium viuax admotis restitit infans
Artibus: & tectis tutus ab hoste fuit.
Iam nouies erat orta soror pulcherrima Phœbi:
Denáque luciferos luna premebat equos:
Nescia quæ faceret subitos mihi causa dolores,
Et rudis ad partus, & noua miles eram.
Nec tenui vocem, quid, ait, tua crimina prodis?
Oráque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit:
Sed timor, & nutrix, & pudor ipse vetant.
Continuo gemitus, elapsáque verba reprendo:
Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos: & opem Lucina negabat:
Et graue, si morerer, mors quoque crimen erat.
Cùm super incumbens, scissa tunicáque, comáque
Pressa refouisti pectora nostra tuis.
Et mihi, viue soror, soror ô charissima, dixti,
Viue: nec vnius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es:
Illius, de quo mater es, vxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba reuixi:
Et positum est vteri, crimen onúsque mei.
Quid tibi grataris? media sedet Æolus aula:
Crimina sunt oculis surripienda patris.
Frondibus infantem, ramisque albentis oliuæ,
Et leuibus vittis sedula celat anus.
Fictáque sacra facit, dicitque precantia verba:
Dat populus sacris: dat pater ipse viam.
Iam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit: & indicio proditur ille suo.
Eripit infantem: mentitáque sacra reuelat
Æolus: insana regia voce sonat.
Vt mare fit tremulum, tenui cùm stringitur aura,

* Ex superioribus videtur leg. At.

Vt quatitur tepido fraxina virga noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit: & nostrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil, præter lacrymas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamque dari paruum canibúsque, auibúsque nepotem
Iusserat: in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser: sensisse putares:
Quaque suum poterat voce rogabat auum.
Quid mihi tunc animi credis germane fuisse?
Nam potes ex animo colligere ipse tuo.
Cum mea me coram siluas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo: tunc demum pectora planxi:
Contigit inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu merente satelles
Venit: & indignos edidit ore sonos.
AEolus hunc ensem mittit tibi: tradidit ensem:
Et iubet ex merito scire quid iste velit.
Scimus: & vtemur violento fortiter ense:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus genitor connubia donas?
Hac tua dote pater filia diues erit?
Tolle procul decepte faces hymenæe maritas:
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnydes atræ:
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices Parca meliore sorores:
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto vix bene natus auum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
Ah miser admisso plectitur ille meo.
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,

Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parum faustum miserabile pignus amoris,
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere iustis:
In tua nec tonsas ferre sepulchra comas.
Non super incubui: non oscula frigida carpsi:
Diripiunt auidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantis cum vulnere persequar vmbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô frustra miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui.
Et refer ad matrem: socioque impone sepulchro;
Vrnáque nos habeat quam libet arcta duos.
Viue memor nostri: lacrymásque in funere funde:
Néue reformida corpus amantis amans.
Tu (Rogo) proiectæ nimium mandata sororis
*Perfer: * mandatum perfruor ipse patris.*

hoc recte, etsi quidam ex vet. & Planudes legunt: *mādatū prosequar.*

IN DVODECIMAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cùm florida iuuentute & formositate valeret Iason, quam primum Colchon attigit, à Medea Aeetæ Colchorum regis & Hecates filia receptus est, & amatus, habitáque coniugij sponsione illum edocuit, quonam pacto in optatam deueniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medea fugam arripuit. Quos cum insequeretur Aeeta; illa Absyrti fratris, quem secum ducebat, membra dispersit, vt ita patrem ossa filij legentem, remoraretur, & sic incolumes in Thessaliam tandem deuenerunt: vbi Aesonem Iasonis Patrem annis iam decrepitum, in robustiorem ætatem reduxit. Medea præterea in Peliæ mortem suas filias armauit. fingens enim ei iuuentutem restituere velle, quemadmodum Aesoni fecerat, filiabus persuasit, vt omnem sanguinem frigidum atque veterem, cultris exhaurirent, vt nouum atque floridum posset infundere. Quód cùm fecissent puellæ, statim expirauit Pelias. Iason verò seu criminis enormitate, seu ex alia caussa, Medeam repudiauit, & Creusam Creontis regis Corinthiorum filiam in vxorem assumpsit. Furibunda igitur Medea ad Iasonem scripsit, ingratitudinem in eo expostulando, præsentémque vltionem, nisi recipiatur, minitando.

MEDEA

MEDEA IASONI.

VT tibi Colchorum memini regina vacaui:
Ars mea cum peteres, vt tibi ferret opem:
Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores
Debuerant fusos euoluisse meos.
Tunc potui Medea mori bene: quidquid ab illo
Produxi vitæ tempore: pœna fuit.
Hei mihi cur vnquam iuuenilibus, acta lacertis
Phryxeam petiit Pelias arbor ouem?
Cur vnquam Colchi Magnetida vidimus Argo?
Turbáque Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flaui placuere capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
* *At (semel in nostras quoniam noua puppis arenas*
Venerat, audaces attulerátque viros)
Isset anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor AEsonides: oráque adunca boum.
Semina iecisset: totidem sumpsisset & hostes:
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum scelerate perisset!
Dempta forent capiti quàm mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos aduertere puppim,
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui: noua nupta quod hic est:
Quam pater est illi, tam mihi diues erat.
Hic Ephyren bimarem: Scythia tenus ille niuosa
Omne tenet: Ponti qua plaga læua iacet.
*Accipit hospitio iuuenes pater * AEta Pelasgos:*
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire quis esses.
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
* *Et vidi: & perii: nec notis ignibus arsi:*
Ardet vt ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant:

* Sic vet. lib. vt, *cùm*, respondent particulæ suæ, *Tunc* Alij, At quod inceptinum esse non negamus: sed non hic ei locus.

In quibus. *Aut*, fortè rectius.

* q. libri *iuuenes Aceta Pelasgos*; etsi minus sit probabile.

* vt *vidi*, *vt perij*:

Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex: vt dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus, quàm per cornua, sæui:
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Aeripedes solidi prætentáque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populo genitura iuberis
Spargere deuota lata per arua manu.
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno
Vltimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat AEtes: mesti consurgitis omnes:
Mensáque purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi tunc longè regnum dotale Creusæ,
Et socer, & magni nata Creontis erat.
Tristis abis: oculis abeuntem prosequor vdis:
Et dixit tenui murmure lingua, vale.
Vt positum thalamo tetigi male saucia lectum:
Acta es per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, segetésque nefandæ,
Ante meos oculos peruigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est, ipsum timor auget amorem:
Mane erat: & thalamo chara recepta soror:
Disiectámque comas, auersáque in ora iacentem,
Inuenit: & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis; petit altera: & altera habebit:
AEsonio iuueni, quod rogat illa, damus.
Est nemus, & piceis, & frondibus ilicis atrum:
Vix illuc radijs solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certe) delubra Dianæ:
Aurea barbarica stat dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca. venimus ambo:

Orsus

Orsus es infido sic prior ore loqui.
Ius tibi, & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit: inque tua est vitáque, mórsque manu.
Perdere posse sat est, si quem iuuat ista potestas:
Sed tibi seruatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse leuamen:
Per genus, & numen cuncta videntis aui.
Per triplices vultus, arcanáque sacra Dianæ:
Et si forte aliquos gens habet ista deos:
O virgo miserere mei: miserere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si forte virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam faciles vnde deósque meos?)
Spiritus antè meus tenues vanescat in auras:
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit vlla meo.
Conscia sit Iuno sacris præfecta maritis
Et dea, marmorea cuius in æde sumus.
Hæc animum, & quota pars horum mouere puellæ
Simplicis: & dextræ dextera iuncta meæ.
Vidi etiam lacrymas: an & est pars fraudis illis?
Sic cito sum verbis capta puella tuis.
Iungis & æripedes in adusto corpore tauros.
Et solidam iusso vomere findis humum.
Arua venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur & gladios, scutáque miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi
Cum vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
In se constrictas conseruere manus.
Peruigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat: & torto pectore verrit humum.
Dotis opes vbi erant? vbi erat nunc regia coniux?
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta:
Nunc tibi sum pauper: nunc tibi visa nocens:
Flammea subduxi medicato lumina somno:

Et tibi quæ raperes vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum, patriámque reliqui:
* Munus in exilio, quodlibet esse, tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
At non te fugiens sine me germane reliqui:
Deficit hoc vno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra:
Sic ego sed tecum dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago femina iámque nocens.
Numen vbi est? vbi dii? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, crudelitatis ego
Compressos vtinam Symplegades elicissent:
Nostráque adhærerent ossibus ossa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos:
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæq; vomit totidem fluctus, totidémque resorbet:
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Hæmonias, victórque reuerteris vrbes:
Ponitur ad patrios aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsáque virginea membra paterna manu?
Vt culpent alij, tibi me laudare necesse est:
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ô (iusto desunt sua verba dolori)
Ausus es, AEsonia, dicere, cede domo.
Iussa domo cessi natis comitata duobus:
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
* Vt subito nostras Hymen cantatus ad aures
Venit: & accenso lampades igne micant.
Tibiáque effudit socialia carmina; vobis,
At mihi, funesta flebiliora tuba:
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt, & Hymē clamāt: Hymenæe frequētant

placeat potius, quod in quib. est, *Manus in exsilio quod licet esse tuli.*

* Sic omn. lib. etsi alij mutent, *At subito nostras vt Hymen.* Produxit primam & Catul. carm 62. & Theocr. eidyl. 18

Quo

Quo propior vox est: hoc mihi peius erat.
Diuersi flebant serui: lacrymásque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque quicquid erat potius nescire iuuabat:
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris iussus, studióque videndi
Constitit ad geminæ limina prima foris.
Hinc mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit: & adiunctos aureus vrget equos.
Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ:
Raptáque compositis demere serta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, meus est: iniĳcerémque manus.
Læse pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias vmbræ fratris habete mei.
Deseror, amißis regno, patriáque, domóque,
Coniuge: qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui, tauró sque furentes:
Vnum non potui perdomuisse virum.
Quæq; feros repuli doctis medicatibus ignes:
Non valeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus, herbæq;, artésque relinquunt:
Nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem:
Vtilior cuiuis, quàm mihi, cura mea est.
Quos ego seruaui, pellex amplectitur artus:
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan & stultæ dum te iactare maritæ:
Quæris: & iniustis auribus apta loqui:
In faciem morésque meos noua crimina fingis.
Rideat: & vitĳs læta sit illa meis.
Rideat: & Tyrio iaceat sublimis in ostro;

Flebit: & ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum, flammæque aderunt, succúsque venen
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quod si forte preces præcordia ferrea tangunt:
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi sum supplex: quod tu mihi sæpe fuisti:
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis: communes respice natos:
Sæuiet in partus dira nouerca meos.
Et nimium similes tibi sunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per auitæ lumina flammæ,
Per meritum, & natos pignora nostra duos:
Redde torum: pro quo tot res insana reliqui:
Adde fidem dictis: auxiliúmque refer.
Non ego te imploro contra taurósque, virósque:
Vtq; tua serpens victa quiescat ope.
Te peto: quem merui: quem nobis ipse dedisti:
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos vbi sit, quæris: campo numerauimus illo:
Qui tibi laturo vellus, arandus erat.
Aureus ille aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi redde, neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea, Graia iuuentus:
I nunc Sisyphias improbe confer opes.
Quod viuis; quod habes nuptam, socerumq; potente
Hoc ipsum, ingratus quod potes esse: meum est.
Quos equidem actutum, sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar, facti fortasse pigebit:
Et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista Deus: qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certè mens mea maius agit.

IN XIII. EPISTOLAM
ARGVMENTVM.

Protesilaus Iphicli filius ad Troiam quadraginta nauib

vt ait Homerus, nauigaus, cum ceteris Græcis Aulide portu Bœotiæ ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodameia Acasti ex Laodathea filia; atque eius vxor sincerè maritum amans, multis somnijs sollicitata, hanc epistolam ad eum scripsit: qua suadet, vt oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, eum qui primus ex classe in terram Troianorum descendisset, periturū. At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

LAODAMEIA PROTESILAO.

Mittit, & optat amans quo mittitur ire, salutem
Aemonis Aemonio Laodameia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari:
Ah, mecum fugeres, hic vbi ventus erat?
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sæuis vtile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandatáque plura dedissem:
Et sunt quæ volui dicere multa tibi.
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret:
Quem cuperent nautæ, non ego: ventus erat.
Ventus erat nautis aptus: non aptus amanti:
Soluor ab amplexu Protesilaë tuo:
Linguáque mandatis verba imperfecta reliquit:
Vix illud potui dicere triste, vale.
Incubuit Boreas: arreptáque vela tetendit:
Iámque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare iuuabat:
Súmque tuos oculos vsque secuta meis,
Vt te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi:
Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat:
Lux quoque tecum abijt: tenebrísque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandæuus Acastus,
Vix mater gelida mæsta refecit aqua.
Officium fecere pium, sed inutile nobis:

Indignor miseræ non licuisse mori.
Vtq; animus rediit: pariter rediere dolores:
 Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
 Nec libet aurata corpora veste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
 Creditur: huc illuc, qua furor egit, eo.
Conueniunt matres Phylaceides, & mihi clamant:
 Indue regales Laodameia sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes?
 Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipsa comas pectam? galea caput ille prematur?
 Ipsa nouas vestes, dura vir arma ferat?
Qua possum, squalore tuos imitata labores
 Dicar: & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamidæ damno formose tuorum,
 Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpasse maritæ:
 Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium Menelaë laboras,
 Hei mihi quam multis flebilis vltor eris!
Di precor à nobis omen remouete sinistrum:
 Et suadet reduci vir meus arma Ioui.
Sed timeo: quotiésque subit miserabile bellum:
 More niuis lacrymæ sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisque, & Xanthus, & Ide,
 Nomina sunt ipso pœne timenda sono.
Nec rapere ausurus nisi se defendere posset,
 Hospes erat: vires nouerat ille suas.
Venerat, vt fama est, multo spectabilis auro:
 Quique suo Phrygias corpore ferret opes:
Classe, virisque potens: per quæ fera bella geruntur:
 Et sequitur regni pars quota quemque sui.
His ego te victam consors Ledæa gemellis
 Suspicor: hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit

Ferrea sanguinea bella mouere manu.
Hectora, quisquis is est. si sum tibi chara, caueto:
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc vbi vitaris: alios vitare memento.
  Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, vt dicas, quoties pugnare parabis:
  Parcere me iussit Laodameia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam:
  Te quoque non vllum vulnus habente cadat.
Pugnet: & aduersos tendat Menelaus in hostes:
  Vt rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat: & causa quem vincit, vincat & armis.
  Hostibus è medijs nupta petenda viro est.
Causa tua est dispar: tu tantum viuere pugna:
  Inq; pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hostibus vni:
  Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro:
  Sæuáque in appositos pectora ferre viros.
Fortius ille potest, multo qui pugnat amore:
  Bella gerant alij: Protesilaus amet.
Hunc (fateor) volui reuocare, animúsque ferebat:
  Substitit auspicij lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis,
  Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui: tacitóque in pectore dixi:
  Signa reuersuri sint precor ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
  Irritus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo:
  Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infelix: quæ prima virum lugebit ademptum.
  Di faciant, ne tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis:
  Iámque fatigatas vltima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo: de naue nouissimus exi:

Non est quo properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, velóque moue, remóque carinam:
Inq; tuo celerem littore siste gradum.
Siue latet Phœbus, seu terris altior exstat:
Tu mihi luce dolor: tu mihi nocte venis.
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis:
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cælibe somnos:
Dum careo veris, gaudia falsa iuuant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno: simulacráque noctis adoro:
Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Thura damus: lacrymásque super: quæ sparsa relucet:
Vt solet affuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia soluar ab ipsa mea?
Quando erit, vt lecto mecum bene iunctus in vno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamuis audire iuuabit:
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
Semper in his aptè narrantis verba resistunt:
Promptior est dulci lingua referre mora.
Sed cùm Troia subit: subeunt ventique fretúmque:
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me mouet: inuitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reuerti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad vrbem:
Quo ruitis? vestras quisque redite domos.
Quo ruitis Danai? ventos audite vetantes:
Non subiti casus: numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego reuoco hæc? omen reuocantis abesto:

Blandáque

Blandáque compositas aura secundet aquas.
Troadas inuideo: quæ sic lacrymosa suorum
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti noua nupta marito
Imponet galeam: barbaráque arma dabit.
Arma dabit, dumq; arma dabit simul oscula sumet:
Hoc genus officij dulce duobus erit.
Producétque virum: dabit & mandata reuerti:
Et dicet, Referas ista face arma Ioui.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit caute: respiciéntque domum.
Exuet & reduci clypeum, galeámque resoluet:
Excipiétque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius, omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor:
Dum tamen arma geris diuerso miles in orbe:
Quæ referat vultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi plus est, quam quod videatur, imago:
Adde sonum ceræ: Protesilaus erit.
Hanc specto: teneóque sinu pro coniuge vero:
Et tanquam possit verba referre, queror.
Per reditus, corpúsque tuum mea numina iuro:
Pérque pares animi, coniugijq; faces:
Pérque, quod vt videam canis albere capillis:
Quod tecum possis ipse referre caput
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
Siue quod heu timeo, siue superstes eris.
Vltima mandato claudatur epistola paruo:*
**Sit mihi cura mei: sit tibi cura tui.*

*Rectior f. vetus lectio *claudetur*, [b] Ita omn. libenter tamen legerê *Si tibi cura mei, sit.*

IN XIIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Danaus Beli prisci filius ex pluribus coniugibus quinquaginta filias suscepit, quas dū Aegyptus eius frater, cui totidem

erant filij, postulasset in nurus: Danaus oraculi responso cõperto, se manibus generi moriturum, volens periculum euitare, conscensis nauibus Argos venit. Indignatus autem Aegyptus, eo quod spretus esset, filios cum exercitu ad illum oppugnandum misit, hac lege, vt non nisi interempto Danao, ad se redirent, aut filiarum connubia misissent, ille autem obsidione coactus, filias se daturum spospondit. Sed puellæ accepto à patre gladio, vt iussum erat, prima nocte cùm vino lætitiáque calentes iuuenes in profundissimum soporem descédissent, vnaquæque suum iugulauit: sola Hypermnestra excepta, quæ Lino, quem Eusebius Lynceum appellat, marito suo miserta pepercit, suasitque vt ad patrem Aegyptum, detecto facinore, quàm primùm fugeret. Sed cùm pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, præterquam ab Hypermnestra: eam crudelissime vinctam in carcere seruandam tradidit. Quare Linum patruelem, eundémque maritum, quem seruauerat, hac epistola rogat, vt vel opem ferat, captiuitatéque liberet: vel si mori contingat, vt sepulturæ honore nõ careat. à Lino tandẽ, Danao trucidato, fuit liberata.

HYPERMNESTRA *LYNCEO.

* Ita leg. nõ LINO, auctore Pausan. in Corinth.

Mittit Hypermnestra de tot modo fratribus vni:
Cetera nuptarum crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, grauibúsque coërcita vinclis:
Est mihi supplicij causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit iugulo dimittere ferrum:
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat: quam sic placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violauimus, vrat,
Quéq; aderant sacris, tendat in ora faces:
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit, ense:
Vt qua non cecidit vir nece, nupta cadat:
Non tamen, vt dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet: non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sæuisque sorores:
Hic solet euentus facta nefanda sequi.
Cor pauet admonitu temeratæ sanguine noctis:
*Et subitus dextræ præpedit * ossa tremor.*
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti:

* In quib, orsa, non malè.

Scribere

Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. modo facta crepuscula terris:
Vltima pars lucis, primáque noctis erat.
Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi:
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Vndique collucent præcinctæ lampades auro:
Dantur in inuitos impia thura focos.
Vulgus Hymen Hymenææ vocant: fugit ille vocantes:
Ipsa Iouis coniux cessit ab vrbe sua.
Ecce mero dubij comitum clamore frequentes,
Flore nouo madidas impediente comas.
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Stratáque corporibus funere digna premunt.
Iámque cibo, vinóque graues, somnóque iacebant:
Securúmque quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audieram: quódque verebar, erat.
Sanguis abit: mentémque calor, corpúsque reliquit:
Inq; nouo iacui frigida facta toro.
Vtq; leui Zephyro graciles vibrantur aristæ:
Frigida populeas vt quatit aura comas:
Aut sic, aut etiam tremui magis. ipse iacebas:
Quæq; tibi *dederam vina, soporis erant. * in quibus dederant.
Excussere metum violenti iussa parentis:
Erigor: & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor: ter acutum sustulit ensem:
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus monitis, iussúque coacta parentis
Admoui iugulo tela paterna tuo:
Sed timor, & pietas crudelibus obstitit ausis:
Castáque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono.
Sæuus Hypermnestra pater est tibi: iussa parentis
Effice: germanis sit comes iste suis.
Femina sum, & virgo, natura mitis, & annis:

Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age: dúmque iacet fortes imitare sorores:
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem:
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid meruere necem patruelia regna tenendo?
Quæ tamen externis danda forent generis.
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro: quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana, colúsque meis.
Hæc ego: dumq; queror, lacrymæ sua verba sequuntur:
Déque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitáque brachia iactas:
Pœnè manus telo saucia facta tua est.
Iamq; patrem, famulósque patris, lucémque timebam.
Expulerant somnos hæc mea dicta tuos.
Surge age Belide de tot modo fratribus vnus:
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni:
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti causam, dum nox sinit, effuge dixi.
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Manè erat: & Danaus generos in cæde iacentes
Dinumerat: summæ criminis vnus abes.
Fert malè cognatæ iacturam mortis in vno:
Et queritur factum sanguinis esse parum.
Abstrahor à patrijs manibus: raptámque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira:
Quo bos ex homine est, ex boue facta dea.
Ah satis est pœnæ temeram mugisse puellam:
Nec modò formosam posse placere Ioui.
Astitit in ripa liquidi noua vacca parentis:
Cornuáque in patrijs non sua vidit aquis.
Et conata queri mugitus edidit ore:

Territáque

Territáque est forma, territa voce sua.
Quid fugis infelix? quid te miraris in vnda?
Quid numeras factos ad noua membra pedes?
Ipsa Iouis magni pellex metuenda sorori
Fronde leuas nimium, cespitibúsque famem,
Fonte bibis: spectásque tuam stupefacta figuram:
Et ne te feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modo, vt posses etiam Ioue digna videri,
Diues eras: nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognatáque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi quo properas? eadem sequerísque, fugísque:
Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bouis.
Vltima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni quod querar ecce mei.
Bella pater, patruúsque gerunt: regnóque, domóque
Pellimur: eiectas vltimus orbis habet.
Ille ferox solus solio, sceptrísque potitur:
Cum sene nos inopi turba vagamur inopi.
De fratrum populo pars exiguissima restat:
Quíque dati leto, quæq; dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
Accipiat lacrymas vtraque turba meas.
En ego, quod viuis, pœnæ crucianda reseruor:
Quid fiet sonti, cùm rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
Infelix vno fratre manente cadam.
*At tu, si qua piæ *remanet tibi cura sororis:*
Quæq; tibi tribui munera dignus habes:
Vel fer opem: vel dede neci: defunctáque vita
Corpora furtiuis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa:

etsi ita vet. nonnulli præferendum tamen illud, quod quidam, *si qua pia Lyncen tibi:*

Scriptáque sint titulo nostra sepulcra breui.
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
Est manus. & vires subtrahit ipse timor.

IN XV. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus est, ob Helenam sibi à Venere promissam, Lacedæmona nauigans, à Menelao honorificentissimè susceptus est, & honoratus. Sed cum per tempus oportuisset Menelaum, omneisque Minois pronepotes ad diuidendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens Hælenę mandauit, vt non minorem hospitis, quàm suiipsius curam gereret. Verùm Paris dum datam sibi opertunitatem videret, Helenam in amorem sui, quantum potuit, sollicitare conatus est. Hæc autem artificiosa epistola detegit, quanto amoris æstu ardeat, se ab omnibus commendãdo, quibus amatores laudari solent. Et quia nouerat muliebrem sexum esse fragilem, & gloriæ & laudis a forma, atque genere cupidissimum omnia affert Paris quę sibi Helenes animũ cõciliare possunt, & quæ odium mariti atque contemptum excitent. Fugam itaque suadet quam Troianis viribus tueri posse asserit

PARIS HELENAE.

HAnc tibi Priamides mitto Ledæa salutem:
Quæ tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ?
Et plus, quam vellem, iam meus extat amor.
Ille quidem lateat malim: dum tempora dentur,
Lætitiæ mistos non habitura metus.
Sed male dissimulo: quis enim celauerat ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus vt addam:
Vror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
Perlege, sed formæ conuemente tuæ.
Iamdudum gratũ est, quod epistola nostra recepta est:
Spem

Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit: nec te frustra promiserit opto,
Hoc mihi quæ suasit mater amoris iter.
Namque ego diuino monitu, ne nescia pecces,
Aduehor: & cœpto non leue numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigæo dubias à littore feci
Longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventósque secundos:
In mare * nimirum ius habet orta mari.

Sic in vet. sed & rectè nil mirū.

Perstet: & vt pelagi, sic pectoris adiuuet æstus:
Deferat in portus & mea vota suos.
Attulimus flammas: non hic inuenimus illas:
Hæ mihi tam longæ causa fuere viæ.
Nam nec tristis hiems, nec nos huc appulit error:
Tænaris est classi terra petita meæ.

Hoc carmē & sequent. alia 103. absunt à vet. lib. & Planudis tralatione. Ouidij tamen, sunt, ab eodem composita iā epistola, vel resecta vt nimia, vel addita, vt ornent: sunt enim venusta eorum multa: & luxariam in hoc opere tanquam virtutem videtur poëta appetiuisse.

Nec me crede fretum merces portante carina
Findere: quas habeo, Di tueantur opes.
Nec veni Graias veluti spectator ad vrbes:
Oppida sunt regni ditiora mei.
Te peto: quam pepigit lecto Venus aurea nostro:
Te prius optaui, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuncia fama tui.
Nec tamen est mirum, * si sicut oporteat, arcu
Missilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne conuellere tentes:
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc vtero partu remorante tenebar:
Iam grauidus iusto pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni,
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendáque noctis opacæ
Visa seni Priamo: vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni.

Pectoris vt nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigórque animi, quamuis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ
Deuius, & piceis, ilicibúsque frequens.
Qui nec ouis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bouis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsáque tecta,
Et freta prospiciens arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moueri:
Vera loquar, vero vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni, Pleionésque nepos.
Fas vidisse fuit: fas sit mihi visa referre;
Inq; Dei digitis aurea virga fuit.
Trésque simul diuæ, Venus, & cum Pallade Iuno
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui: gelidúsque comas erexerat horror:
Cùm mihi, pone metum, nuncius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina siste dearum:
Vincere quæ forma digna sit vna duas.
Néue recusarem verbis Iouis imperat: & se
Protinus æthería tollit in astra via.
Mens mea conualuit: subitóque audacia venit:
Ne timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: iudéxque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis vna placebat:
Hanc esse vt scires vnde mouetur amor.
Tantáque vincendi cura est: ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iouis coniux, virtutem filia iactat:
Ipse potens dubito, fortis an esse velim.
Dulce Venus risit, nec te Pari munera tangant,
Vtraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ

Ibit

Ibit in amplexus pulchrior ipsa tuos.
Dixit: & ex æquo donis, formaque probata
Victorem cælo rettulit illa pedem.
Interea (credo versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto:
Addidit & ad festos hunc quoque Troia diem.
Vtq; ego te cupio, sic me cupiere puellæ:
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiere, ducumque:
Sed nymphis etiam curáque, amórque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia: postquam
Coniugii spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam:
Lumina cum placido victa sopore iacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam: quamuis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam:
Cærulea peterem quin mea vota via.
Troia cæduntur Phrygia pineta securi,
Quæq; erat æquoreis vtilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara siluis:
Innumerásque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robore naues.
Texitur & costis panda carina suis
Addimus antennas, & vela sequentia malos:
Accipit & pictos puppis adunca deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugii stat dea picta * sui. credo leg. tui.
Imposita est factæ postquam manus vltima classi:
Protinus Ægæis ire iubebar aquis.
Et pater, & genitrix inhibent mea vota rogando:
Propositúmque viæ voce morantur iter.
Et soror effusis vt erat Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ iam dare vela rates:
Quò ruis? exclamat: referes incendia tecum:

Quanta per has nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos inuenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventisque ferentibus vsus
Applicor in terras Oebali nympha tuas.
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio, numinibúsque Deum.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuúmque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui: præcordiáque intima sensi
Attonitus curis intonuisse nouis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud:
In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit;
Nulláque de facie nescia terra tua est.
*Nec tibi * per vsquam Phrygiam, nec solis ab ortu,*
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
Famáque de forma pænè maligna tua est.
Plus hic inuenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materia gloria victa sua est.
Ergo arsit merito, qui nouerat omnia Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palestra
Ludis: & es nudis femina mista viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit vnquam?
Tam bona constanter præda tenenda fuit:
Ante recessisset caput hoc ceruice cruenta:
Quàm tu de thalamis abstraherere meis.
Téne manus vnquam nostræ dimittere vellent?
Téne meo paterer viuus abire sinu?
Si reddenda fores: aliquid tamen ante tulissem:

> Rectius fort par *vsquã Phrygiæ:* vt sit vsquã Phrygiæ, veluti vsquam locorum, gentium.

Nec

Nec Venus ex toto noſtra fuiſſet iners.
Vel tua virginitas eſſet libata: vel illud,
Quod poterat ſalua virginitate rapi.
Da modo te, quæ ſit Paridis conſtantia noſces:
Flamma rogi flammas finiet vna meas.
Præpoſui regnis ego te: quā maxima quondam
Pollicita eſt nobis nupta, ſorórque Iouis.
Dûmque tuo poſſem circumdare brachia collo:
Contempta eſt virtus Pallade dante mihi.
** Cùm Venus, & Iuno, Palláſque in vallibus Idæ*
Corpora iudicio ſuppoſuere meo.
Nec piget: aut vnquam ſtulte elegiſſe videbor:
Permanet in voto mens mea firma ſuo.
Spem modo ne noſtram fieri patiare caducam
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego coniugium generoſæ degener opto:
Nec mea (crede mihi) turpiter vxor eris.
Pleiada, ſi quæras, in noſtra gente, Iouémque
Inuenies: medios vt taceamus auos.
Sceptra parens Aſiæ, qua nulla beatior ora eſt:
Finibus immenſis vix obeunda tenet.
Innumeras vrbes, atque aurea tecta videbis:
Quæq; ſuos dicas templa decere deos.
Ilion aſpicies, firmatáque turribus altis
Mœnia Phœbeæ ſtructa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem, numeróque virorum?
Vix populum tellus ſuſtinet illa ſuum.
Occurrent denſo tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria noſtra nurus.
O quoties dices: quam pauper Achaia noſtra eſt.
Vna domus quæuis vrbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere veſtram:
In qua tu nata es, terra beata mihi eſt.
Parca ſed eſt Sparte: tu cultu diuite digna:
Ad talem formam non facit iſte locus.
Hanc faciem largis ſine fine paratibus vti,

Si verſus illi. 104. relinquuntur, hoc diſtichon videtur ſubmouendum: quorſum enim toties permoleſtè idem repeteretur.

Deliciisque decet luxuriare nouis.
Cùm videas cultus nostra de gente virorum:
Quales Dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum
Rure Therapnæo nata puella Phrygem.
Phryx erat, & nostro genitus de sanguine: qui nunc
Cum dis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ coniux: tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchises: volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse iugis.
Nec puto collatis forma Menelaus, & armis
Iudice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè socerum tibi clara fugantem
Lumina: qui trepidos à dape vertat equos.
Nec Priamo pater est soceri de cæde cruentus:
Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec proauo Stygia nostro captantur in vnda
Poma: nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis:
Cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
Heu facinus, totis indignus noctibus ille
Te tenet amplexu perfruitúrque tuo.
At mihi conspiceris posita vix denique mensa:
Multáque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eueniant conuiuia talia nostris:
Experior posito qualia sæpe mero.
Pœnitet hospitii: cùm me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor: & inuideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra superiecta cùm tua veste fouet.
Oscula cùm vero coram non dura daretis:
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctius ille:
Crescit & inuito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: & te lasciua notaui.

Iu

In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero volui flammam compescere: at illa
Creuit: & ebrietas ignis in igne fuit.
Multáque ne videam, versa ceruice recumbo:
Sed reuocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito: dolor est meus illa videre:
Sed dolor à facie maior abesse tua est.
Quà licet, & possum, luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis:
Atque vtinam soli sint ea nota tibi.
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi:
Ne causam fletus quæreret ille mei.
Ah quoties aliquem narraui potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos.
Indiciúmque mei ficto sub nomine feci:
Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quin etiam, vt possem verbis petulantibus vti:
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini) tunica tua pectora laxa:
Atque oculis aditum nuda dedere meis:
Pectora vel puris niuibus, vel lacte, tuámque
Complexo matrem candidiora Ioue.
Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas: ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores:
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenénque, AEthramq; tuarũ
Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi nil aliud, quàm formidare locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Di facerent pretium magni certaminis esses:
Téque suo posset victor habere toro.
Vt tulit Hippomenes Schœneida præmia cursus

Venit vt in Phrygios Hippodameia ſinus.
Vt ferus Alcides Acheloia cornua fregit:
Dum petit amplexus Deianeira tuos.
Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet.
Téque mei ſcires eſſe laboris opus,
Nunc mihi nil ſupereſt: niſi te formoſa precari:
Amplectíque tuos, ſi patiare, pedes.
O decus, ô præſens geminorum gloria fratrum!
O Ioue digna viro, ni Ioue nata fores!
Aut ego Sigæos repetam te coniuge portus:
Aut hic Tænaria conteger exul humo.
Non mea ſunt ſumma leuiter diſtricta ſagitta
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.
Hoc mihi (nam repeto) fore vt à cœleſte ſagitta
Figar, erat verax vaticinata ſoror.
Parce datum fatis Helenæ contemnere amorem:
Sic habeas faciles in tua vota deos.
Multa quidem ſubeunt: ſed coram vt plura loquamur,
Excipe me lecto nocte ſilente tuo.
An pudet? an metuis Venerem temerare maritam?
Caſtáque legitimi fallere iura tori?
Ah nimium ſimplex Helene, ne ruſtica dicam,
Hanc faciem culpa poſſe carere putas?
Aut faciem mutes, aut ſis non dura, neceſſe eſt:
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Iuppiter his gaudet: gaudet Venus aurea furtis:
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Iouem.
Vix fieri, ſi ſint vires in ſemine amorum,
Et Iouis & Ledæ filia, caſta potes.
Caſta tamen tum ſis, cùm te mea Troia tenebit:
Et tua ſim quæſo crimina ſolus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis:
Si modo promiſit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc ſuadet, rebus, non voce, maritus:
Néue ſui furtis hoſpitis obſtet abeſt.
Non habuit tempus, quo Creſſia regna videret

Aptius: ô mira calliditate virum!
Exit, & Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hospitis vxor agas.
Negligis absentis (testor) mandata mariti:
Cura tibi non est hospitis vlla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ Tyndari nosse tuæ?
Falleris: ignorat: nam si bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor:
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic, vt superemus & ipsum:
Si tam securum tempus abibit iners
Pœnè suis manibus ad te deduxit amantem:
Vtere mandantis simplicitate viri.
Sola iaces viduo tam longa nocte cubili:
In viduo iaceo solus & ipse toro.
Te mihi, méque tibi communia gaudia iungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quæuis tibi numina: méque
Astringam verbis in sacra iura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri:
Efficiam præsens vt mea regna petas.
Si pudet: aut metuis, ne me videare secuta:
Ipse reus sine te criminis huius ero.
Nam sequar AEgidæ factum, fratrúmque tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus: geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica classis adest armis instructa, virisque:
Iam facient celeres remus, & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per vrbes:
Téque nouam credet vulgus adesse deam.
Quáque feres gressus, adolebunt cinnama flamma:
Cæsáque sanguineam victima planget humum.
Dona pater, fratrésque, & cum genitrice sorores,

Iliádésque omnes, totáque Troia dabit.
Hei mihi vix à me pars dicitur vlla futuri:
Plura feres, quam quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur:
Concitet & vires Græcia magna suas.
Tot prius abductis, ecquæ est repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces:
Et tuta à bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe noua vexit Pagasæus Iason:
Læsa nec est Colcha Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus:
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo:
Quæq; timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires: & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris diues, diues abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris: aut armis anteferendus erit.
Pænè puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam nominis inde tuli.
Pænè puer iuuenes vario certamine vici.
In quibus Ilioneus, Deiphobúsque fuit.
Néue putes, non me nisi comminus esse timendum:
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc illi primæ dare facta iuuentæ:
Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis: nunquam dabis Hectora fratrem:
Vnus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam, nescis: & te mea robora fallunt:
Ignoras, cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indignor pro tanta sumere bellum

Coniuge

Coniuge: certamen præmia magna mouent.
Tu quoque, si totus de te contenderit orbis:
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timida, dis hinc egressa secundis
Exige cum plena munera pacta fide.

IN XVI. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Multi hanc epistolam non esse Ouidij contendunt, afferentes Sabinum omnes responsales litteras confinxisse. Quod ipsius Ouidij testimonio comprobare nituntur, cùm in secundo Elegiarum ita ad Marcum scribat.

Quàm cito de toto redijt meus orbe Sabinus.
Scriptáque diuersis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognouit Vlyssis:
Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo.
Iam pius Aeneas miseræ rescripsit Elisæ:
Quódque legat Phyllis, si modo viuit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
Dat notam Phœbo Lesbis amica lyram.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur cùm nullam interim de Hælena mentionem faciat. Verum statim subiunxit hos duos versus.

Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes exstincto Laodameia viro.

Quibus facile conuincuntur, nisi ad Sabinum referre malint. Sed cùm Ouidianis epistolis responderit, quomodo possunt esse Sabini? Non enim Paris nec Laodameia respondent, sed scribunt. Nimirum hæ quoque Ouidianæ sunt & eodem pœnè stylo scriptæ quo reliquæ. Helena autem, lecta Paridis epistola, quasi offensa, primum respondens obiurgat. Deinde vt pudorẽ tueatur, Paridis suasiones infringere conatur: quædam semina spargendo, ne omnino illius amorem negligere videatur. Et sic apertè ostendit, muliebre ingenium varium esse atque mutabile iuxta illud Ouidianum in Arte amandi. Forsitan & primo veniet tibi littera tristis: Quæq; roget ne se sollicitare velis. Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat vt instes. Postremo Paridis voluntatem impletura vt honestius ita tutius visum est, si quid in desiderio erit nõ litteris mãdare. sed vt Clymene, & Aethra comites fidissimæ exponerent.

rent: idque eùm fecissent, cum Paride & Helena ad Troiam aduectæ sunt.

HELENA PARIDI

NVnc oculos tua cùm violarit epistola nostros:
Non rescribendi gloria visa leuis.
Ausus es hospicij temeratis aduena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænarus ora suo?
Nec tibi, diuersa quamuis à gente venires:
Oppositas habuit regia nostra fores?
Esset vt officij merces iniuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam iusta, vocetur
Rustica iudicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè: dum non oblita pudoris:
Dúmque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto tristis mihi vultus in ore:
Nec sedeo duris torua supercilijs:
Fama tamen clara est: & adhuc sine crimine lusi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror: quæ sit fiducia cœpto,
Spémque tori dederit quæ tibi causa mei.
In nónullis attulit. An quia vim nobis Neptunius * intulit heros:
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem:
Cùm sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redij passa timore nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca proteruus
Abstulit: vlterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset:
Di melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuitque modestia crimen:
Et iuuenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit: Paris vt succederet illi:

No-

Ne quando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor: quis enim succenset amanti?
Si modo quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quod fiducia desit:
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis:
Verbáque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ: matronáque rara pudica est:
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod visa est tibi mater idonea: cuius
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso falsa sub imagine lusæ
Error inest: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec vllus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene errauit: vitiúmque auctore redemit.
Felix in culpa quo Ioue dicar ego?
Et genus, & proauos, & regia nomina iactas.
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Iuppiter vt soceri proauus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareique genus:
Dat mihi Leda Iouem cycno decepta parentem:
Quæ falsam gremio credula fouit auem.
I nunc: & Phrygiæ latè primordia gentis,
Cúmque suo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
Quintus, is à nostro sanguine primus erit.
Sceptra tuæ quamuis rear esse potentia Troiæ:
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si iam diuitijs locus hic, numeróque virorum
Vincitur: at certè barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola diues:
Vt possint ipsas illa mouere deas.
Sed si iam vellem fines transire pudoris:
Tu maior culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo:

Aut ego te potius, quàm tua dona sequar.
Vtque ea non sperno: sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plus multo est, quod amas: quod sum tibi causa laboris:
Quod tamen per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis improbe mensa:
Quamuis experior dissimulare, noto.
Tu modo me spectas oculis lasciue proteruis:
Quos vix instantes lumina nostra ferunt.
Et modo suspiras: modo pocula proxima nobis
Sumis: quáque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notaui
Signa supercilio penè loquente dari.
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi:
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negaui:
Hei mihi, iam didici, sic quoque posse loqui.
His ego blanditijs, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque (confiteor) facies tibi rara: potéstque
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius felix sine crimine fiat:
Quàm cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quam multos credis iuuenes optasse quod optas?
Qui sapiant oculos an Paris vnus habes?
Non tu plus cernis: sed plus temerarius audes:
Nec tibi plus cordis: sed minus oris adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina:
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses.

Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis, præreptáque gaudia seris:
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troica coniux:
Inuitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor verbis conuellere pectus:
Néue mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine quam tribuit sortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est: & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuere deæ:
Vnáque cum regnum, belli daret altera laudem:
Tyndaridis coniux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cælestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtq; sit hoc verum: certe pars altera ficta est:
Iudicij precium qua data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis: vt me
Maxima teste dea dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est inuidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faueo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense nimium mihi creditus ægrè:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam præmia summa tibi.
Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus: ego sum tibi mobile regnum:
Ferrea sim: si non hoc ego pectus amem.
Ferrea crede mihi non sum: sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum:
Quid bibulum curuo proscindere littus aratro,
Spémque sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nulláque fidelem

(Di mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello:
Fungitur officio littera nostra nouo.
Felices, quibus vsus adest: ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est: iam nunc confundor: & omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falsò: sensi mala murmura vulgi:
Et quasdam voces rettulit AEthra mihi.
At tu dissimula: nisi si desistere mauis:
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude: sed occulte: maior, non maxima nobis
Est data libertas, quod Menelaus abest.
Ille quidem procul est ita re cogente profectus:
Magna fuit subitæ, iustáque causa viæ.
*At mihi sic * iussum est. ego, cùm dubitaret, an iret:*
Quam primum dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oscula, résque, domúsque,
Et tibi sit curæ Troicus hospes ait.
Vix tenui risum: quem dum compescere luctor:
Nil illi potui dicere, præter, erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis:
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest: vt me custodiat absens:
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri: nam quo constantius ore
Laudamur vestro: iustius ille timet.
Quæ iuuat, vt nunc est, eadem mihi gloria dāno est:
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quod abest hîc me tecum mirare relictam:
Moribus, & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit: vitæ confidit: & illum
Securum probitas: forma timere facit.
Tempora ne pereant vltro data præcipis: vtq;
Simplicis vtamur commoditate viri.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas

Ita legendum credidimus, adducti verbis Paridis, quibus hic respondet: Exit, & Idæi mando tibi, dixit, &c. In omnibus tamē est, *visum.*

Est

Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine coniuge dormis:
Inq; vicem tua me: te mea forma capit.
Et longæ noctes: & iam sermone coimus:
Et tu (me miseram) blandus: & vna domus.
Et peream, si non inuitent omnia culpam:
Nescia quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, vtinam bene cogere posses:
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Vtilis interdum est ipsis iniuria passis:
Sic certè felix ipsa coacta forem.
Dum nouus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parua sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor: errat, vt ipsi:
Cùmque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgo est,
In non exhibitis vtraque iuncta toris.
Tu quoque dilectam multos in fide per annos
Diceris Oenonen deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde: quod vt cupias constans in amore manere:
Non potes: expedient iam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur:
Qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
Cursibus in medijs nouitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noster abibit amor.
An sequar vt suades, laudatáque Pergama visam?
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ:
Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte? quid Achaia tota?
Quid gentes Asiæ, quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me? Priami quid sentiet vxor?
Tótque tui fratres, Dardaniæq; nurus?
Tu quoque, qui poteris fore me sperare fidelem?

Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intrauerit aduena portus:
Is tibi sollicitæ caussa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, adultera, dices,
Oblitus nostro crimen inesse tuum!
Delicti fies idem reprensor, & auctor:
Terra precor vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultúque beato.
Donáque promissis vberiora feram.
Purpura nempe mihi, pretiosáque texta dabuntur:
Congestóque auri pondere diues ero.
Da veniam fassæ: non sunt tua munera tanti:
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygijs succurret in oris?
Vnde petam fratris? vnde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason:
Pulsa est Aesonia non minus illa domo.
Non erat AEetes, ad quem despecta rediret:
Non Ipsea parens, Chalciopéque soror.
Tale nihil timeo: sed nec Medea timebat,
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus inuenies, quæ nunc iactantur in alto.
Nauibus in portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret: quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua visa parens.
Et vatum timeo monitus: quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtq; fauet Cytherea tibi, quia vicit: habétque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sic illas timeo: quæ si tua gloria vera est:
Iudice te caussam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur.
Ibit per gladios (hei mihi) noster amor.
An fera Centauris indicere bella coegit
Athracis AEmonios Hippodameia viros:
Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,

Et

Et geminos fratres, Tyndareúmque putas?
Quod bene te iactes: & fortia facta loquaris:
A verbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti:
Bella gerant fortes: tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
Militia est operis altera digna tuis.
His ego, si saperem, pauloque audacior essem:
Vterer: vtetur, si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse * pudore: In quibus timore.
Et dabo conuictas tempore victa manus.
Quod petis, vt furtim præsentes ista loquamur:
Scimus quid captes: colloquiúmque voces.
Sed nimium properas: & adhuc tua messis in herba est.
Hæc mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtiuæ conscia mentis
Littera iam lasso pollice sistat opus.
Cætera per socias Clymenen, Æthrámque loquamur:
Quæ mihi sunt comites, consiliúmque duæ.

IN XVII EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Hellespontiacum mare septem tantùm stadijs teste Plinio, Europam ab Asia diuidens, Seston in Europa, Herus patriam: & Abydon in Asia, ex qua fuit Leander, aduersus vrbes habet. Cum autem Leander Abydenus Sestiam puellam Hero miserè peperiret, per Hellespontū noctu ad eam natare consueuerat. Sed maris tēpestate interclusus, iam præteritis septē diebus, ad amicam Hero, per audacem nautam, ea tempestate Seston nauigantem, hanc epistolam misit: in qua primum amorem suum firmum & stabilem esse ostendit. Deinde queritur quod natandi facultas, ob feruentissimum maris æstum, ei sit ablata. Demum vero pollicetur se breui iturum, & quamuis mare non fuerit tranquillum, se tamen periculis potius commissurum, quàm illius iucundissimo conspectu atque colloquio cariturum. Vnde de eo sic cecinit Martialis:

Cum peteret dulces audax Leander amores,
Et fessus tumidis iam premeretur aquis:

Sic miſer inſtantes effatus dicitur vndas:
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

LEANDER HERONI

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem,
Si cadat ira maris, Seſta puella tibi.
Si mihi di faciles, & ſunt in amore ſecundi:
Inuitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non ſunt faciles: nam cur mea vota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua:
Ipſa vides cælum pice nigrius: & freta ventis
Turbida, pérque cauas vix adeunda rates.
Vnus, & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur: à portu nauita fecit iter.
Aſcenſurus eram: niſi quod dum vincula proræ
Solueret, in ſpeculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes:
Quémque tegi volumus, non latuiſſet amor,
Protinus hæc ſcribens, felix i littera, dixi:
Iam tibi formoſam porrigit illa manum.
Forſitan admotis etiam tangere labellis:
Rumpere dum niueo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quanto mallem, quam ſcriberet, illa nataret:
Méque per aſſuetas ſedula ferret aquas.
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Eſt tamen & ſenſus apta miniſtra mei.
Septima nox agitur, ſpatium mihi longius anno
Sollicitum raucis vt mare feruet aquis.
His ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
Noctibus: inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliqua ſpecto tua littora triſtis:
Et quo non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam ſumma vigilantia turre,
Aut videt: aut acies noſtra videre putat.

Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
Ter graue tentaui carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum iuuenilibus æquor:
Mersit & aduersis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immansuetissime ventis
Quid mecum certa prœlia mente geris?
In me, si nescis Borea, non æquora, sæuis:
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm sis, non te tamen improbe quondam
Ignibus Actæis incaluisse neges.
Gaudia rapturo siquis tibi claudere vellet
Aërios aditus: quo paterere modo?
Parce precor: facilémque moue moderantius auram:
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibúsque meis obmurmurat ipse:
Quásque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces vtinam mihi Dædalus alas:
Icarium quamuis hic prope littus adest.
Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
Tollere quod dubia sæpe pependit aqua.
Interea dum cuncta negant ventique fretúmque:
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
Cum foribus patrijs egrediebar amans.
Nec mora: deposito pariter cum veste timore,
Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, faueas ò candida dixi:
Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinit Endymion te pectoris esse seueri:
Flecte precor vultus ad mea furta tuos.
Tu dea mortalem cœlo delapsa petebas:
(Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa dea est.
Neu referam mores cælesti pectore dignos:
Forma nisi in veras non cadit illa deas.

A veneris facie non est prior vlla, tuáque:
Néue meis credas vocibus, ipsa vide.
Quantum, cum radijs fulges argentea puris:
Concedunt flammis sidera cuncta tuis:
Tanto formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes,
Hæc ego, vel certè non his diuersa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda repercussæ radiabat imagine Lunæ:
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nulláque vox vnquam nostras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Halcyones solæ memores Ceycis amati,
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Iámque fatigatis humero sub vtroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt procul aspexi lumen: meus ignis in illo est.
Illa meum dixi littora lumen habent.
Et subito lassis vires rediere lacertis:
Visáque, quam fuerat, mollior vnda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore; præstat amor.
Quo magis accedo: propioráque littora fiunt:
Quóque minus restat: plus libet ire mihi.
Cum vero possum cerni quoque: protinus addis
Spectatrix animos: vt valeámque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro:
Atque oculis iacto brachia nostra tuis,
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum:
Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas,
Nec tamen effecit, quamuis retinebat euntem:
Ne fieret prima pes tuus vdus aqua.
Excipis amplexu: feliciáque oscula iungis:
Oscula Dis magnis trans mare digna peti.
Dēque tuis demptos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam siccas æquoris imbre comam

Cætera

Cætera nox, & nos, & turris conscia nouit:
Quódque mihi monstrat per vada lumen iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci, quàm maris alga potest.
Quo breuius spatium nobis ad furta dabatur:
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iámque fugatura Tithoni coniuge noctem,
Præuius auroræ lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim:
Et querimur paruas noctibus esse moras.
Atque ita contatus monitu nutricis amaro,
Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes: repetóque ego virginis æquor,
Respiciens dominam, dum licet, vsque meam.
Si qua fides vero est: veniens huc, esse natator:
Cùm redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis: ad te via prona videtur:
A te cùm redeo, cliuus inertis aquæ.
Inuitus patriam repeto: quis credere posset?
Inuitus certè nunc moror vrbe mea.
Hei mihi, cur animis iuncti secernimur vndis?
Vnáque mens, tellus non habet vna duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa leuis, ventus obesse potest?
Iam nostros curui norunt delphines amores:
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter, multa quàm via pressa rota.
Quod mihi non esset nisi sic iterare, querebar:
At nunc per ventos id quoque deesse, queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent:
Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cùm primùm de virgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum: tale fuisse puto.

Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
  Vtq; mihi parcat, nomine crimen habet.
Inuideo Phrixo: quem per freta tristia tutum
  Aurea lanigero vellere vexit ouis.
Nec tamen officium pecoris, nauisque requiro:
  Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nulla: fiat modo copia nandi:
  Idem nauigium, nauita, vector ero.
Nec sequar aut Helicen, aut, qua Tyrus vtitur, Ar-
  Publica non curat sidera noster amor. (cton
Andromeden alius spectet, clarámque Coronam:
  Quæq; micat gelido Parrhasis vrsa polo.
At mihi quod Perseus, & cum Ioue Liber amarunt,
  Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multo mihi certius istis.
  Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem: Colchos, atque vltima ponti,
  Quáque viam fecit Thessala puppis, eam.
Et iuuenem possim superare Palæmona nando:
  Miráque quem subitò reddidit herba deum.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus:
  Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cum dixi: pretium non vile laboris
  Iam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent: atque ad sua præmia tendunt:
  Vt celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur seruo, quibus vror, amores:
  Téque magis cælo digna puella sequor.
Digna quidem cælo, sed adhuc tellure morare:
  Aut dic ad superos hinc mihi quà sit iter.
Hîc es, & exiguum misero contingis amanti:
  Cúmque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
  Non minus hæc nobis tam breuis obstat aqua.
Num malim dubito toto procul orbe remotus
  Cum domina longè spem quoque habere meam.

Quo

Quo propius nunc es, flamma propiore calesco:
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Pænè manu, quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpè sed(heu)lachrymas hoc mihi pænè mouet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
Spémque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cùm volet vnda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?
Cumq; minus firmum nil sit, quàm ventus, & vnda:
In ventis, & aqua spes mea semper erit?
Aestus adhuc tamen est: quid cum mihi læserit æquor
Pleias, & Arctophylax, Oleniúmque pecus?
Aut ego non noui, quàm sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Néue putes id me, quod abest, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor:
Ire per inuitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia saluo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, vt partes expellar in illas:
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim: tactúque meum dignabere corpus:
Et mortis dices huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri,
Litteráque inuisa est hac mea parte tibi
Desine parte queri: sed vt & mare finiat iram:
Accedant quæso fac tua vota meis.
Pace breui nobis opus est; dum transferor istuc:*
Cùm tua contigero littora, perstet hiems.
Illic est aptum nostræ naualé carinæ:
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, vbi dulce morari est:
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero,
Nec faciam surdis conuicia fluctibus vlla:
Triste nataturo nec querar esse fretum:

Magis placet, quàm quod in quib' est trãsfretor.

Me pariter venti teneant, tenerique lacertis:
Per causas istic impediárque duas.
Cùm patietur hiems: remis ego corporis vtar:
Lumen in aspectu tu modò semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum:
Quam precor vt minima persequar ipse mora.

IN XVIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Non satis constat, cuius sit hæc epistola cum præcedente, duabúsque sequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronẽ, nec quæ Herus ad Leandrum, nec quæ Acontij ad Cydippen, nec quæ Cydippes ad Acontium ab Ouidio vnquam scriptas fuisse, aut a Sabino, ipsemet comprobat in secundo Elegiarum, sic scribens ad Marcum:

Et quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
Scribimus, & lacrymas Philli relicta tuas.
Quod Paris, & Macareus, et quod male gratus Iasõ
Hippolytiq́, parens Hippolytúsque legant, &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus: satis est admonuisse. Hero accepta Leandri epistolola respondet, id agens, vt se ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem aduocet. Desidiam verò interdum accusat, vt ostendat, quam sincero & continuo amore semper amet. Aliquando in mare inuehitur. Nonnunquam timet, ne ob aliam fuerit destituta. Verum statim amoris suspitionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, transferendo, coniecturam imminuit. Demum suadet, vt non nisi tranquillo freto se committat.

HERO LEANDRO.

QVam mihi misisti verbis Leandre salutem,
Vt possim missam rebus habere: veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt:
Da veniam fassæ: non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma puellis:
Deficiam, parui temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,

Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent: aut vncta dona palæstræ:
Flectitis aut freno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo:
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi submotis, vel si minus acriter vrar:
Quod faciam, superest, præter amare, nihil.
Quod superest, facio: téque ô mea sola voluptas
Plus quoque, quam credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro:
Quæq; tuum miror causa moretur iter.
Aut mare prospiciens odioso concita vento,
Corripio verbis æquora penè tuis.
Aut vbi sæuitiæ paulum grauis vnda remisit:
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dumq; queror: lacrymæ per amantia lumina manãt:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui specto si sint in littore, passus:
Impositas tanquam seruet arena notas.
Vtq; rogem de te, & scribam tibi: siquis Abydo
Venerit: aut quæro, siquis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula? quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic vbi lux acta est: & noctis amicior hora
Exhibuit pulsa sydera clara die:
Protinus in summa vigilantia lumina turre
Ponimus, assuetæ signa, notámque viæ.
Tortáque versato ducentes stamina fuso
Feminea tardas fallimus arte moras,
Quid loquar interea tam longo tempore quæris:
Nil, nisi Leandri nomen in ore meo est. In quib.
Iámne putas exisse domo mea gaudia nutrix? patrem?
An vigilant omnes? & timet ille * suos? vtrumque
Iámne suas humeris illum deponere vestes? rectè. In quib.
Tingere iam pingui pallade membra putas? ferè:
Annuit illa * fore; non nostra quod oscula curet: fort. rectè.

Sed mouet obrepens somnus anile caput.
Pósque moræ minimum, iam certè nauigat, inquam:
Lentáque dimotus brachia iactat aquis.
Paucáque cum tacta perfeci stamina terra:
An medio possis quærimus esse freto.
Et modo prospicimus: timida modo voce precamur:
Vt tibi det faciles vtilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus: & omnem
Aduentus strepitum credimus esse tui.
Sic vbi deceptæ pars est mihi maxima noctis
Acta: subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan inuitus, mecum tamen improbe dormis:
Et, quamuis non vis ipse venire; venis.
Nam modò te videor prope iam spectare natantem:
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare quæ soleo madidis velamina membris:
Pectora nunc iuncto nostra fouere sinu.
Multáque præterea lingua reticenda modesta,
Quæ fecisse iuuat, facta referre pudet.
Me miseram, breuis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes:
**Ne careant vera gaudia nostra fide.*
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me lente natator abes?
Est mare (confiteor) non dum tractabile nanti:
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit? nec tibi capta via est.
Protinus vt similis detur tibi copia cursus:
Hoc melior certè, quo prior, illa fuit.
At citò mutata est iactati forma profundi:
Tempore, cùm properas, sæpe minore venis.
Hic puto deprensus, nil quod querereris, haberes:
Méque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certè ego tunc ventos audirem læta sonanteis:

* Non malè alij, Nec

Et

Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen euenit, cur sis metuentior vndæ?
Contemptûmque prius, nunc vereare fretum?
Nam memini, cùm te sæuum veniente, mináxque
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.
Cùm tibi clamabam: Sic tu temerarius esto:
Ne miseræ virtus sit tua flenda mihi.
Vnde nouus timor hic? quóque illa audacia fugit?
Magnus vbi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius: quàm quod prius esse solebas:
Et facias placidum per mare tutus iter:
Dum modo sis idem: dum sic, vt scribis amemur:
Flammáque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes:
Quam similis vento ne tuus erret amor:
Ne non sim tanti: superéntque pericula causam:
Et videar merces esse labore minor:
Interdum metuo, patria ne lædar: & impar
Dicar Abydeno Sesta puella viro.
Ferre tamen possum patientius omnia: quam si
Otia nescio qua pellice captus agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti:
Sitque nouus nostri finis amoris amor.
Ah potius peream quàm crimine vulnerer isto:
Fatáque sint culpa nostra priora tua.
Nec quia venturi dederis mihi signa doloris:
Hæc loquor, aut fama sollicitata noua.
Omnia sed vereor (quis enim securus amauit?)
Cogit & absentes plura timere locus.
Felices illas, sua quas presentia nosse
Crimina vera iuuat: falsa timere vetat.
Nos tam vana mouet: quàm facta iniuria fallit:
Incitat & morsus error vterque pares.
O vtinam venias: aut hic ventúsque, patérue,
Causáque sit tantæ femina nulla moræ.
Quod siquam sciero: moriar (mihi crede) dolendo:

Iamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis: frustráque ego terreor istis:
Quóque minus venias, inuida pugnat hyems.
Me miseram quanto planguntur littora fluctu:
Et latet obscura condita nube dies.
Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles:
Mersáque roratis nata fleatur aquis.
Aut mare ab inuiso priuignæ nomine dictum
Vexat in æquoream versa nouerca deam.
Non fauet, vt nunc est, teneris locus iste puellis:
Hac Helle perijt: hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori Neptune tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tyro fabula vana tui,
Lucidáque Halcyone, Crycéque, & Antone nata,
Et non dum nexis angue Medusa comis,
Flauáque Laodice, cœloque recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè pluréʃque canunt Neptune poetæ,
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latóque mari tua prælia misce:
Seducit terras hæc breuis vnda duas.
Te decet aut magnas magnum iactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe deo pelagi iuuenem terrere natantem:
Gloriáque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, & clarus origine: sed non
*A tibi * suspecto duxit Vlysse genus.*
Da veniam: seruáque duos: natat ille: sed isdem
Corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
Interea lumen (posito nam scribimus illo)
Sternuit: & nobis prospera signa dedit:
Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes,

* Placet, vt sit, *inuiso*. Sic in Acont. & sis suspecta Dianæ, id est, inuisa. Alij tamen legunt, *despecto*, quasi alterum nimis sit leue.

Cras

Cras erimus plures, inquit: & ipsa bibit.
Effice nos plures euicta per æquora lapsus,
O penitus toto corde recepte mihi:
In tua castra redi socij desertor amoris:
Ponuntur medio cur mea membra toro?*
Quod timeas, non est: auso Venus ipsa fauebit: *viduo
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per vndas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum:
Nam cur huc vectis Phryxo Phryxique sorore
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuis ne robora desint:
Ac nequeas gemini ferre laboris onus,
At nos diuersi medium coeamus in æquor:
Obuiáque in summis oscula demus aquis:
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad vrbes:
Exiguum, sed plus, quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic vtinam, qui nos clàm cogit amare:
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc malè res iunctæ calor, & reuerentia pugnant:
Quid sequar in dubio est: hæc decet: ille iuuat.
Vt semel intrauit Colchos Pagasæus Iason:
Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Vt semel Idæus Lacedæmona venit adulter:
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu quam sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et quoties graue sit puppibus ire, natas.
Sic tamen ô iuuenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, vt vereare, fretum.
Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt Leandre, natare:
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram, cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque precor monitis fortior ipse meis.
Dum modo peruenias, excussáque sæpe per vndas

Inuícias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi cæruleas quoties obuertor ad vndas:
*Nescio quid pauidum * frigore pectus habet.*
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis:
Quamuis est sacris illa piata meis.
Námque sub Aurora iam dormitante lucerna:
Tempore quo cerni somnia vera solent:
Stamina de digitis cecidere sopore remissis:
Collàque puluino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per vndas
Cernere non dubia sum mihi visa fide.
Quem postquam bibulis illisit fluctus arenis:
Vnda simul miserum, vitáque deseruit.
Quidquid id est timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractus vicinæ pacis in vndis:
Tu placidas toto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta peruia non sunt:
Leniat inuisas littera missa moras.

* Multo rectius quidam, *pectora frigus.*

IN XIX. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo insula maris Aegæi omnium Cycladum clarissima ex frequenti virginum conuentu celebrautur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem sollicitare nouam commentus fraudem in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus:

Iuro tibi sanè per mystica sacra Dianæ.
Me tibi venturam comitem, sponsámque futurã.

Atque illud ad pedes puellæ proiecit: quæ fraudis inscia, cùm imprudens legeret, visa est se vxorem Acontio pacisci. nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere lex erat. Cùm autem paulo pòst pater huiusce rei inscius, illam alij desponderet, subita febre correpta est. Quare hac Epistola Acontius conatur persuadere, hanc morbum

bum à Diana immiſſum eſſe, eò quod non impleuerit quæ dea præſente promiſerat. Ne vero dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte qua maxime hæſitare poterat. Adducit deinde eum in odium cui deſponſata fuerat, cùm dicat omnē ægritudinem accedere illius cauſſa.

ACONTIVS CYDIPPAE.

Pone metum: nihil hic iterum iurabis amanti:
Promiſſam ſatis eſt te ſemel eſſe mihi.
Perlege: diſcedat ſic corpore languor ab iſto.
Qui meus eſt, vlla parte dolere, dolor.
Quid pudor ora ſubit? nam ſicut in æde Dianæ
Suſpicor ingenuas erubuiſſe genas.
Coniugium, pactámque fidem, non crimina poſco:
Debitus vt coniux, non vt adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fetus
Pertulit ad caſtas me iaciente manus.
Inuenies illic id te ſpondere, quod opto,
Te potius virgo, quam meminiſſe deam.
Nunc quoque idem timeo: ſed idem tamen acrius illud
Aſſumpſit vires: auctáque flamma mora eſt.
Quique fuit nunquam paruus vel tempore longo
Ex ſpe, quam dederas tu mihi, creſcit amor,
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor:
Non potes hoc factum teſte negare dea.
Adfuit: & præſens vt erat, tua verba notauit:
Et viſa eſt mota dicta tuliſſe coma.
Deceptam dicas noſtra de fraude licebit:
Dum fraudis noſtræ cauſa feratur amor.
Fraus mea quid petiјt, niſi vt tibi iungerer vni?
Id me quod quereris conciliare poteſt.
Non ego natura, non ſum tam callidus vſu.
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compoſitis, ſiquid tamen egimus arte:
Aſtrinxit verbis ingenioſus amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis:
Conſultóque fui iuris amore vafer.

Sit fraus huic facto nomen: dicárque dolosus:
　Si tamen est, quod ames, velle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittóque rogantia verba.
　Altera fraus hæc est: quódque queraris, habes.
Si noceo, quod amo, fateor sine fine nocebo:
　Téque petam: caueas tu licet, ipse petam.
Per gladios alij placitas rapuere puellas:
　Scripta mihi caute littera crimen erit?
Di faciant possim plures imponere nodos:
　Vt tua sit nulla libera parte fides.
Mille modi restant: cliuo sudamus in * vno:
　Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium possisne capi: captabere certe:
　Exitus in dis est: sed capiere tamen
Vt partem effugias, non omnia retia falles:
　Quæ tibi quam credis plura tetendit amor.
Si non proficient artes: veniemus ad arma:
　Inq; tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprendere factum:
　Nec quenquam, qui vir posset vt esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo. mors huius pœna rapinæ
　Vt sit: erit, quàm te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus: peterere modeste:
　Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
　Sydera: qui flammæ causa fuere meæ.
Hoc faciunt flaui crines, & eburnea ceruix:
　Quæq; precor veniant in mea colla, manus:
Et decor & vultus sine rusticitate pudentes,
　Et Thetidis quales vix reor esse pedes:
Cætera si possem laudare, beatior essem:
　Nec dubito totum quin tua pars sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
　Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique dum captam tu te cogare fateri:
　Insidijs esto capta puella meis.

* in quib. isto.

Inuidiam

Inuidiam patiar: passo sua premia dentur:
  Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Telamon, Briseida cepit Achilles:
  Vtráque victorem nempe secuta virum.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit:
  Irata liceat dum mihi posse frui.
Iidem qui facimus, factam tenuabimus iram:
  Sit modo placandæ copia parua tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
  Et liceat lacrymis addere verba meis.
Vtq; solent famuli, cùm verbera sæua verentur:
  Tendere submissas in tua crura manus.
Ignoras tua iura: voca: cur arguor absens?
  Iamdudum dominæ more venire iube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
  Oráque sint digitis liuida nostra tuis.
Omnia perpetiar: tantum fortasse timebo:
  Corpora lædatur ne manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
  Seruabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene se, quantúmque volet satiauerit ira:
  Ipsa tibi dices, quàm patienter amat.
Ipsa tibi dices: vbi videris omnia ferre:
  Tam bene qui seruit, seruiat iste mihi.
Nunc reus infelix absens agor: & mea, cum sit
  Optima, non vllo causa tuente perit.
Hoc, quod amor iussit scriptum, est iniuria nostra:
  Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia: si non
  Vis mihi promissum reddere: redde deæ.
Affuit: & vidit, cùm tu decepta rubebas:
  Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant: nihil est violentius illa:
  Cùm sua, quæ non vult, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis aper. nam scimus vt illo
  Sit magis in natum sæua reperta parens.

Testis & Actæon quondam fera creditus illis,
Ipse dedit leto cum quibus ante feras.
Quæq; superba parens saxo per corpus oborto
Nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere verum:
Ne videar causa falsa monere mea:
Dicendum tamen est: hoc est (mihi crede) quod ægra
Ipso nubendi tempore sæpe iaces.
Consulit ipsa tibi: neu sis periura laborat:
Et saluam salua te cupit esse fide:
*Inde fit, vt quoties *existere perfida tentas:*
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce mouere feros animosæ virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce precor teneros corrumpere febribus artus:
Seruetur facies ista fruenda mihi:
Seruentur vultus ad nostra incendia nati:
*Quique subest niueo * lenis in ore rubor.*
Hostibus &, siquis ne fias nostra repugnat:
Sic sit: vt inualida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo vel te nubente, vel ægra:
Dicere nec possum, quod minus esse velim.
Maceror interdum, quod sim tibi causa doloris:
Téque mea lædi calliditate puto.
Inq; caput nostrum dominæ periuria quæso
Eueniant: pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulúmque, requirens
Profuerint somni quid tibi, quidue cibi.
Me miserum, quod non medicorum iussa ministro:
**Astringóque manus, insideóque toro.*
Et rursus miserum, quod me procul inde remoui:
Quem minimè vellem, forsitan alter adest.
*Ille manus istas *astringit: & assidet ægræ*
Inuisus superis, cum superisq; mihi.

Dúmque

In nõnullis, *obsistere:* in alijs, *insistere.*

In quib. *leuis.*

*leg. hic inf. tertio versu *Effingoq;*, & *effingit* eodem signi ficatu, quo Fast 5.409 Sæpe manus ægras mani bus fingebat amicis. & Aeneid. 8 634

Dúmque suo tentat salientem pollice venam;
Candida per causam brachia sæpe tenet.
Contrectátque sinus: & forsitan oscula iungit:
Officio merces plenior illa suo est.
Quis tibi permisit nostras* decerpere messes? *In nonnullis praecerpere
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis:
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe tolle manus: quam tangis, nostra futura est:
Postmodo, si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
Neu falsam dicas esse: face illa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi:
Quid facis hic? exi: non vacat iste torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti:
Non erit idcirco par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi primus ab illa:
Sed propior certe, quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc & iurauit amanti:
Ille homines, hæc est testificata deam.
Hic metuit mendax, hæc & periura vocari:
Num dubitas hic sit maior, an ille metus?
Denique, vt amborum conferre pericula possis,
Respice aduentus: hæc cubat: ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus:
Nec spes par nobis: nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto: grauior mihi morte repulsa est:
Idq́; ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi iustitiæ, si recti cura fuisset:
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua:
Ad quid Cydippe littera nostra redit?
Hic facit, vt iaceas: & sis suspecta Dianæ:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.

Hoc faciente subis tam sæua pericula vitæ:
  Atque vtinam pro te, qui mouet illa, cadat.
Quem si reppuleris: nec quem dea damnat, amaris:
  Et tu, continuo certe ego saluus ero.
Siste metum virgo: stabili potiere salute:
  Fac modò polliciti conscia templa colas.
Non boue mactato cœlestia numina gaudent:
  Sed, quæ præstanda est & sine teste, fide.
Vt valeant aliæ, ferrum patiuntur, & ignes:
  Fert alijs tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantum periuria vita:
  Teque simul serua, méque, datámque fidem,
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
  Exciderant animo fœdera nostra tuo.
Admonita es modò voce mea, modò casibus istis:
  Quos qnoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis in partu nempe vocabis,
  Vt tibi luciferas afferat illa manus.
Audiet hæc repetens quæ sunt audita, requiret
  Ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.
Promittes votum: scit te promittere falsò:
  Iurabis: scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: cura maiore laboro:
  Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modò te dubiam pauidi fleuere parentes?
  Ignaros culpæ quos facis esse tuæ.
Et cur ignorant? matri licet omnia narres:
  Nil tua Cydippe facta pudoris habent.
Ordine fac referas: vt sis mihi cognita primum:
  Sacra pharetratæ dum facis ipsa deæ.
Vt te conspecta, subito, si forte notasti,
  Restiterim fixis in tua membra genis:
Et te dum nimium miror, nota certa furoris,
  Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodo nescio quà venisse volubile malum
  Verba ferens doctis insidiosa notis.

Quod quia sit lectum sancta præsente Diana:
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quæ sit:
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube precor dicet, cui te bona numina iungunt:
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat: quoniam placet ante Dianæ.
Talis erit mater: si modo mater erit.
Si tamen & quærat, quis sim, qualisque, videto:
Inueniet vobis consuluisse deam.
Insula Corycijs quondam celeberrima Nymphis
Cingitur Aegeo nomine Cæa mari.
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina: despectis arguor ortus auis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius vtq; nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem, vel non iurata, maritum:
Iuratæ, vel non talis, habendus erat.
Hæc tibi me in somnis iaculatrix scribere Phœbe:
Hæc tibi me vigilans scribere iussit amor.
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, caue.
Iuncta salus nostra est: miserere meique, tuique:
Quid dubitas vnam ferre duobus opem?
Quod si contigerit: cùm iam data signa sonabunt:
Tinctáque votiuo sanguine Delos erit.
Aurea ponetur mali felicis imago:
Causáque versiculus scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius huius,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus:
Clausáque consueto sit tibi fine: vale.

IN XX. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cùm excepisset Cydippe hanc sibi febrem Dianæ indignatione contigisse, in Acontij vota cōtra paternam voluntatē

condescendere maluit, quam diutius torqueri. In primis respondet se non ausam fuisse epistolam suam clara voce exprimere, ne, vt in pomo, iterum iuraret. Deinde narrando qualiter insidiosum illud pomum acceperit; in ipsum Acontium inuehitur. Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem quicquid sequitur post illum versiculum. Quos vereor paucos ne velit esse mihi. Quod nō solum videtur adulterinum, imò tota epistola: cùm unsquam constet, vt iam diximus, Ouidium neque Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Acontij, Cydippes: quas si Ouidius composuisset, ne suo labore priuaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quæso, si bene cum Sabini stylo conueniant.

CYDIPPAE ACONTIO.

PErtimui: scriptúmque tuum sine murmure legi:
Iuraret nequos inscia lingua deos.
Et puto captasses iterum: nisi, vt ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem:
Aucta foret sæuæ forsitan ira deæ.
Omnia cum faciam: cùm dem pia thura Dianæ:
Illa tamen iusta plus tibi parte fauet.
Vtq́; cupis credi, memori te vindicat ira:
Talis in Hyppolito vix fuit illa suo.
At melius virgo fauisset virginis annus:
** Quos vereor paucos ne velit esse mihi.*
Languor enim causis non apparentibus hæret:
Adiuuor & nulla fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere? quamq́;
Pallida vix cubito membra leuare putas?
Nunc timor accedit, nequis nisi conscia nutrix
Colloquij nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet hæc: quid agámque rogantibus inter,
Vt possim tuto scribere: dormit, ait.
Mox vbi secreti longe causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora:
Iámque venire videt quos non admittere durum est:
Excreat: & ficta dat mihi signa nota.

*Reliqui versus absunt à vet. libris nostris: neque eos trāsfert Planudes. fortas. Ouidij nō sunt.

Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus sis nobis aspicis ipse labor.
Quae peream, si dignus eras, ut uera loquamur:
Sed melior iusto quámque mereris ero.* leg. arbiter ego.
Ergo te propter toties incerta salutis
Commentis poenas dóque, dedíque tuis.
Haec nobis formae te laudatore superbae
Continget merces: & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem:
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
Proditis; & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis: nec se putat ille secundum:
Tu votis optas illius: ille tuis.
Ipsa velut nauis iactor: quam certus in altum
Propellit Boreas: aestus & vnda refert.
Cûmque dies charis optata parentibus instat:
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi coniugij tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores.
Iam pudet: & timeo, quamuis mihi conscia non sim:
Offensos videar ne meruisse deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
Acceptum superis hunc negat esse virum.
Neue mihi credas in te quoque dicere famam:
Facta veneficijs pars putat ista meis
Causa latet: mala nostra patent. vos pace mouetis
Aspera summota praelia: plector ego.
Dicam nunc, solitóque tibi ne despice more:
Quid facies odio? sic vbi amore noces.
Si laedis, quod amas: hostem sapienter amabis.
Me precor, vt serues perdere velle velis.
Aut tibi iam nulla est speratae cura puellae.
Quam ferus indigna labe perire sinis.

Aut dea si frustra pro me tibi sæua rogatur:
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas: non vis placare Dianam:
Immemor es nostri: non potes: illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Aegeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore nauis:
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine moui?
Picta meæ tetigi: quo pede texta ratis?
Bis tamen aduerso redierunt carbasa vento:
Mentior ah demens, ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem:
Quique parum felix impediebat iter.
Atque vtinam constans contra mea vela fuisset:
Sed stultum est venti de leuitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon:
Et facere ignaua puppe videbar iter.
Quàm sæpe, vt tardus, feci conuitia remis:
Questáque sum vento lintea parca dare.
Et iam transieram Myconen, iam Thenon, & Andron:
Inq; meis oculis candida Delos erat.
Quam procul vt vidi: quid me fugis insula dixi?
Laberis in magno nunquid, vt antè, mari?
Institeram terræ, cùm iam propè luce peracta
Demere purpureis sol iuga vellet equis.
Quos idem solitos postquam reuocauit ad ortus,
Comuntur nostræ matre iubente comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est.
Flaua salutatis thura, merúmque damus.
Dúmque parens aras votiuo sanguine tingit:
Festáque fumosis ingerit exta focis:
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes:
Erramúsque vago per loca sacra pede.

Et modo porticibus spatior: modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram:
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminiue libétue
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Acconti:
Visáque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ,
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali.
Hei mihi, iuraui nunc quoque penè tibi.
Sustulit hoc nutrix, miratáque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poëta tuas.
Nomine coniugij dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis.
Lumináque in gremio veluti defixa tenebam:
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quídue vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata securi:
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hyppolita, præda relata tibi est.
Verba quid exultas tua si mihi verba dederunt?
Súmque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum: pomum Schœneida cepit:
Tu nunc Hippomenes, scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat.
Quem tu nescio quas dicis habere faces:
More bonis solito spem non corrumpere fraude:
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur cùm me peteres, ea non profitenda putabas?
Propter quæ nobis ipse petendus eras.
Cogere cur potius, quam persuadere volebas?
Si poteram audita condicione capi.

Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
 Linguáque præsentem testificata deam?
Quæ iurat, mens est: nil coniurauimus illa:
 Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudénsque animi sententia iurat:
 Et nisi iudicij vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum:
 Exige polliciti debita iura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem:
 Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iuraui: legi iurantia verba.
 Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo:
 Si valet hoc, magnas diuitis aufer opes.
Fac iurent reges sua se tibi regna daturos:
 Sitque tuum toto quidquid in orbe placet:
Maior es hac ipsa multo (mihi crede) Diana:
 Si tua tam præsens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi: cùm me tibi firma negaui:
 Cùm benè promissi causa peracta mei est:
Confiteor timeo sæuæ Latoidos iram:
 Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur:
 Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi iam veniens pasitas Hymenæus ad aras
 Fugit & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
 Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant vnguenta capillis:
 Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lachrymas mortísque timorem
 Cernit: & à cultu multa remota suo.
Proijcit ipse suas deducta fronte coronas:
 Spissáque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triste lætum consurgere turba:
 Quique erat in palla, transit in ora rubor.

At

At mihi væ miseræ torrentur febribus artus:
Et grauius iusto pallia pondus habent.
Nostráque plorantes video super ora parentes:
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea læta pharetra:
Dáque salutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti:
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid, in vmbroso cum velles fonte lauari:
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præterij ne tuas de tot cœlestibus aras?
Atque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccaui, nisi quod periuria legi:
Inq; parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem
Thura feras: prosint, quæ nocuere manus.
Cur, quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit? fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viua tibi sunt speranda: quid aufert
Sæua mihi vitam, spem tibi diua mei?
Nec tu crediderus illum, cui destinor vxor,
Aegra superposita membra fouere manu
Assidet ille quidem quantum permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur:
Nam lacrymæ causa sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur: & oscula rara
Accipit: & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse: notis cùm prodar apertis:
In dextrum versor, cùm venit ille, latus.
Nec loquor: & tecto simulatur lumine somnus:
Captantem tactus eijcióque manum.
Ingemit: & tacito suspirat pectore: méque
Offensam, quamuis non mereatur, habet.
Si mihi, quod gaudes, & te iuuat ista voluptas:
Si mihi, quod sensus sum tibi fessa meos:

Si mihi lingua foret: tu noſtra iuſtius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, vt inualidum liceat tibi viſere corpus.
Es procul à nobis: & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius eſſet:
Quod faciat longè vulnus, acumen habes.
Certe ego conualui nondum de vulnere tali,
Vt iaculo, ſcriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? ſanè miſerabile corpus,
Ingenij videas bina trophæa tui.
Concidimus macie: color eſt ſine ſanguine: qualem
In pomo refero mente fuiſſe tuo.
Candida nec miſto ſublucent ora rubore.
Forma noui talis marmoris eſſe ſolet.
Argenti color eſt inter conuiuia talis:
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas; viſam prius eſſe negabis:
Arte nec eſt, dices, iſta petenda mea.
Promiſſiq́; fidem ne ſim tibi victa remittes:
Et cupies illud non meminiſſe deam.
Forſitan & facies iurem vt contraria rurſus:
Quaq́; legam mittes altera verba mihi.
Sed tamen aſpiceres vellem, prout ipſe rogabas:
Et diſcas ſponſæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cùm ſit tibi pectus Aconti:
Tu veniam noſtris vocibus ipſe petas.
Ne tamen ignores, ope qua reualeſcere poſſim,
Quæritur à Delphis fata canente deo.
Et quoque neſcio quantum nunc vaga fama ſuſurrat:
Neglectam queritur teſtis habere fidem.
Hoc deus, & vates, hoc & mea carmina dicunt.
At deſunt voto carmina nulla tuo.
Vnde tibi fauor hic? niſi quod noua fortè reperta eſt
Quæ capiat magnos littera lecta deos;
numen. *Téque tenente deos,* nomen ſequor ipſa deorum:*
Dóque libens victas in tua vota manus.

Faſſáque

Fassáque sum matri deceptæ fœdera linguæ:
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est: plus hoc quoque virgine factum:
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Iam satis inualidos calamo lassauimus artus:
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quòd cupio me iam coniungere tecum,
Restat vt ascribat littera nostra? vale.

IN XXI. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Tradunt Suidas & Aelianus, Græci scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse: quarum altera Erexia, poëtria percelebris, quæ Alcæi & Pittaci atque Tarquinij Prisci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinuenit. huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mytelinæa longè iunior, quę psaltria, & meretrix fuit. Scripsit multa & præclara apud Græcos poëmata, adeo vt decima Musa dicta sit. Quare autē in Phaonis amorem inciderit, Plinius herbæ tribuit lib. 23. Sed Baptista Egnatius, vir nostræ tempestatis linguæ Grææ atque Latinæ studiosissimus, hanc fabulam ab eodem ē Græco in Latinum nuper traductam recitat. Aelianus omnimodæ historiæ lib. 12. describit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: esse verò & alios aliter qui scripserint: fuisse Phaonem ex eorum hominum genere, qui traijciendis vltro citróque viatoribus nauigiolis impensiorem dantes operam, victum sibi diurnum quæritarent: accessisse tandem & Venerem, quæ se vt in alteram transportaret ripam, nulla interim promissa stipe, rogaret: quod cùm ille libentius effecisset, nescius quā transueheret, Deam esse: tum verò à Venere longe preciosius accepisse munus, quam si vel amplissimum manu pretium exegisset: Alabastrum namque cum accepisset vnguine quodam plenū, quo semel perunctus, formosissimus repentè mortaliū cunctorum apparuit, mulieres omnes Lesbias in eius exarsisse cupidinem: præ cæteris verò impatientissimè, atq; ardentissimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè discessisset, Sappho amoris ignibus incensa, & planè ardens, se ab illo sperni timens, statuit etiā capitis periculo furorem lenire, demisso in mare corpore ex Leucate Epiri promōtorio. Sed antequā illuc accedat, per inconstantiā muliebrē tentans quod desperauerat, hac epist. eū aduocare studet, faciens absenti inuidiā suæ conditionis, & calamitatis,

quam omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denique omnes misericordiæ angulos excurrit, nec aliquid quod moueat, prætermittit. Nulla autem in epistola mitiores, ac lasciuiores amoris affectus, quam in ipsa expressit Ouidius. eò quòd supra muliebrem condicionem in amores arserit Sappho: cùm non modò virum perdite amauerit, sed aliarum quoque mulierum tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret, vnde ab Horatio mascula Sappho vocata est. Multi tamē putant hanc esse Sappho quam diuinus Plato sapientem vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphus,
Quæsiuit decima Pieris vnde foret.

Ausonius.

Lesbia Pierijs Sappho soror addita Musis.
Εἰμ' αὐτὴ λυρικῶν ἀονίδων δεκάτη.

Papinius.

Stesichorúsque ferox, saltúsque ingressa viriles,
Non formidata temeraria Leucade Sappho,

Horatius.

Viuúntque commissi calores,
Aeoliæ fidibus puellæ.

SAPPHO PHAONI.

Nunquid vbi.
*Vetus hæc lect. elegantior longe illa *elegia fleb.* quæ tamē defendi potest, cum ob subseq. consonātes ft. tū ob præcedentem diphth. ei Græcorum more, vt alibi sæpe Ouid.
* sic vet. lib. sed & recte, *vlla.*
*Hęc vetus lect. & vera vt puellas Pyrrhæ & Methymnæ ceteræ Lesbiades sequantur.

E*Cquid, vt aspecta est studiosæ littera dextræ:
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus:
Hoc breue nescires vnde mouetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina: cùm lyricis sim magis apta modis:
Flendus amor meus est: * elegi quoque flebile carmen:
Non facit ad lacrymas barbitos* illa meas.
Vror, vt indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arua Phaon celebrat diuersa Typhoidos Aetnæ:
Me calor Aetnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ iungam carmina neruis
Proueniunt: vacuæ carmina mentis opus:
Nec me * Pyrrhiades, Methymniadesue puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba iuuant.

Vilis

*Vilis * Amythone, vilis mihi candida Cydno:*
Non oculis grata est Atthis, vt antè, meis:
*Atque aliæ centum: quas * non sine crimine amaui,*
Improbe, multarum quod fuit, vnus habes,
Est in te facies. sunt apti lusibus anni.
O facies oculis insidiosa meis.
Sume fidem, & pharetram: fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amauit:
Nec norat lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus consors patriæq́, lyræq́
Laudis habet: quamuis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negauit.
Ingenio formæ damna rependo meæ.
** Sum breuis: at nomen, quod terras impleat omnes,*
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo
Andromade patriæ fusca colore suæ.
Et varijs albæ iunguntur sæpe columbæ:
Et niger a viridi turtur amatur aue.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua est.
At mea cùm legeres, etiam formosa videbar:
Vnam iurabas vsque decere loqui.
Cantabam, memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omnique à parte placebam:
Sed tunc præcipuè, cùm fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat,
*Crebráque mobilitas, aptáque verba * ioco.*
Et quod, vbi amborum fuerat confusa voluptas:
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt noua præda puellæ:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.

*Rectior fort. vetus lect. *Anactorie.*

* & hæc antiqua & recta, infra: Lesbides infamê, &c. non Sapphus in puellas amores.

*Hunc versũ esse scripturam testis est mihi ipsius elegantia, & multi eruditi viri qui eam in meo castigatis vet. lib. legerunt.

*In nonnullis, *loco.*

O vos erronem tellure remittite nostrum
Nisiades matres, Nisiadésque nurus.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ * montes celebras Erycina Sicanos,
Nam tua sum: vati consule diua tuæ.
An grauis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant: cum lecta parentis
Ante diem lacrymas ossa bibere meas.
Arsit inops frater victus meretricis amore:
Mistáque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo:
Quásque male amisit, nunc malè quærit opes.
Me quoque quod monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent:
Accumulat curas filia parua meas.

*Ita vet lib cum prius legeretur, *immites*. quod ineptum in ea quæ blandè rogat, quasi obiiceret eam colere immites Sicanos. Suauis verò est allusio ad cognomen Veneris.

Vltima tu nostris accedis causa querelis:
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce iacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
Non * Arabum noster dona capillus olet.
Cui colar infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus vnicus auctor abest,
Molle meum leuibus cor est violabile telis:
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Siue ita nascenti legem dixere sorores:
Hæc data sunt vitæ fila seuera meæ.
Siue abeunt studia in mores, artésque magistras:
Ingenium nobis molle Thaleia facit.
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam:
Et faceres: sed te prima rapina tenet.

*Sic vetus lectio: non minus tamē elegās prior *Non Arabo noster rore cap.*

Hunc

Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe.
Iussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cælum curru vexisset eburno:
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuuenis, nec iam puer, vtilis ætas:
O decus, atque æui gloria magna tui!
Huc ades: inq; sinus formose relabere nostros
Non vt ames oro, verum aut amare sinas.
Scribimus: & lacrymis oculi rorantur obortis:
Aspice quàm sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses;
Si mihi dixisses, Lesbi puella vale.
Non tecum lacrymas, non oscula nostra tulisti:
Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est nisi tantum iniuria: nec te
**Admoneat, quod tu* munus amantis habes.*
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
Vlla: nisi, vt nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui nunquam longe discedit, amorem:
Pérque nouem iuro numina nostra deas.
Cùm mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit:
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & verba palato:
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor immiuit: nec pectora plangi,
Nec puduit scissis exululare comis.
Non aliter, quam si nati pia mater adempti
Portet ad extructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è nostro crescit mærore Charaxus
Frater: & ante oculos itq; reditque meos.
Vtq; pudenda mei videatur causa doloris:
Quid dolet hæc? certè filia viuit, ait.
Non veniunt in idem pudor, atq; amor: omne videbat
Vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt:
Somnia formoso candidiora die.

*Sic in vet. est, neque malè, *admoueat*
*in quib. *pignus*.

Illic te inuenio: quanquam regionibus absis:
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra ceruice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptáque consueras accipere: apta dare.
Blandior interdum: verísque simillima verba
Eloquor: & vigilant sensibus ora meis.
Vlteriora pudet narrare: sed omnia fiunt:
Et iuuat: & sine te non licet esse mihi.
At cùm se Titan ostendit, & omnia secum:
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra, nemusq́ peto, tanquam nemus, antraq́ prosint:
Conscia delicijs illa fuere meis.
Illuc mentis inops, vt quam furialis Erichtho
Impulit: in collo crine iacente feror.
Antra vident oculi scabro pendentia tofo:
Quæ mihi Mygdonij marmoris instar erant.
Inuenio siluam: quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit: & multa texit opaca coma.
Sed non inuenio dominum siluæq́ meúmque.
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognoui pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curuum pondere gramen erat.
Incubui: tetigíque locum, qua parte fuisti:
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aues.
prius. *Sola virum non vlta *piè mæstissima mater*
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn: Sappho desertos cantat amores:
Hactenus: vt media cætera nocte silent.
In quib. *expendit:* *Est nitidus, vitróque magis perlucidus amnis,*
in alijs, *expandit.* *Fons sacer: hunc multi numen habere putant.*
recte omnia *Quem supra ramos *extendit aquatica lotos*
Vna nemus: tenero cespite terra viret.

Hic,

Hic, ego cum lassos posuissem flebilis artus,
** Constitit ante oculos Naias vna meos.*
Constitit, & dixit: Quoniam non ignibus æquis
Vreris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi, Leucadiúmque vocant.
Hinc se Deucalion Phyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas.
** Nec mora: versus amor fugit lentissima mersi*
Pectora: Deucalion igne leuatus erat.
Hanc legem locus ille tenet: pete protinus altam
Leucada: nec saxo desiluisse time.
Vt monuit; cum voce abijt. ego territa surgo:
Nec grauidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus ô Nymphe: monstratáque saxa petemus:
Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius quàm nunc erit: aura subito:
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque mollis amor pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde Chelyn Phœbo communia munera ponam:
Et sub ea versus vnus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi Phœbe poëtica Sappho:*
Conuenit illa mihi: conuenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras?
Cùm profugum possis inde referre pedem.
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior vnda:
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris,
An potes ô scopulis, vndáque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quam poterant saxis præcipitanda dari.
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas:
Visáque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem: dolor artibus obstat:*
Ingeniúmque meis substitit omne malis.

* Sic vet. l. & grata ac familiaris Ouidio est repetitio. Infrà etiã, Ibimus ô Nymphe.

* Prius hæc maximè inter se dissidebant. nũc ex v. l. restituta optimè cohærent.

* Sic in om. vt sit non nomen rei, sed adiectio. alij corrigunt *poëtria*, vt psaltria & alia.

* fort. rectius, *forent*.

Non mihi respondent veteres in carmina vires.
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides æquoreæ nupturáque nuptáque proles:
Lesbides Æolia nomina dicta lyra:
Lesbides infamem quæ me fecistis amatæ:
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon: quod vobis antè placebat:
Me miseram, dixi quàm modò pœnè, meus.
Efficite vt redeat: vates quoque vestra redibit:
Ingenio vires ille dat: ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectúsne agreste mouetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Siue redis: puppíque tuæ votiua parantur*
Munera: quid laceras pectora nostra mora?
Solue ratem: Venus orta mari, mare præstat amanti:
Aura dabit cursum: tu modò solue ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenera vela, legétque manu.
Siue iuuat longè fugisse Pelasgida Sappho:
Non tamen inuenies, cur ego digna fuga.
Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat:
Vt mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

* placet in nonnullis tamen *paramus.*

P. OVIDII NASONIS
AMORVM LIBER I.

ELEGIA I.

Quemadmodum à cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.

Vi modo Nasonis fueramus quinq; libelli:
Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Vt iam nulla tibi nos sit legisse voluptas:*

* Ex sensu rectius videtur, quod est in nonnullis. vt *non vlla tibi iam sit.*

At

At lenior demptis pœna duobus erit.
Arma graui numero, violentáque bella parabam
Edere, materia conueniente modis.
Par erat inferior versus risisse Cupido
Dicitur: atque vnum surripuisse pedem.
Quis tibi, sæue puer, dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?
Quis probet in siluis Cererem regnare iugosis?
Lege pharetratæ virginis arua coli?
Crinibus insignem, quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte mouente lyram?
Sunt tibi magna puer, nimiúmque potentia regna:
Cur opus affectas ambitiose nouum?
An quod vbique tuum est? tua sunt Heliconia tēpe?
Vix etiam Phœbo iam lyra tuta sua est.
Cùm bene surrexit versu noua pagina primo:
Attenuat neruos protinus ille meos.
Nec mihi materea est numeris leuioribus apta,
Aut puer aut longas compta puella comas.
Questus eram: pharetra cùm protinus ille soluta,
Legit in exitium spicula facta meum:
Lunauitque genu sinuosum fortiter arcum:
Quodque canas vates, accipe, dixit opus.
Me miserum, certas habet puer ille sagittas:
Vror: & in vacuo pectore regnat amor.
Sex mihi surgat opus numeris: in quinque residat:
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littorea flauentia tempora myrto
Musa per vndenos emodulanda pedes.

ELEGIA II.

Quòd primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

Esse quid hoc dicam: quòd tam mihi dura videntur
   Strata? nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi:
   Lassáque versati corporis ossa dolent.
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore:
   An subit? & *tacita callidus arte nocet?
Sic erat: hæserunt tenues in corde sagittæ:
   Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
   Cedamus: leue fit, quod bene fertur, onus:
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas:
   Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos iuuat vsus aratri:
   Detrectant pressi dum iuga prima boues:
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
   Frena minus sentit quisquis ad arma facit.
Acrius inuitos, multóque ferocius vrget,
   Quàm qui seruitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor tua sum noua præda Cupido:
   Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam, pacémque rogamus:
   Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto: maternas iunge columbas:
   Qui deceant, currus vitricus ipse dabit.
Inq; dato curru, populo clamante triumphum,
   Stabis: & adiunctas arte mouebis aues.
Ducentur capti iuuenes, captæq; puellæ:
   Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modo vulnus habebo:
   Et noua captiua vincula mente feram.
Mens bona ducetur manibus post terga reuinctis:
   Et pudor, & castris quidquid amoris obest.
Omnia te metuent: ad te sua brachia tendent:
   Vulgus Io magna voce triumphe canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, terrórque, furórque,
   Assiduè partes turba secuta tuas.

* rectè etiã quidam, tecta.

Hic

His tu militibus superas hominésque, deósque:
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater olympo
Plaudet: & appositas sparget in ore rosas.
Tu penna pulchros gemina variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene nouimus) vres:
Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ:
Feruida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra:
Tu grauis alitibus: tigribus ille fuit.
Ergo, cùm possim sacri pars esse triumphi:
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Qua vicet, victos protegit ille manu.

ELEGIA III.
Ad amicum.

IVsta precor: quæ me nuper prædata puella est:
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium volui: tantum patiatur amari:
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deseruiat annos:
Accipe, qui pura norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina: si nostri sanguinis auctor eques:
Nec meus innumeris renouatur campus aratris:
Temperat & sumptus parcus vterque parens:
At Phœbus, comitésque nouem, vitisque repertor
Hoc faciunt: &, me qui tibi donat, amor:
Et non cessuri nisi dis sine crimine mores,
Nudáque simplicitas, purpureúsque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desertor amoris:
Tu mihi (siqua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,

Viuere contingat: téque dolente mori.
Te mihi materiam felicem in carmina præbe:
Prouenient causa carmina digna sua.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io:
Et quam fluminea lusit adulter aue:
Quæq; super pontum simulato vecta iuuenco
Virginea tenuit cornua falsa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
Iunctaque semper erunt nomina nostra tuis,

ELEGIA IIII.

Amicam qua arte quibúsue nutibus in cœna præsente viro vti debeat, admonet.

VIr tuus est epulas nobiscum aditurus easdem:
Vltima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conuiua puellam
Aspiciam? tangi quem iuuet, alter erit?
Alteriúsque sinus aptè subiecta fouebis?
Iniiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari: posito quòd candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silua domus, nec equo mea mēbra cohærent:
Vix à te videor posse tenere manus.
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda notis.
Ante veni, quam vir: nec quid, si veneris ante,
Possit agi, video: sed tamen ante veni.
Cùm premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, vt accumbas: clàm mihi tange pedem.
Me specta, nutúsque meos vultúmque loquacem:
Excipe furtiuas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lasciuia nostræ:
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loquaris:

Pendeat extrema mollis ab aure manus.
Cùm tibi quæ faciam mea lux, dicámue, placebunt:
  Versetur digitis annulus vsque tuis.
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes:
  Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse iubeto:
  Tu puerum leuiter posse, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
  Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos prægustauerit ipse:
  Reijce libatos illius ore cibos.
Nec premat indignis sinito tua colla lacertis:
  Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilésque papillæ:
  Oscula præcipué nulla dedisse velis.
Oscula si dederis: fiam manifestus amator:
  Et dicam, mea sunt: inijciámque manus.
Hæc tamen aspiciam: sed quæ bene pallia celant:
  Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
  Nec tenerum duro cum pede iunge pedem.
Multa miser timeo: quia feci multa proteruæ:
  Exémplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæq; meæ properata voluptas
  Veste subiniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed ne fecisse puteris,
  Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat vsque roga: precibus tamen oscula desint:
  Dúmque bibet, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno, vinóque iacebit:
  Consilium nobis résque, locúsque dabunt.
Cùm surges abitura domum: surgemus & omnes:
  In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me inuenies, aut inueneris in illo:
  Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum monui, paucas quod prosit in horas:

Separor à domina nocte iubente mea.
Nocte vir includet: lachrymis ego mæstus obortis
Qua licet, ad sæuas persequar vsque fores.
Oscula iam sumet: iam non tantum oscula sumet:
Quòd mihi das furtim, iure coacta dabis.
Verùm inuita dato, potes hoc, similísque coactæ:
Blanditiæ taceant: sitq; maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil iuuet opto:
Sin minus, at certè te iuuet inde nihil.
Sed quæcumque tamen noctem fortuna sequatur:
Cras mihi constanti voce dedisse nega.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

* legitur etiam rectè excesserat

Æstus erat, mediámque dies * exegerat horam:
Apposui medio membra leuanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
Quale ferè siluæ lumen habere solent.
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo:
Aut vbi nox abijt, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis:
Qua timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida diuidua colla tegente coma.
Qualiter in thalamum formosa Semiramis isse
Dicitur: & multis Lais amata procis.
Diripui tunicam: nec multum rara nocebat:
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cùm ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet:
Victa est non ægrè proditione sua.
Vt stetit ante oculos posito velamine nostro:
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi, tetigíque lacertos!
Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm castigato planus sub pectore venter!
Quantum & quale latus! quàm iuuenile femur!

Singula

Singula quid referrm? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus ad vsque meum.
Cætera quis nescit? lassi requieuimus ambo
Proueniant medij sic mihi sæpe dies.

ELEGIA VI.

Ad ianitorem, vt fores sibi aperiat.

IAnitor indigne dura religata catena,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac ianua paruo
Obliquum capiat semiadaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuauit in vsus:
Aptáque subducto torpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachráque vana timebam;
Mirabar, tenebris siquis iturus erat.
Risit, vt audirem tenera cum matre Cupido:
Et leuiter, fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non vmbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum: tibi blandior vni:
Tu, me non possis perdere, fulmen habes.
Aspice vt inuideas, inimicáque claustra relaxa,
Vda sit vt lacrymis ianua facta meis.
Certè ego, cùm posita stares ad verbera veste:
Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo quæ valuit pro te quoque gratia quondam:
(Heu facinus) pro me nunc valet illa parum.
Redde vicem meritis: grato licet esse, quod optas.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic nunquam dura religere catena:
Nec tibi perpetuo serua bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam ianitor audis:
Roboribus duris ianua fulta riget.
Vrbibus obsessis clausæ munimina portæ

Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid facies hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis.
Solus eram: si non saeuus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem:
Ante vel à membris diuidar ipse meis.
Ergo amor & modicum circum mea tempora vinum
Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obuius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus qui te male præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At (memini) primo, cùm te celare volebam:
Peruigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica.
Heu melior quanto sors tua sorte mea est!
Dum modò sic: in me duræ transite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?
Raucáque concussæ signa dedere fores?
Fallimur: impulsa est animoso ianua vento:
Hei mihi quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es raptæ Borea memor Orithyiæ,
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota: vitreóque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego iam ferróque, ignique paratior ipse
Quam face sustineo, tecta superba petam.
Nox, & amor, vinúmque nihil moderabile suadent
Illa pudore vacat: Liber, Amórque, metu.
Omnia consumsi: nec te precibúsque, minisque
Mouimus, ô foribus durior ipse tuis.
Nec te formosæ decuit seruare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Iámque pruinosos mollitur lucifer axes:

Inq;

Inq; suum miseros excitat ales opus.
At tu non letus detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte iace.
Tu dominæ, cùm te proiectam mane videbit:
Temporis absumpti tam male, testis eris.
Qualiscunque vale, sentique abeuntis amorem:
Lente, nec admisso turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duráque conserta lingua valete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberauerat.

ADde manus in vincla meas: meruere catenas:
Dum furor omnis abest, siquis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia mouit:
Flet mea vesana læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæua vel in sanctos verbera ferre deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Aiax
Strauit deprensos lata per arua greges?
Et vindex in matre, patris malus vltor Orestes
Ausus in arcanas poscere tela deas?
Ergo ego digestos potui violare capillos:
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formosa fuit: talem Schœneiada dicam
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis periuri promissáque, veláque Thesei
Fleuit præcipites Cressa tulisse notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat Cassandra capillis:
Procubuit templo casta Minerua tuo.
Quis mihi non demens, quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil: pauido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen conuicia vultus:
Egit me lacrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Vtilius potui parte carere mei.

In mea vesanas habui dispendia vires?
  Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum, cædis, scelerúmque ministræ?
  Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem:
  Plecterer? in dominam ius mihi maius erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
  Ille deam primus perculit. alter ego
Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
  Læsi: Tydides sæuus in hoste fuit.
I nunc magnificos victor molire triumphos:
  Cinge comam lauro: votáque redde Ioui.
Quæque tuos currus comitantum turba sequetur:
  Clamet, Io forti victa puella viro est.
Ante eat effuso tristis captiua capillo,
  Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis fuerat liuere labellis,
  Et collum blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar:
  Cæcáque me prædam fecerat ira suam:
Nónne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ?
  Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora?
  Vt mediam mediæ zona tulisset opem?
At nunc sustinui raptis à fronte capillis
  Ferreus ingenuas vngue notare genas.
Astitit illa amens, albo sine sanguine vultu:
  Cæduntur Pariis qualia saxa iugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi:
  Vt cùm populeas ventilat aura comas.
Vtque leui Zephyro graciles vibrantur aristæ:
  Súmmaue cum tepido stringitur vnda noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxere per ora:
  Qualiter abiecta de niue manat aqua.
Tunc ego me primum cœpi sentire nocentem:
  Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa meus.

Ter

Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita, minuet vindicta dolorem,
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis:
Quaslibet infirmas adiuuat ira manus.
Néue mei sceleris tam tristia signa supersit:
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam suam meretricia arte instruebat.

EST quædam, quicumque volet cognoscere lenam,
Audiat: est quædam nomine Dipsas anus.
Ex re nomen habet: nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria videt equis.
Illa magas artes, AEæáque carmina nouit:
Inq; caput liquidas arte recuruat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi:
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas viuam volitare per umbras
Suspicor: & pluma corpus anile tegi.
Suspicor: & fama est: oculis quoque pupula duplex
Fulminat: & geminum lumen ab orbe venit.
Euocat antiquis proauos, atauósque sepulcris:
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit: illa monebat
Talia: me duplices occuluere fores.
Scis here te mea lux iuueni placuisse beato:
Hæsit: & in vultu constitit usque tuo.

Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est:
  Me miseram, dignus corpore cultus abest.
Tam fœlix esses, quàm formosissima, vellem:
  Non ego te facta diuite pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis:
  Mars abijt: signo nunc Venus apta tuo.
Prosit vt adueniens en aspice: diues amator
  Te cupit: & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi:
  Si te non emptam vellet, emendus erat.
Erubuit, decet alba quidem pudor ora: sed iste
  Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cùm bene deiectis gremium * spectabis ocellis:
  Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan incultæ Tatio regnante Sabinæ
  Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc mars externis animos exercet in armis:
  Et venus AEneæ regnat in vrbe sui.
Ludunt formosæ: casta est, quam nemo rogauit:
  Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
  Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope viros iuuenum tentabat in arcu:
  Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas:
  Et celer admissis labitur annus equis.
Aera nitent vsu: vestis bona quærit haberi,
  Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
  Nec satis effectus vnus, & alter habent.
Certior è multis: nec tam inuidiosa rapina est:
  Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iste tuus præter noua carmina vates
  Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,
  Tractat inauratæ consona fila lyræ.

* fort. rectius spectaris.

* Nusquam aliter. ego aliud quid desidero.

Qui

Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero:
(Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus:
Despice gypsati crimen inanè pedis.
*Nec te desipiant ueteris * quinquatria ceræ:*
Tolle tuos tecum pauper amator auos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet antè suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis:
Ne fugiant: captos legibus vre tuis.
Nec nocuit simulatus amor : sine credat amari:*
Et caue, ne gratus hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem: capitis modò finge dolorem:
Et modò quæ causas præbeat, Isis erit.
Mox recipe: vt nullum patiendi colligat vsum:
Néue relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua ianua: laxa ferenti:
Audiat exclusi verba receptus amans.
Et quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpa culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram:
Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrymare coacti:
Et faciant vdas ille, vel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu periurare timeto:
Commodat illusis numina surda Venus.
Seruus, & ad partes solers ancilla parentur:
Qui doceant. aptè quid tibi possit emi.
*Et sibi pauca rogent: * multos si pauca rogabunt:*
Postmodo de stipula grandis aceruus erit.
Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cum tibi deficient poscendi munera causæ:
Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet nullo riuale, caueto:
Non bene si tollas prælia, durat amor.

Nihil hoc significat. fortasse, *quinque atria*, vt nobilis significetur is cuius maiorum imagines vel quinque compleant atria.
* in nonnullis, *se credat amari*.

* legitur etiam, *multi si pauca rogabunt* quæ fort. verior lect.

Ille viri videat toto vestigia lecto,
Factáque lasciuis liuida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter:
Si tibi nil dederit, sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris: vt non tamen omnia donet:
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga:
Lingua iuuet, mentémque tegat: blandire, nocéque:
Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo:
Nec tulerint voces ventus, & aura meas:
Sæpe mihi dices, viuas bene: sæpe rogabis:
Vt mea defunctæ molliter ossa cubent.
Vox erat in cursu: cùm me mea prodidit vmbra:
At nostræ vix se continuere manus:
Quin albam, rarámque comam, lacrymosáque vino
Lumina, rugosas distraherémque genas.
Di tibi dent nullósque lares, inopémque senectam,
Et longas hiemes, perpetuámque sitim.

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans: & habet sua castra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omis amans.
Quæ bello est habilis, veneri quoque conuenit ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti:
Hos petit in socio bella puella viro.
Peruigilant ambo: terra requiescit vterque:
Ille fores dominæ seruat: at ille ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam:
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in aduersos montes, duplicatáque nymbo
Flumina: congestas conteret ille niues:
Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros:
Aptáque vertendis sidera quærit aquis.

Quis

Quis nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre niues?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In riuale oculos alter vt hoste tenet.
Ille graues vrbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet: hic portas frangit: at ille fores.
Sæpe soporatos inuadere profuit hostes:
Cædere & armata vulgus inerme manu.
Sic fera Threicij ceciderunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis vtuntur amantes:
Et sua sopitis hostibus arma mouent.
Custodum transire manus, vigilúmque cateruas,
Militis, & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius: nec certa Venus: victique resurgunt:
Quósque neges vnquam posse iacere, cadunt.
*Ergo desidiam quicumque * vocabit amorem,*
Desinat: ingenij est experientis amor.
Ardet in abducta Briseide magnus Achilles:
Dum licet: Argiuas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et galeam capiti quæ daret: vxor erat.
Summa ducum Atrides visa Priameide fertur.
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cælo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctáque in otia natus:
Mollierant animos lectus, & vmbra meos.
Impulit ignauum formosæ cura puellæ:
Iussit & in castris æra merere suis.
Inde vides vigilem, nocturnáque bella gerentem.
Qui non vult fieri desidiosus: amet.

*Rectius in quibus vocauit.

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pro amore præmia poscat.

QValis ab Europa Phrygijs aduecta carinis
Coniugibus belli causa duobus erat.

Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
  Callidus in falsa lusit adulter aue.
Qualis Amymone siccis errauit in agris:
  Cùm premeret summi verticis vrna comas.
Talis eras: aquilámque in te, taurúmque timebam,
  Et quidquid magno de Ioue fecit amor.
Nunc timor omnis abest: animique euanuit ardor,
  Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
  Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amaui:
  Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est & nudus Amor: sine sordibus annos,
  Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.
Quid puerum veneris pretio prostare iubetis?
  Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
  Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuiuis mercabilis ære:
  Et miseras iusso corpore quærit opes.
Deuouet imperium tamen hæc lenonis auari,
  Et quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes rationes carentes:
  Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
  Non aries placitam munere captat ouem.
Sola viro mulier spolijs exultat ademptis:
  Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit quod vtrũque iuuat, quod vterque petebat:
  Et pretium quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus:
  Altera cur illam vendit: & alter emit?
Cur mihi sit damno? tibi sit lucrosa voluptas?
  Quam socio motu femina, virque ferunt?
Non bene conducti vendunt periuria testes:
  Non bene selecti iudicis arca patet.

Turpe reos empta miseros defendere lingua:
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
Turpe tori reditu census augere paternos:
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus merito debetur ineptis:
Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor soluit: mercede soluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formosæ pretium pro nocte pacisci:
Non habet euentus sordida præda bonos,
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas:
Vt premerent sacræ virginis arma caput.
Ex quibus exierat, traiecit viscera ferro
Filius: & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est à diuite munera posci:
Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus vuas:
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper, numeret studiúmque, fidémque:
Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea: quam volui, nota sit arte mea.
Scinduntur vestes: gemmæ franguntur, & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi.
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, vt paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda Nape,
Inq; ministerijs furtiuæ cognita noctis
Vtilis, & dandis ingeniosa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi,

Accipe: & ad dominam peraratas manè tabellas
Perfer: & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas ordine maior inest.
Credibile est, & te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam: spe noctis viuere dices:
Cætera fert blanda cera notata manus:
Dum loquor, hora fugit: vacuæ bene redde tabellas:
Verùm continuo fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos mando, frontémque legentis:
Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora, perlectis rescribat multa iubeto:
Odi cùm latè splendida cera vacat.
Comprimat ordinibus versus: oculósque moretur
Margine in extremo littera rasa meos.
Quid digitos opus est graphium lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella, veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas:
Nec Veneris media ponere in æde morer.
Subscribam, Veneri fidas sibi Naso tabellas
Dedicat: at nuper vile fuistis acer.

ELEGIA XII.

Tabellas quas miserat, execratur, quod amica noctem negabat.

FLete meos casus: tristes rediere tabellæ:
Infelix hodie littera posse negat.
Omnia sunt aliquid: modò cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautius: atque altè sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ:
Túque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub infami Corsica misit apis.

At tanquam minio penitus medicata rubebas:
Ille color verè sanguinolentus erat.
Proiectæ in triuijs iaceatis inutile lignum:
Vósque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in vsum:
Conuincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus vmbras:
*Vulturis in ramis & strigis * oua tulit.* * In quibus ora.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliáque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ:
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius, tabulásque iacerent:
In quibus absumptas fleret auarus opes.
Ergo, ego vos rebus duplices pro nomine sensi:
Auspicij numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Rhodat: & immundo cera sit alba situ.

ELEGIA XIII.
Ad Auroram ne properet.

IAm super Oceanum venit à seniore marito
Flaua pruinoso quæ vehit axe diem.
Quo properas Aurora? mane, sic Memnonis vmbras
Annua sollemni cæde parentet auis.
Nunc iuuat in teneris dominæ iacuisse lacertis:
Si quando lateri nunc bene iuncta mea est.
Nunc etiam somni pingues, & frigidus aër:
Et liquidum tenui gutture cantat auis.
Quò properas ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sidera seruat
Nauita: nec media nescit an erret aqua.
Te surgit (quamuis lassus) veniente viator:

Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire iubes oneratos arua colonos:
  Prima vocas tardos sub iuga panda boues.
Tu pueros somno fraudas: tradisque magistris:
  Vt subeant teneræ verbera sæua manus.
Atque eadem sponsum consultis ante atria mittis:
  Vnius vt verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto es:
  Cogitur ad lites surgere vterque nouas.
Tu, ne feminei possint cessare lacerti:
  Lanificam reuocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere mane puellas
  Quis, nisi cui non est vlla puella, ferat?
Optaui quoties, ne nox tibi cedere vellet:
  Nec fugerent vultus sidera nota tuos.
Optaui quoties, aut ventus frangeret axem:
  Aut caderet spissa nube retentus equus.
Inuida quò properas? quod erat tibi filius ater:
  Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
  An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
  Femina non cœlo turpior vlla foret.
Illum dum refugis, longo quod marcet ab æuo:
  Surgis ad inuisas à sene mane rotas.
At si quem Cephalem manibus complexa teneres:
  Clamares, Lente currite noctis equi.
Cur ego plector amans: si vir tibi marcet ab annis:
  Non me nupsisti conciliante seni:
Aspice quos somnos iuueni donaret amato
  Luna: nec illius forma secunda tua est.
Ipse deum genitor (ne te tam sæpe videret)
  Commisit noctes in sua vota duas.
Iurgia finieram, scires audisse: rubebat:
  Nec tamen assueto tardius orta dies.

ELEGIA XIIII.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.

DIcebam, desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis iam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum qua patet vsque latus.
Quid, quod erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum:
Cum leue deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus illis:
Sed quamuis neuter, mistus vterque color.
Qualem cliuosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec vnquam
Brachia direpta saucia fecit acu.
Sæpè etiam non dum digestis mane capillis,
Purpureo iacuit semisopita toro.
Tum quoque erat neglecta decens: vt Trecia Bacche
Cùm tenerè in viridi gramine lassa iacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar:
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerant ferro patienter & igni:
Vt fieret torto nexilis orbe sinus.
Clamabam scelus est, istos scelus vrere crines:
Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remoue: non est qui debeat vri:
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periere comæ: quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerint: quas quondam nuda Dione

Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid malè compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mæsta ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis:
Vt placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ:
Non anus Hæmonia perfida lauit aqua.
Non tibi vis morbi nocuit: procul omen abesto:
Non minuit densas inuida lingua comas.
Facta manu culpáque tua dispendia sentis:
Ipsa dabas capiti mista venena tuo.
Nunc tibi captiuos mittet Germania crines:
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quam sæpe comas aliquo mirante rubebis:
Et, dices, empta nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram:
Fama tamen memini cùm fuit ista mea.
Me miserum, lacrymas malè continet: oráque dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio, spectátque capillos:
Hei mihi non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem, reparabile damnum est:
Postmodò natiua conspiciere coma.

ELEGIA XV.

Ad inuidos, quod fama poëtarum sit perennis.

QVid mihi liuor edax ignauos obiicis annos!
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas:
Præmia militiæ puluerulenta sequi:
Nam me verbosas leges ediscere: non me
Ingrato voces prostituisse foro.
Mortale est, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur: vt toto semper in orbe canar.
Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Idæ:
Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.

Viuet

Viuet & Ascræus, dum mustis vua tumebit:
Dum cadet incurua falce refecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe.
Quamuis ingenio non valet: arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno:
Cum sole, & luna semper Aratus erit.
Dum fallax seruus, durus pater, improba lena:
Viuet, dum meretrix blanda: Menandrus erit.
Ennius arte carens, animoséq; Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primámque ratem quæ nesciet ætas?
Aureáque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti:
Exitio terras cùm dabit vna dies.
Tityrus, & segetes, Æneiáque arma legentur:
Rhoma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcúsque Cupidinis arma:
Discentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus, & Hesperijs, & Gallus notus eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant æuo: carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regúmue triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus: mihi flauus Apollo
Pocula Castalia plena ministrat aqua.
Sustineámque coma metuentem frigora myrtum:
Atque ita sollicito multus amante legar.
Pascitur in viuis liuor: post fata quiescit:
Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergo etiam, cùm me supremus adusserit ignis,
Viuam: pársque mei magna superstes erit.

P. OVIDII NASONIS AMORVM LIBER II.

ELEGIA I.

Quod pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

HAEc quoque composui Pelignis natus aquasis,
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoq; iussit amor: procul hinc procul este se-
Non estis teneris apta theatra modis. (ueri:
Me legat in sponsi facie non frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis iuuenum, quo nunc ego, saucius arcu
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratúsque diu, quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poeta meos?
Ausus eram, memini, cœlestia dicere bella,
Centimanúmque Gygen: & satis oris erat.
Cùm malè se tellus vlta est: ingestáque olympo
Ardua deuexum Pelion ossa tulit.
In manibus Iouem, & cum Ioue fulmen habebam:
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores: ego cum Ioue fulmen amisi:
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas: nil me tua tela iuuabant:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.
Blanditias, elegósque leues mea tela resumpsi:
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua lunæ:
Et reuocant niueos solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues:
Inq; suos fontes versa recurrit aqua.
Carminibus cessere fores: incertáque posti,
Quamuis robur erat carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?

Quid

*Quid pro me * Aiaces alter, & alter agent?*
Quique tot errando, quot bello perdidit annos?
Raptus & Hæmonijs flebilis Hector equis?
At facies teneræ vt laudata est sæpe puellæ:
At vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces: heroum clara valete
Nomina: non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete puellæ
Carmina: purpureus quæ mihi dictat amor.

*Non reiicio quod in quib. *Atrides.*

ELEGIA II.

Ad Bagoum, vt custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habeat.

QVem penes est dominam seruandi cura Bagoë,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesterna vidi spatiantem luce puellam,
Illa, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus vt placuit, misi: noctémque rogaui:
Rescripsit trepida, non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita causa est:
Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis ô custos odium (mihi crede) mereri
Desine: quem metuit, quisque perire cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim seruare laboret,
Vnde nihil, quamuis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castam multæ quæ placet, esse putet.
Huic furtiua tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat vt illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia seruo.
Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem scripsisse putato.
Venerit ignotus: postmodo notus eat.
Ibit vt affectam, quæ non languebit, amicam
Visa: indicijs ægra sit illa tuis.
Si faciet tardè: ne te mora longa fatiget:

Imposita gremio stertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Isim,
Quæsieris: nec tu curua theatra time.
Conscius assiduos commissi, tollet honores:
Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
Ille placet: versatque domum: nec verbera sentit:
Ille placet dominæ: cætera turba iacet.
Huic, veræ vt lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat vna, probant,
Cùm bene vir traxit vultum: rugásque coëgit:
Quod voluit fieri blanda puella facit.
Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat:
Et lacrymas simulet: carnificémque vocet.
Tu contra obijcies, quæ tuto diluat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugatia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium seruat custos Iunonius Io:
Ante suos annos occidit: illa dea est.
Vidi ego compedibus liuentia crura gerentem;
Vnde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus:
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamuis audiat illa, iuuant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures:
Siue amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamuis manifesta, probatur:
Iudicis illa sui tuta fauore venit.
Viderit ipse licet: credet tamen ille neganti,
Damnabitque oculos: & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas: plorabit & ipse:

Et dicet, pœnas garrulus iſte dabit.
Quid diſpar certamen inis? tibi verbera victo
Adſunt: in gremio iudicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur: non ad miſcenda coimus
Toxica: non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus, vt tuto per te poſſimus amare:
Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum ſeruantem dominam.

HEi mihi, quod dominam nec vir nec femina ſeruas:
Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit:
Vulnera quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, faciliſque rogantibus eſſes:
Si tuus in quauis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus vtilis armis:
Bellica non dextræ conuenit haſta tuæ.
Iſta mares tractant: tu ſpes depone viriles:
Sunt tibi cum domina ſigna ferenda tua:
Hanc imple meritis: huius tibi gratia proſit:
Si careas illa: quis tuus vſus erit?
Eſt etiam facies: ſunt apti luſibus anni:
Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
Fallere te potuit, quamuis habeare moleſtus:
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius vt fuerit precibus tentaſſe, rogamus:
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IIII.

Quod amet mulieres, cuiuſcumque formæ ſint.

NOn ego mendoſos auſim defendere mores,
Falſáque pro vitijs arma mouere meis.
Confiteor, ſiquid prodeſt delicta fateri.
In mea nunc demens crimina faſſus eo.
Odi: nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi:

Heu

Heu quam, quod studeas ponere, ferre graue est.
Nam desunt vires ad me mihi, iúsque regendum:
Auferer vt rapida concita puppis aqua.
Non est certa meos quæ forma inuitet amores:
Centum sunt causæ, cur ego semper amem.
Siue aliqua est oculos in me deiecta modestos:
Vror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Siue procax aliqua est: capior, quia rustica non est:
Spémque dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est, rigidásque imitata Sabinas:
Velle sed ex alto dissimulare puto.
Siue est docta: placet raras dotata per artes:
Siue rudis: placita est simplicitate sua.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus illa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit motu capit: altera dura est:
At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectítque facillima vocem:
Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu: numerosáque brachia ducit:
Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Vt taceam de me, qui causa tangor ab omni;
Illic Hippolytum pone: Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteris heroidas æquas:
Et potes in toto multa iacere toro.
Hæc habilis breuitate sua est: corrumpor vtraque:
Conueniunt voto longa, breuisque meo.
Non est culta. subit quid cultæ accedere possit:
Ornata est: dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet: capiet me flaua puella:
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niuea pulli ceruice capilli:

Leda

Leda fuit nigra conspienda coma.
Seu flauent: placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus historijs se meus aptat amor.
Me noua sollicitat: me tangit serior ætas:
Hæc melior specie: moribus illa placet.
Denique quas tota quisquam probat vrbe puellas:
Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELEGIA V.
Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est: abeas pharetrate Cupido:
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt: cum te peccasse recordor.
Hei mihi perpetuum nata puella malum.
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtiuè munera crimen habent.
O vtinam arguerem, sic vt non vincere possem:
Me miserum quare tam bona causa mea est?
Felix qui quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua non feci dicere amica potest.
Ferreus est: nimiùmque suo fauet ille dolori:
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares:
Sobrius apposita crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptáque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnoui (quod non videatur amanti?)
Verbáque pro certis iussa valere notis.
Iámque frequens ierat mensa conuiua relicta:
Compositi iuuenes vnus & alter erant.
Improba tum vero iungentes oscula vidi:
Illa mihi lingue nexa fuisse liquet.
Qualia non fratri tulerit germane seuero:
Sed tulerit cupido mollis amica viro.

Qualia credibile est non Phœbum ferræ Dianæ:
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis, exclamo, quo nunc mea gaudea differs:
Iniiciam dominas in mea iura manus.
Hæc tibi sunt mecum, mihi sunt communia tecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæque dolor linguæ dictauit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni coniuge cœlum
Subruet: aut sponso visa puella nouo.
Quale rosæ fulgent imter sua lilia mistæ:
Aut vbi cantatis luna laborat equis.
Aut quod, ne longis flauescere possit ab annis,
Mæonis Assyrium femina tinxit ebur.
* Multo rectior v. lectio: *His erat aut alicui color.*
* Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum:
Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram: terram spectare decebat.
Mesta erat in vultu: mæsta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos:
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modo sæuus eram, supplex, vltróque rogaui:
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit: & ex animo dedit oscula: qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.
Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter:
Et volo non ex hac illa fuisse nota.
Hæc quoquo quàm docui multo meliora fuerunt:
Et quiddam visa est addidicisse noui.
Quod nimium placuere, malum est: quod tota labellis
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc vnum doleo: non oscula tantum
* leg. vt in nonnulis *nusquam.*
Iuncta queror quamuis hæc quoque iuncta queror,
Illa nisi en lecto * nunquam potuere doceri:
Nescio quis pretium grande magister habet.

ELE-

ELEGIA VI.
In mortem Psittaci.

Psittacus eois ales mihi missus ab Indis
Occidit: exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ volucres: & plangite pectora pennis:
Et rigido teneras vngue notate genas.
Horrida pro mæstis lanietur pluma capillis:
Pro longa resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismarij quereris Philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum diuertite funus:
Magna, sed antiqua est causa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre pennas,*
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita:
Et stetit ad finem longa, tenáxque fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phoceus Oresti:
Hoc tibi, dum licuit, Psittace turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuuat, vt datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix auium gloria nempe iaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es inuidia: non tu fera bella mouebas:
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prœlia viuunt:
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ sermonis amore
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæq; papauera somni:
Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.
Viuit edax vultur: ducitque per aëra gyros
Miluus: & pluuiæ Graculus auctor aquæ.

* rectè hoc, etsi in veteribus, *vibratis.*

Viuit & armiferæ Cornix inuiſa Mineruæ,
Illa quidem ſæclis vix moritura nouem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Pſittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris:
Implentur numeris deteriora ſuis.
Triſtia Phyllacidæ Therſites funera vidit:
Iámque cinis, viuis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ?
Vota procelloſo per mare rapta Noto?
Septima lux* venit non exhibitura ſequentem:
Et ſtabat vacua iam tibi Parca colo.
Nec tamen ignauo ſtupuerunt verba palato:
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
Colle ſub Elyſio nigra nemus ilice frondet,
Vdáque perpetuo gramine terra viret.
Siqua fides dubiis volucrum locus ille piarum,
Dicitur obſcœnæ quo prohibentur aues.
Illic innocui latè paſcuntur olores:
Et viuax Phœnix vnica ſemper auis.
Explicat ipſa ſuas ales Iunonia pennas:
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus
Conuertit volucres in ſua* vota pias.
Oſſa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par ſibi carmen habet.
Colligor ex ipſo dominæ placuiſſe ſepulchro:
Ora fuere mihi plus aue docta loqui.

*aderat. in quib. legitur.

*Nonnulli fort melius, verba.

ELEGIA VII.

Amicæ ſe purgat, quòd ancillam non amet.

ERgo ego ſufficiam reus in noua crimina ſemper?
Vt vincam: toties dimicuiſſe pudet.
Siue ego marmorei reſpexi ſumma theatri:
Eligis è multis vnde dolore velis.
Candida ſeu tacito vidit me femina vultu:
In vultu tacitas arguis eſſe notas.

Siquam

Siquam laudaui: miseros petis vngue capillos:
  Si culpo: crimen dissimulare putas.
Siue color bonus est: in te quoque frigidus esse:
  Seu malus: alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem modò conscius esse:
  Aequo animo pœnam qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas: credendóque omnia frustra,
  Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice, vt auritus miserandæ sortis asellus
  Assiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum solers caput exornare Cypassis
  Obijcitur dominæ contemerasse torum.
Di melius, quàm me, si sit peccasse libido:
  Sordida contemptæ sortis amica iuuet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
  Tergáque complecti verbere secta velit?
Adde, quod ornandis operosa est illa capillis:
  Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ* sit tibi fida, rogarem?
  Quid, nisi vt indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, puerique volatilis arcus:
  Me non admissi criminis esse reum.

fortasse præferendum, quod in quib. quæ tã tibi fida

ELEGIA VIII.

Ad Cypasim ancillam Corinnæ.

Ponendis in mille modos * perfecta capillis,
  Comere sed solas digna Cypassi deas,
Et mihi iucundo non rustica cognita furto,
  Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi,
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
  Sensit concubitus vnde Corinna tuos?
Non tamen erubui, nec verbo lapsus in vllo
  Furtiuæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quod in ancillam si quis delinquere possit:
  Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit:
  Serua Mycenæo Phœbus amata duci.

Fort. hoc rectius. in quib. tamẽ præfecta, vt significet ancillam, quę à capillis esset.

Nec sum Tantalide, nec forti maior Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Vt tamen iratos in te defixit ocellos:
Vidit te totis erubuisse genis.
At quanto, si fortè refert, præsentior ipse.
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu dea, tu iubeas animi periuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre notos.
Pro quibus officijs pretium mihi dulce repende,
Concubitus hodie fusca Cypassi tuos.
Quid renuis? fingisque nouos ingrata timores?
Est vnum è dominis promeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor:
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiésque Cypassi
Narrabo dominæ, quótque, quibúsque modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer.
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui:
Lædis? & in castris vulneror ipse* tuis?
quidam sauis.
Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid non Hæmonius, quem cuspide perculit heros:
Cùm petijt, medica postmodo iuuit ope?
Venator sequitur fugientia: capta relinquit:
Semper & inuentis vlteriora petit.
Nos tua sentimus populus tibi deditus arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid iuuat in nudis hamata recondere tela
Ossibus? ossa mihi nuda reliquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ:
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promosset in orbem:

Stramineis esset nunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Tutáque, deposito poscitur ense, rudis.
Longáque subductam celant naualia pinum:
Mittitur in saltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ:
Defunctum placidè viuere tempus erat.
Viue, deus posito si quis mihi dicat amore:
Deprecer: vsqueadeo dulce puella malum est.
Cùm bene pertæsum est, animique reuanuit ardor:
Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Vt rapit in præceps dominam, spumantia frustra
Frena retentantem, durior oris equus:
Vt subitus propè iam prehensa tellure carinam.
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me sæpe refert incerta cupidinis aura:
Notáque purpureus tela resumit amor.
Fige puer: positis nudus tibi præbeor armis:
Hîc tibi sunt vires: hic tua dextra facit.
Huc tanquam iussæ veniunt iam sponte sagittæ:
Vix* vllis præ me nota pharetra tua est: In nonnullis. Vix aliis præ me nota pharetra sua est vtrumque rectè.
Infelix, tota quicunque quiescere nocte
Sustinet: & somnos præmia magna vocat.
Stulte quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certè* gaudia magna feram. In antiquis præmia.
Et modo blanditias dicat: modò iurgia nectat:
Sæpe fruar domina: sæpe repulsus eam.
Quod dubius Mars est, per te priuigne Cupido est:
Et mouet exemplo vitricus arma tuo.
Tu leuis es, multóque tuis ventosior alis:
Gaudiáque ambigua dásque, negásque fide.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido:
Indeserta meo pectore regna gere.
Accedant regno nimium vaga turba puellæ:

Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TV mihi, tu certè (memini) Græcine negabas
Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprensus inermus,
Ecce duas vno tempore solus amo.
Vtraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hac illa est: hæc est quoque pulchrior illa:
Et magis hæc nobis: & magis illa placet.
*Errat, vt à ventis discordibus acta faselus:
Diuiduúmque tenent alter & alter amor
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores?
Non erat in curas vna puella satis?
Quid folia arboribus? quid pleno sidera cælo?
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius: quam si sine amore iacerem.
Hostibus eueniat vita seuera meis.
Hostibus eueniat vacuo dormire cubili:
Et medio *latè ponere membra toro.
At mihi sæuus amor somnos obrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat nullo prohibente puella:
Si satis vna potest: si minus vna; duæ.
Sufficiant, graciles non sunt sine viribus artus:
Pondere non neruis corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est opera nulla puella mea.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi tempora noctis:
Vtilis, & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
Di faciant leti causa sit ista mei.
Induat aduersis contraria pectora telis
Miles: & æternum sanguine nomen emat.

I. veter. Errans, vt ventus

Vet. lectio. laxè,

Quærat

Quærat auarus opes: &, quæ lassarit eundo
Aequora, periuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu:
Cùm moriar, medium soluar & inter opus.
Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
Conueniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam nauigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris* vndas
Peliaco pinus vertice cæsa vias.
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fuluo vellere vexit ouem.
O vtinam, nequis remo freta longa moueret:
Argo funestas pressa bibisset aquas.
Ecce fugit notúmque torum, patriósque penates:
Fallacésque vias ire Corinna parat.
Quid tibi me miserum Zephyros, Eurósque timebo?
Et gelidum Boream, præcipitémque Notum?
Non illic vrbes, non tu mirabere siluas:
Vna est iniusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictósue lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signate puellæ:
Hactenus est tutum: cætera cæca via est.
Et vobis alij ventorum prœlia narrent:
Quas Scylla inflectit, quásue Charybdis aquas:
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
Quo lateant Syrtes magna, minórque sinu.
Hæc alij referant: at vos quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus: vbi fune soluto.
Currit in immensum panda carina salum:
Nauita sollicitus & ventos horret iniquos:
Et propè tam letum, quàm prope cernit aquam.
Quod si concussas Triton* exasperat vndas:

* vetus lectio restituetur, & sensus carminis erit rectior, si vndis legas

* ex vet. lib. leg exasperes,

Quam tibi ſit toto nullus in ore color.
Tum generoſa voces fecundæ ſidera Ledæ:
Et felix dicas quem ſua terra tenet.
Tutius eſt fouiſſe torum, legiſſe libellos,
Threiciam digitis increpuiſſe lyram.
At ſi vana ferunt volucrrs mea verba procellæ:
Aequa tamen puppi ſit Galatea tuæ.
Veſtrum crimen erit talis iactura puellæ,
Nereidéſque deæ, Nereidúmque pater.
Vade memor noſtri vento reditura ſecundo:
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus:
Huc venti ſpectent : huc agat æſtus aquas.
Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
Ipſa tua moueas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore puppim:
Et dicam noſtros aduehit illa deos.
Excipiámque humeris : & multa ſine ordine carpam
Oſcula : pro reditu victima vota cadet.
Inq́; tori formam molles ſternentur arenæ:
Pro menſa tumulus quilibet eſſe poteſt.
Illic appoſito narrabis multa Lyæo:
Pænè ſit vt medijs obruta nauis aquis:
Dumq́; ad me properas: nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipſe meis?
Hæc mihi quamprimum cælo nitidiſſimus alto
Lucifer admiſſo tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quod amica potitus ſit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus : in noſtro eſt ecce Corinna ſinu:
Quam vir, quã cuſtos, quam ianua firma, tot hoſtes
Seruabant : nequa poſſet ab arte capi.

Hæc

Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non paruis oppida fossis
Cincta, sed est dictu rapta puella meo.
Pergama cùm caderent bello superata bilustri:
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea seposita est, & ab omni milite discors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui:
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
Huc ades ô cura parte triumphe mea.
Nec belli noua causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax, Asiæq; foret.
Femina siluestres Lapithas, populúmque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Femina Troianos iterum noua bella mouere
Impulit in regno iusta Latine tuo.
Femina Romanis etiam nunc vrbe recenti
Immisit soceros: armáque sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros:
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat.
Me quoque qui multos, sed me sine cæde, Cupido
Iussit militiæ signa mouere suæ.

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, vt parientem Corinnam iuuet.

DVm labefactat onus grauidi temeraria ventris
In dubio vitæ lassa Corinna iacet.
Illa quidem clam me tantùm molita pericli
Ira digna mea est: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat: aut ego credo:
Et mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi Parætonium,* genitaliáque arua Canopi
Quæ colis, & Memphim, palmiferámque Pharon: in nonnullis genialia, rectius.
Quáque celer lato Nilus delapsus ab alueo

Per septem portus in maris exit aquas:
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
Sic tua sacra pius semper Osiris amet:
Pigráque labatur circum donaria serpens:
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus: & in vna parce duobus:
Nam vitam dominæ tu dabis: illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus:
Qua cingit lauros Gallica turba tuas.
Túque laborantes vtero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus.
Lenis ades, precibúsque faue Lucina puellæ.
Digna est, quam iubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo formosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adijciam titulum, seruata Naso Corinna.
Tu modo fac titulo, muneribúsque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore:
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XIIII.

In amicam, quod obortiuum ipsa fecerit.

QVid iuuat immunes belli cessare puellas?
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis:
Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros auellere fœtus:
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet, vt careat rugarum crimine venter:
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem:
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quique iterum iaceret generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?

Ilia si tumido geminos in ventre necasset:
Casurus dominæ conditor vrbis erat.
Si Venus Aeneam grauida temerasset in aluo:
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm posses nasci formosa, perisses:
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego cum fuerim meliùs periturus amando:
Vidissem nullos matre negante dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis?
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte sua matura fluent: sine crescere nata:
Est prætium paruæ non leue vita moræ.
Vestra quid effoditis subiectis viscera telis?
Et non dum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant.* In quib.: natorum.
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Vtraque sæua parens: sed tristibus vtraque causis
Iactura socij sanguinis vlta virum est.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecere latebris:
Perdere nec fetus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impunè, puellæ:
Sæpe suos vtero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit: fertúrque rogo resoluta capillos:
Et merito clamant qui modò cumque vident.
Ista sed ætherias vanescant dicta per auras.
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
Et satis est, pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor:
Munus eas gratum: te læta mente receptum

Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene conueneas, quàm mecum conuenit illi:
Et digitum iusto commodus orbe teras.
Felix, à domina tractaberis annule nostra:
Inuideo donis iam miser ipse meis.
O vtinam subito fieri mea munera possem
Artibus Aeææ, Carphathiique senis.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas:
Et læuam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamuis angustus, & hærens:
Inq; sinum mira lapsus ab arte cadam.
Idem ego, vt arcanas possim signare tabellas:
Néue tenax ceram, siccáque gemma trahat:
Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
Tantùm ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, vt condar loculis: exire negabo
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum mea vita futurus:
Quódue tener digitus ferre recuset onus.
Me geræ, cùm calidis perfundes imbribus artus:
Damnáque sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te visa mea membra libidine surgent:
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voueo? paruum proficiscere munus:
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Ad amicam, vt ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sidere findat:
Et micet Icarij stella proterua canis.
Arua pererrantur Peligna liquentibus vndis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Tera ferax Cereris, multóque feracior vuis:
Dat quoque baciferam Pallada rarus ager.

Pérque

Pérque resurgentes riuis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest, verbo peccauimus vno:
Quæ mouet ardores, est procul: ardor adest.
Non ego, si medius Polluce, & Castore ponar:
In cæli sine te parte fuisse velim.
Solliciti iaceant, terráque premantur iniqua:
In longas orbem qui secuere vias.
Aut iuuenum comites iussissent ire puellas:
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi, si premerem ventosas horridus alpes:
Durum, cum domina molle fuisset iter.
Cum domina Lybicas ausim perrumpere Syrteis:
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Nec quæ virgineo portenta sub inguine latrant:
Nec timeam vestros curua Malea sinus.
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore receptat aquas.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincat:
Et subuenturos auferat vnda deos:
Tu nostris niueos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero iuuenis transnauerat vndas.
Tunc quoque transnasset: sed via cæca fuit.
At sine te quamuis operosi vitibus agri
Me teneant: quamuis amnibus arua natent:
Et vocet in riuos currentem rusticus vndam:
Frigidaq; arboreas mulceat aura comas:
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
Non ego natalem rura paterna locum:
Sed Scythiam, Cilicasq; feros, viridesq; Britannos,
Quæq; Promotheo saxa cruore rubent.
Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:*
Separor à domina cur ego sæpe mea?
At mihi te comitem iurabas vsque futuram,
Per me, pérque oculos sidera nostra tuos.

Elegantius in quib. vitem.

Verba puellarum folijs leuiora caducis:
Irritáque, vt visum est, ventus, & vnda ferunt.
Siqua mei tamen est in te pia cura relicta:
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Paruáque quam primum rapientibus esseda mannis
Ipsa per admissas concute lora iubas.
At vos, cùm veniet, tumidi subsidite montes:
Et faciles curuis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.
Quod Corinnæ soli sit seruiturus.

SI quis erit, qui turpe putet seruire puellæ:
Illo conuincar iudice turpis ego.
Sim licet infamis: dum me moderantius vrat,
Quæ Paphon, & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque vtinam dominæ mitis quoque præda fuissem:
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos: facie violenta Corinna est:
Me miserum cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus:
Nec nisi compositam se prius illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum:
(O facies oculos nata tenere meos!)
Collatum iccirco tibi me contemnere debes:
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphæ mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoream Pithio Nereida regi,
Egeiam nostro concubuisse Numæ.
Vulcano Venerem: quamuis incude relicta,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen aptè
Iungitur heroüs cum breuiore modo.
Tu quoquo me mea lux in quaslibet accipe leges:
Te decet in medio iura dedisse toro.
Non tibi crimen ero; nec quo lætere remoto:

Non

Non erit hic vobis infitiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Noui aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam:
Vt fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diuersi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiférque Padus.
Nec, nisi tu, nostris cantabitur vlla libellis:
Ingenio causas tu dabis vna meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod te amoribus scribat.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem:
Primaque iuratis induis arma viris:
Nos Macer* ignaue Veneris cessamus in vmbra:
Et tener ausuros grandia frangit amor.

in quib. ignaua.

Sæpe meæ dixi, tandem discede, puellæ:
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi: lacrymis vix illa retentis,
Me miseram, cur te, dixit amare pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos:
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor: & ingenium sumptis reuocatur ab armis:
Résque domi gestas, & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi:* curáque tragœdia nostra
Creuit: & huic operi quamlibet aptus eram.

In nõnullis versúque tragedia nostro.

Risit amor, pallámque meam, pictósque cothurnos,
Sceptráque priuata tam cito sumpta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ:
Déque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut *artes teneri profitemur Amoris:
Hei mihi præceptis torqueor ipse meis.
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi:
Scribimus: & lacrymas Phylli relicta tuas.

Ita leg putauimus cùm in omnibus esset partes

Quod Paris & Macareus, & quod malè gratus Iason
Hippolytique parens, Hippolytúsque legant.

Quódque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dictat: & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm cito de toto rediјt celer orbe Sabinus?
Scriptáque diuersis rettulit ille locis?
Candida Penelope signum cognouit Vlyssis:
Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo.
Iam pius Aeneas miseræ rescripsit Elisæ:
Quódque legat Phillis, si modo viuit, habet.
Tristis ab Hypsipylen ab Iasone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, qua tutum: vati Macer arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris est illic, & adultera nobile crimen:
Et comes extincto Laodameia viro.
Si bene te noui, non bella libentius istis
Dicis: & à vestris in mea castra venis.

ELEGIA XIX.

Ad riualem, cui vxor curæ non erat.

SI tibi non opus est seruata stulte puella:
At mihi fac serues: quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius vrit.
Ferreus est, siquis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulsa locum.
Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna,
Quáque capi possem, callida norat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo iussit abire pede.
Ah quoties finxit culpam: quantúmque licebat,
Insontis speciem præbuit ipsa nocens.
Sic vbi vexarat, tepidósque refouerat ignes:
Rursus erat votis comis, & apta meis.
Quis mihi blanditias, quam dulcia verba parabat:

Oſcula (di magni) qualia, quótque dabat!
Tu quoque, quæ noſtros rapuiſti nuper ocellos,
Sæpe face inſidias, ſæpe rogata nega.
Et ſine me ante tuos proiectum in limine poſtes
Longa pruinoſa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor; longóſque adoleſcit in annos:
Hoc iuuat: hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque potens, in tædia nobis
Vertitur: & ſtomacho, dulcis vt eſca, nocet.
Si nunquam Danaën habuiſſet ahenea turris,
Non eſſet Danaë de Ioue facta parens.
Dum ſeruat Iuno mutatam cornibus Io,
Facta eſt, quam fuerat, gratior illa Ioui.
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit, arbore frondes
Carpat: & è medio flumine potet aquam.
Siqua volet regnare diu: deludat amantem.
Hei mihi ne monitis torqueor ipſe meis.
Quodlibet eueniat: nocet indulgentia nobis:
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, ipſe ſequor.
At tu formoſæ nimium ſecure puellæ
Incipe iam prima claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulſet,
Quærere: quid latrent nocte ſilente canes.
Quas ferat, & referat ſollers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo ſecubet illa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Détque locum noſtris, materiámque dolis.
Ille poteſt vacuo furari in littore arenas:
Vxorem ſtulti ſiquis amare poteſt.
Iámque ego præmoneo: niſi tu ſeruare puellam
Incipis: incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diúque tuli: ſperaui ſæpe futurum,
Cùm bene ſeruaſſes, vt bene verba darem.
Lentus es: & pateris nulli patienda marito:
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?

Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies, cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta iuuet patientia, quære.
Me tibi riualem, si iuuat, esse veta.

P. OVIDII NASONIS

AMORVM LIBER III

ELEGIA I.

Deliberatio poëtæ, vtrum Elegos pergat scribere, an potius Tragœdias.

Tat vetus, & multos incidua silua per annos:
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncáque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce querũtur (aues.
Hic ego dũ spatior tectus nemoralibus vmbris,
Quod mea quærebam musa moueret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos:
Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tennissima, vultus amantis,
In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu.
Fronte comæ torua, palla iacebat humi
Læua manus sceptrum latè regale tenebat:

Lydiæ

Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, ecquis erit, dixit, tibi finis amoris?
O argumenti lenti poëta tui!
Nequitiam vinosa tuam conuiuia narrant:
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait, hic hic est, quem ferus vrit amor.
Fabula (nec sentis) tota iactaris in vrbe:
Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat Thyrso pulsum grauiore moueri:
Cessatum satis est: incipe maius opus.
Materia premis ingenium: cane facta virorum.
Hæc animo dices aëra digna meo est.
Quod teneræ cantent, lusit tua musa puellæ.
Primáque per numeros acta iuuenta suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen:
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & mouit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie térque, quatérque caput.
Altera (si memini) nimis subrisit ocellis:
Fallor? an in dextra myrtea virga fuit?
Quid grauibus verbis animosa Tragœdia (dixit)
Me premis? an nunquam non grauis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moueri:
In me pugnasti versibus vsa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris:
Obruit exiguas regia vestra fores.
Sum leuis: & mecum leuis est mea cura Cupido:
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica sit sine me lasciui mater Amoris:
Huic ego proueni lena, comésque deæ.
Quam tu non * poteris duro reserare cothurno: leg. ex. vet. lib poteras
Hæc est blanditijs ianua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna

Liminis obstricti sollicitare forem:
Delabique toro tunica velata soluta:
Atque impercussos nocte mouere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi.
Quin ego me memini, dum custos sæuus abiret;
Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid, cum me munus natali misit? at illa
Rupit, & apposita barbara mersit aqua?
Prima tuæ moui felicia semina mentis:
Munus habes, quod te iam petit ista meum.
Desierat: cœpi. per vos vtrasque rogamus
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altóque cothurno
Iam nunc contracto magnus in orbe sonor.
Altera das nostro victurum nomen amori.
Ergo ades: & longis versibus adde breues.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus:
Tu labor æternus: quod petit illa, breue est.
Mota dedit veniam: teneri properentur amores,
Dum vacat: à tergo grandius vrget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam cursum equorum spectantem.

NOn ego nobilium sedeo spectator equorum:
Cui tamen ipsa faues, vincat vt ille precor.
Vt loquerer tecum, veni, tecúmque sederem:
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te: spectemus vterque
Quod iuuat: atque oculos pascat vterque suos.
O cuicunque faues felix agitator equorum:
Ergo illi curæ contigit esse tuæ.
Hoc mihi contingat: sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo: modo verbere terga notabo:

Nunc

Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
Déque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quàm pænè Pelops Piseo concidit axe:
Dum spectat vultus Hippodameia tuos.
Nempe fauore suæ vicit tamen ille puellæ:
Vincamus dominæ quisque fauore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi:
Hæc in lege loci commoda circus habet.
Tu tamen à dextra quicumque es, parce puellæ:
Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura:
Si pudor est: rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demissa iacent tua pallia terræ:
Collige: vel digitis en ego tollo meis.
Inuida vestis eras: quæ tam bona crura tegebas:
Quóque magis spectes, inuida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optauit manibus sustinuisse suis.
Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ:
Cùm sequitur fortes, fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi: quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere:
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcessere ventos:
Quos faciant nostra mota flabella manu?
An magis hic animi meus est, non aëris æstus?
Captáque femineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est, tibi puluere vestis:
Sordide de niueo corpore puluis abi.
Sed iam pompa venit: linguis animisque fauete:
Tempus adest plausus: aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis:
Huc ades: atque meus fac dea vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis vndis:

Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles: nos odimus arma:
Pax iuuat, & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus: Phœbe venantibus adsit:
Artifices in te verte Minerua manus.
Agricolæ Cereri, teneróque assurgite Baccho:
Pollucem pugiles: Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerísque potentibus armis
Plaudimus: inceptis annue diua meis.
Daque nouæ mentem dominæ, vt patiatur amari:
Annuit: & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu dea maior eris.
Per superos iuro testes, pompámque deorum:
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte iuuabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam vacuo prætor spectacula circo,
Quadriiuges æquo carcere misit equos.
Cui faueas video: vincet cuicumque fauebis:
Quod cupias ipsi scire videntur equi.
Me miserum metam spatioso circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe subit.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor valida lora sinistra manu.
Fauimus ignauo: sed eum reuocate Quirites:
Et date iactatis vndique signa togis.
En reuocant: at ne turbet toga mota capillos:
In nostros abdas te licet vsque sinus.
Iámque patent iterum reserato carcere postes:
Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera: spatióque insurge patenti:
Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota supersunt:
Ille tenet palmam: palma petenda mea est.
Risit: & argutis quiddam promisit ocellis:

Hoc

*Hoc satis * est: alio cætera redde loco.* Malo vet. lectionem, hic:

ELEGIA III.

De amica, quæ peierauerat.

Esse deos credam ne? fidem iurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quam longos habuit non dum periura capillos?
Tam longos, postquam numina læsit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore
Antè fuit: niueo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma:
Longa, decensq; fuit: longa, decensq; manet.
Argutos habuit: radiant vt sidus ocelli:
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum iurare puellis
Di quoque concedunt: formaq; numen habet.
Perq; suos illam nuper iurasse recordor,
Perq; meos oculos: & doluere mei.
Dicite di: si vos impunè fefellerit illa:
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non inuidiæ vobis Cepheia virgo est,
Pro malè formosa iussa parente mori.
Non satis est: quod vos habuit sine pondere testes?
Et mecum lusos ridet inulta deos.
Vt sua per nostram redimat periuria pœnam:
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re deus est nomen: frustraq; timetur:
Et stulta populos credulitate mouet.
Aut si quis deus est: teneras amat ille puellas:
Et nimium solas omnia posse iubet.
Nobis fatifero Mauors accingitur ense:
Nos petit inuicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curuantur Apollinis arcus:
In nos alta Iouis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi:

Atque vltro quæ ſe non timuere, timent.
Et quiſquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet ineſſe viris.
Iuppiter igne ſuo ſuos iaculatur, & arces:
Miſſáque periuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati: Semele miſerabilis arſit:
Officio eſt illi pœna reperta ſuo.
At ſi venturo ſe ſubduxiſſet amanti:
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror? & toto facio conuicia cælo?
Di quoque habent oculos, di quoque pectus habent.
Si deus ipſe forem: numen ſine fraude liceret,
Femina mendaci falleret ore meum.
Ipſe ego iurarem verum iuraſſe puellas:
Et non de triticis dicerer eſſe deus.
Tu tamen illorum moderatius vtere dono:
Aut oculis certe parce puella meis.

ELEGIA IIII.

Ad virum ſeruantem coniugem.

DVre vir impoſito teneræ cuſtode puellæ
Nil agis: ingenio quæq; tuenda ſuo eſt:
Siqua metu dempto caſta eſt: ea denique caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit: illa facit.
Vt iam ſeruaris bene corpus: adultera mens eſt:
Nec cuſtodiri, ni velit, vlla poteſt.
Nec mentem ſeruare potes: licet omnia claudas:
Omnibus excluſis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus: ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obſequio vinces aptius ipſe tuo.
Vidi ego nuper equum contra ſua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Conſtitit; vt primum conceſſas ſenſit habenas:

Frenáque in effusas laxa iacere iubas.
Nitimur in vetitum semper: cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis,
Centum fronte oculos, centum ceruice gerebat
Argus: & hos vnus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaē saxo, ferróque perenni,
Quæ fuerat virgo credita; mater erat.
Penelope mansit, quamuis custode careret:
Inter tam multos intemerata procos.
Quidquid seruatur, cupimus magis: ipsáque furem
Cura vocat: pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet illa sua, sed amore mariti:
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant,
Non proba sit, quam vir seruat, sed adultera: chara est.
Ipse timor pretium corpore maius habet.
Indignere licet, iuuat inconcessa voluptas.
Sola placet, timeo, dicere siqua potest.
Nec tamen ingenuam ius est seruare puellam:
Hic metus extremæ corpora gentis agat.
Scilicet vt possit custos ego dicere feci:
In laudem serui casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem ledit adultera coniux:
Et notos mores non satis vrbis habet.
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades, Iliadésque Remus.
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat?
Non possunt vllis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominæ: vultúsque seueros
Exuo: nec rigidi iura tuere viri.
Et cole, quos dederit, multos dabit, vxor amicos:
Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris iuuenum conuiuia semper inire
Et quæ non tuleris multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limoſas obſite ripas,
Ad dominam propero: ſiſte parumper aquas.
Nec tibi ſunt pontes, nec quæ ſine remigis ictu
Concaua traiecto cymba rudente vehat.
Paruus eras (memini) nec te tranſire refugi:
Summáque vix talos contigit vnda meos.
oppoſito. *Nunc ruis* *appoſito niuibus de monte ſolutis,*
Et turpi craſſas gurgite voluis aquas.
Quid properaſſe iuuat? quid pauco dediſſe quieti
Tempora? quid nocti conſeruiſſe diem:
Si tamen hic ſtandum eſt? ſi non datur artibus vllis
Vlterior noſtro ripa premenda pede?
Nunc ego quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili denſum cùm tulit angue caput:
Nunc opto currum: de quo Cerialia primum
Semina venerunt in rude miſſa ſolum.
Prodigioſa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc vnquam, nec feret vlla dies.
Tu potius ripis effuſe capacibus amnis,
Sic æternus eas: labere fine tuo.
Non eris inuidiæ torrens (mihi crede) ferendæ:
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent iuuenes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.
Inachus in *media Bithynide pallidus iſſe*
Dicitur, & gelidis incaluiſſe vadis.
Non dum Troia fuit luſtris obſeſſa duobus,
Cùm rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid non Alpheon diuerſis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promiſſam Xantho Penee Creuſam
* *Phthiadum terris occuluiſſe ferunt.*
Quid referam Aſopon? quem cepit Martia Thebe,

Leg Mart. vt ſit Nymphæ nomẽ. & enim & Apollonio l 2. mentio cuiuſdam Meliæ nymphæ Bithynidis, quæ Neptuno Amicum peperit.

Phthÿadū

Natarum

Natarum Thebe quinque futura parens.
Cornua si tua sunt, vbi nunc Acheloë requiram?
Herculis irata fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti:
Vna tamen tanti Deianeira fuit.
Ille fluens diues septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ:
Fertur in Euanne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus vt amplecti Salmonida posset Enipeus:
Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
Nec te prætereo: qui per caua saxa volutus
Tiburis Argæi* spumifer arua rigas:
Ilia cui placuit: quamuis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, vngue notata genas.
Illa gemens patruique nefas, delictáque Martis
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab vndis.
Raucáque de medijs sustulit ora vadis
Atque ita, quid nostras inquit teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec euinctas impedit alba comas?
Quid fles? & madidos lacrymis corrumpis ocellos?
Pectoráque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum:
Qui tenero lachrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Téque colent amnes: Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis vberiora feris.
Dixerat. illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit vndas,

* Legitur & ponifer. Horat. it. præceps Anio, & Tiburti lucus & vda Mobilibus pomaria riuis.

Currendi vires eripiente metu.

Rectiùs in nonnullis, *Seua.*

*Sera tamen scindens inimico pollice crinem
Edidit indignos ore tremente sonos.
O vtinam mea tecta forent, patrióque sepulchro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas inuitor ad vllas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi:
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidus prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socij iura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora, & siluæ, crimina vestra tegunt.

Quidam f. rectius *spatiosius.*

Dum loquor, increuit latis* spatiosus in vndis:
Nec capit admissas alueus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? qnid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres? si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum niuibus collecte caducis:
Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluuiásque, niuésque solutas:
Quas tibi diuitias pigra ministrat hiems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
Aut premis arentem puluerulentus humum.
Quis te vnquam potuit sitiens haurire viator?
Quis grata dixit voce, perennis eas?
Damnosus pecori curris: damnosior agris:
Forsitan hæc alios: me mea damna mouent.

Quidam legunt, *nũc demẽs* etiãm rectè

Huic ego* ne demens narrabam fluminum amores.
Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quem spectans, Acheloon, & Inachon amnes,
Et potui nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto non candide torrens

Sint

Sint rapidi soles, siccáque semper hiems.

ELEGIA VI.

Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

*AVt non formosa est: *aut non bene culta puella:*
Aut puto non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui male languidus vsus:
**Sed iacui pigra crimen, onúsque toro.*
Nec potui cupiens pariter cupiente puella
Inguinis effeti parte iuuante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Brachia Sithonia candidiora niue.
Osculáque inseruit cupida luctantia lingua:
Lasciuum femori supposuitque femur.
Et mihi blanditias dixit: dominúmque vocauit:
Et quæ præterea publica verba iuuant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicuta,
Segnia propositum destituêre meum.
Truncus iners iacui, species, & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus, an vmbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura, senectus?
Cum desit numeris ipsa iuuenta suis?
Ah pudet amorum, quod me iuuenémque virumque,
Nec iuuenem, nec me sensit amica virum.
Sis flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper bis flaua Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse nouem.
Num mea Thessalico languent deuota veneno
Corpora? num misero carmen, & herba nocent?
Sagáque Phœnicea defixit nomina cera?
Et medium tenues in iecur vrget acus?

Multo rectior vetus lectio, *At, at, At*

Etiam rectè in nōnullis, *Sic iacui.*

Carmine læsa Ceres steriles vanescit in herbas:
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantatáque vitibus vua
Decidit: & nullo poma mouente fluunt.
Quid vetat & neruos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitij causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigíque puellam:
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius iuuenescere posset:
Tithoniúsque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat; sed vir non contigit illi:
Quas nunc concipiam per noua vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter vsus:
Muneris oblati pœnituisse deos.
Optabam certè recipi; sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine vsu?
Quid nisi possedi diues auarus opes?
Sic aret medijs taciti vulgator in vndis:
Pomáque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella:
Protinus vt sanctos posset adire deos.
Sed puto non blanda, non optima perdidit in me
Oscula: non omni sollicitauit ope.
Illa graues potuit quercus, adamantáque durum,
Surdáque blanditijs saxa mouere suis.
Digna mouere fuit certè diuósque, virósque:
Sed neque tunc vixi: nec vir, vt ante, fui,
Quid iuuat, ad surdas si cantet Phœmius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella iuuat?
At quæ non tacita formaui gaudia mente?
Quos ego non finxi disposuíq; modos?
Nostra tamen iacuere velut præmortua membra
Turpiter hesterna languidiora rosa.

Ita ex Hom scripsimus, cum in om. lesset. Pinneus.

Quæ

Quæ nunc ecce vigent intempestiua, valéntque:
Nunc opus exposcunt, militiámque suam.
Quin istic pudibunda iace pars pessima nostri.
Si sim pollicitis captus, vt antè tuis.
Tu dominum fallis: per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemorémque sui procubuisse videt:
Quid me ludis? ait? quis te male sane iubebat
Inuitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Ææa venefica * lanis
Deuouet: aut alio lassus amore venis.
Nec mora: dissiluit tunica velata recincta:
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Néue suæ possent intactam scire ministræ:
Dedecus hoc sumpta dissimulauit aqua.

Sic in quib. & in magicis sacris lanis vtebantur, vt ex Theocr. Pharmac. li quet. In alijs, *ranis*, vt de rubetis intelligatur, quarum maximus in magicis vsus.

ELEGIA VII.

Quod ab amica non recipiatur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè nostri dominæ placuere libelli:
Quò licuit libris, non licet ire mihi.
Cùm bene laudauit, laudato ianua clausa est:
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens diues parto per vulnera censu
Præfertur nobis sanguine factus eques.
Hunc potes amplecti formosis stulta lacertis?
Huius in amplexu stulta iacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi seruit, erat.

Leua manus, cui nunc ſerum malè conuenit aurum:
   Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Qua perijt aliquis, potes hanc contingere dextram?
   Heus vbi mollities pectoris illa tui eſt?
Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ:
   Quæſitum eſt illi corpore quidquid habet.
Forſitan & quoties hominem iugulauerit, ipſe
   Indicet: hoc faſſas tangis auara manus?
Ille ego Muſarum purus, Phœbique ſacerdos
   Ad rigidas canto carmen inane fores.
Diſcite, qui ſapitis, non hæc quæ ſcimus inertes:
   Sed trepidas acies, & fera bella ſequi.
Próque bono verſu primum deducite pilum:
   Hoc tibi, ſi velles, poſſet Homere dari.
Iuppiter admonitus nihil eſſe potentius auro,
   Corruptæ prætium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat: durus pater, ipſa ſeuera,
   Aerati poſtes, ferrea turris erat.
Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter,
   Præbuit ipſa ſinus, & dare iuſſa, dedit.
At cum regna ſenex cæli Saturnus haberet,
   Omne lucrum tenebris alta premebat humus,
Aeráque, & argentum, cúmque auro pondera ferri
   Manibus admorat: nulláque maſſa fuit.
At meliora dabat, curuo ſine vomere fruges,
   Pomáque, & in quercu mella reperta caua.
Nec valido quiſquam terram ſcindebat aratro:
   Signabat nullo limite foſſor humum.
Nec freta demiſſo verrebant eruta remo:
   Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te ſollers, hominum natura fuiſti,
   Et nimium damnis ingenioſa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus vrbes?
   Quid tibi diſcordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuiſſes.
   Cur non & cælum tertia regna petis?

Qua licet, affectas cœlum quoque: templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæsar habent.
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum:
Possidet inuentas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores:
Inde grauis iudex: inde seuerus eques.
Omnia possideant: illis campúsque, forúmque
Seruiat: hi pacem, crudáque bella gerant.
Tantum ne nostros auidi lucrentur amores:
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc exæquet tetricas licet illa Sabinas:
Imperat vt captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
Si dederim, tota cedet vterque domo.
O, si neglecti quisquam deus vltor amantis:
Tam malè quæsitas puluere mutet opes.

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater plorauit Achillem:
Et tangunt magnas tristia fata deas:
Flebilis indignos elegeia solue capillos
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert euersámque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice demissis vt eat miserabilis alis:
Pectoráque infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli:
Oráque singultu concutiente sonant.
Fratris in Aeneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris pulcher Iule tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo:
Quam iuueni rupit cùm ferus inguen aper.

At ſacri vates, & diuûm cura vocamur:
Sunt etiam qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
Omnibus obſcuras inijcit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
*Et linon in ſiluis idem * pater edidit altis:*
Dicitur inuicta conticuiſſe lyra.
Aſpice Mæoniden, à quo ceu fonte perenni
Vatum Pierijs ora rigantur aquis:
Hunc quoque ſumma dies nigro ſummerſit Auerno:
Effugiunt auidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
Tardáque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebunt:
Altera cura recens, altera primus amor.
*Quid vos ſacra iuuant? * quid nũc AEgyptia proſunt*
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cum rapiant mala fata bonos: ignoſcite faſſo:
Sollicitor, nullos eſſe putare deos.
Viue pius: moriere tamen: cole ſacra colentem
Mors tamen à templis in caua buſta trahet.
Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus:
Vix manet è toto parua quod vrna capit.
Téne ſacer vates flammæ rapuere rogales
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa deorum
Vrere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Auertit vultus Erycis quæ poßidet arces:
Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negant.
Sed tamen hoc melius: quàm ſi Phæacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hic certè manibus fugientis preßit ocellos
Mater: & in cineres vltima dona tulit.
Hic ſoror in partem miſera cum matre doloris
Venit inornatas dilacerata comas.

Cũmque

* ſic in om. Regias tamen fort. quidam, *pater abditus altis Dicitur inuita cõcinuiſſe lyra.*

* in quibuſ. *nunc.*

Cúmque tuis sua iunxerunt Nemesisq́; priórque,
Oscula: nec solos destituere rogos.
Delia discedens, felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, quid, ait, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid nisi nomen & vmbra
Restat: in Elysia valle Tibullus erit.
Obuius huic venies edera iuuenilia cinctus
Tempora, cum Caluo docte Catulle tuo.
Tu quoque si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes vmbra tua est: si qua est modò corporis vm-
Auxisti numeros culte Tibulle pios. (bra.
Ossa quieta precor tuta requiescite in vrna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA IX.

Ad Cererem; conquerens quod eius sacris cum amica concumbere non permittatur.

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri:
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te dea munificam gentes vbicunque loquuntur:
Nec minus humanis inuidet vlla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant.
Hæc cibus: & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris.
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima iugis tauros supponere colla coëgit:
Et veterem curuo dente reuellit humum.
Hanc quisquam lacrymis lætari credat amantum?

Et bene tormentis, secubitúque coli?
Nec tamen est, quamuis agros amet illa feraces:
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes: nec fingunt omnia Cretes:
Cretes nutrito terra superba Ioue.
Illic, sideream mundi qui temperat arcem:
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno:
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæa diua sub Ida
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit: & vt teneræ flammam rapuere medullæ:
*Hinc pudor, *ex illa parte trahebat amor.*
Victus amore pudor. sulcos arere videres:
Et sata cum minima parte redire sui.
Cùm bene iactati pulsarant arua ligones
Ruperat & duram vomer aduncus humum.
Semináque in latos ierant æqualiter agros:
Irrita decepti vota colentis erant.
Diua potens frugum siluis errabat in altis.
Deciderant longæ spicea serta comæ:
Sola fuit Crete fecundo fertilis anno:
Omnia, qua tulerat se dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide:
Et ferus in silua farra metebat aper.
Optauit Minos similes sibi legifer annos:
Optauit Cereris longus vt esset amor.
Qui tibi secubitus tristes dea flaua fuissent:
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cùm sit tibi nata reperta?
Regnáque quam Iuno, sorte minora regat!
Festa dies, Veneremq́; vocat, cantúsque merúmque,
Hæc decet ad dominos munera ferre deos.

*vet. lect. *ex alia.*

ELEGIA X.

Ad amicam, à cuius amore discedere non potest.

Multa diuque tuli: vitijs patientia victa est:
Cede fatigato pectore turpis amor:
Scilicet asserui iam me: fugique catenas:
Et quæ non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim:
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum dura ponere corpus humo.
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas:
Excubui clausam seruus vt ante domum.
Vidi ego cum foribus lassus prodiret amator
Inualidum referens, emeritúmque latus.
Hoc tamen est leuius, quam quod sum visus ab illo:
Eueniat nostris hostibus ille pudor.
*Quando ego non fixus lateri * spatiantis adhæsi?*
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes? * in nonr ul. patienter.
Scilicet & populo per me comitata placebas:
Causa fuit multis noster amoris amor:
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ?
Et periuratos in mea damna deos?
Quid iuuenum tacitos inter conuiuia nutus?
Verbáque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, améńsque cucurri:
Veni riuali non erat ægra meo.
His & quæ taceo duraui sæpe ferendis:
Quære alium, pro me qui velit ista pati.
Iam mea votiua puppis redimita corona
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere non ego sum stultus, vt ante fui.
Luctantur: pectúsque leue in contraria ducunt,

Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo:
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit:
Auersor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minus improba vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium: facies exorat amorem:
Me miserum vitijs plus valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia iura per omnes,
Qui dant fallendo se tibi sæpe deos.
Pérque tuam faciem magni mihi numinis instar:
Pérque tuos oculos, qui rapuere meos.
Quidquid eris, mea semper eris: tu selige tantum,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?
Lintea dum potius: ventísque ferentibus vtar:
Vt quamuis nolim cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicam suam ita suis carminibus innotuisse, vt riuales multos sibi pararit.

QVis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omina non albæ concinuistis aues?
Quódue putem sidus nostris occurrere votis?
Quósue deos in me bella mouere querar?
Quæ modò dicta me est: quam cœpi solus amare:
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est: ingenio prostitit illa meo.
Et merito: quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet: duce me * productus amator:
Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est: nocuerunt carmina certe:

* Fort. melius, perductus, vt in nonnullis.

Inuidis

Inuidiæ nostris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cùm Troia foret, cùm Cæsaris acta:
Ingenium mouit sola Corinna meum.
Aduersis vtinam tetigissem carmina Musis:
Phœbus & inceptum destituisset opus.
Nec tamen vt testes mos est audire poëtas:
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos, inguinibúsque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis:
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus vtribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus vrsam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Itym.
Iuppiter aut in aues, aut se transformat in aurum:
Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam? Thebanáque semina dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuisse boues?
Flere genis electra, tuas auriga sorores?
Quæq; rates fuerant, nunc malis esse deas?
Auersúmque diem mensis furialibus Atrei?
Duráque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fecunda licentia vatum:
Obligat historica nec sua verba fide.
Et mea debuerat falso laudata videri
Femina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XII.
De Iunonis festo.

CVm mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis:
Mœnia contigimus victa Camille tibi.

Casta sacerdotes Iunoni festa parabant
    Per celebres ludos, indigenámque bouem.
Grande moræ pretium ritus cognoscere: quamuis
    Difficilis cliuis huc via præbet iter.
Stat vetus & densa prænubilus arbore lucus.
    Aspice concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votiuáque thura piorum:
    Ara per antiquas facta sine arte manus:
Hic vbi personuit sollemni tibia cantu:
    It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niueæ populo plaudente iuuencæ:
    Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli non dum metuenda fronte minaces:
    Et minor ex humili victima porcus hara:
Duxque gregis cornu per tempora dura recuruo:
    Inuisa est dominæ sola capella deæ.
Illius indicio siluis inuenta sub altis
    Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros iaculis incessitur index:
    Et pretium auctori vulneris, ipsa datur.
Qua ventura dea est, iuuenes, timidæq; puellæ,
    Præbuerant latas veste iacente vias.
Virginei crines auro, gemmáque premuntur:
    Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
    Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore fauent populi tunc cùm venit aurea pompa:
    Ipsa sacerdotes subsequitúrque suas.
Argiua est pompæ facies. Agamemnone cæso,
    Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Iámque pererratis profugus terráque marique,
    Mœnia felici condidit alta manu.
Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos.
    Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est, vt occultè peccet.

NOn ego ne pecces, cùm sis formosa, recuso:
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, vt tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcumque potest peccasse negare:
Soláque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clam facias facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti,
Opposita populum submouet ante sera.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indiciúmque tui?
Sit tibi mens melior, saltémque imitare pudicas,
Téque probam, quamuis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito: tantum fecisse negato:
Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequiciam locus exigat: omnibus illum
Delicijs imple: sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris: lasciuia protinus omnis
Absit: & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori:
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis:
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba iuuantia cessent:
Spondáque lasciua mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscenum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem:
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur quoties video mitti, recipique tabellas?
Cur pressus prior est, interiórque torus?
Cur plus, quàm somno turbatos esse capillos?
Colláque conspicio dentis habere notam?

Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos:
Si dubitas famæ parcere: parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris:
Pérque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ celare parabis
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa:
Et fuerint oculis probra videnda meis:
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato,
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modo non feci dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus:
Etsi non causa, iudice vince tuo.

ELEGIA XIIII.

Ad Venerem, quod elegis finem imponat.

QVære nouum vatem tenerorum mater amorum
Traditur hæc elegis vltima meta meis:
Quos ego composui Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id est, vsque à proauis vetus ordinis hæres:
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet: Verona Catullo:
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coëgerat arma:
Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia: quæ campi iugera pauca tenent:
Quæ tantum dicet potuistis ferre poëtam:
Quantulacunque estis: vos ego magna voco.
Cultè puer, puerique parens mihi tempore longo,
Aurea de campo vellite signa meo:
Corniger increpuit Thyrso grauiore Lyæus:

Pulsanda

Pulsandu est magnis area maior equis.
Imbelles elegi genialis musa valete,
Post mea mansuram fata superstes opus.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI.

LIBER I.

IQVIS *in hoc artem populo non nouit amandi,*
Me legat, & lecto carmine, doctus amet.
Arte citæ, velóque rates, remóque reguntur.
Arte leues currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentis erat aptus habenis:
Tiphys in Hæmonia puppe magister erat:
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys, & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est: & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est ætas mollis & apta regi.
*Phillyrides puerum cithara * perfecit Achillem:*
Atque animos placida contudit arte feros.
Qui toties socios toties perterruit hostes:
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat poscente magistro
Verberibus iussas præbuit ille manus.
Aeacidæ Chyron, ego sum præceptor amoris:
Sæuus vterque puer: natus vterque dea.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro:
Frenáque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quamuis mea vulneret arcu
Pectora; iactatas excutiátque faces.

* Ita putauimus leg. vt sit, exactè erudiuit, vt Amor. 2. 8. Ponendis in mille modis perfecta capillis.

Quo me fixit amor, quo me violentius vssit:
Hoc melior facti vulneris vltor ero.
*Non ego Phœbe, datas à te mihi * mentiar artes:*
Nec nos aëreæ voce monemur auis.

* Rectius in quibus. *mentior.*

Non mihi sunt visæ Clio, Cliúsque sorores,
Seruanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Vsus opus mouet hoc: vati parete perito:
Vera canam: cœptis mater Amoris ades.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.
Nos Venerem tutam, concessáque furta canemus:
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui noua nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placidam exorare puellam:
Tertius, vt longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissa meta terenda rota.
Dum licet: & loris passim potes ire solutis:
Elige, cui dicas, tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, ceruis vbi retia tendat:
Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Nouit, quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori
Antè frequens quo sit disce puella loco.
Non, ego quærentem ventis dare vela iubebo:
Nec tibi, vt inuenias, longa terenda via est.
*Andromeden Perseus nigris * portarit ab Indis:*
Raptáque sit Phrygio Graia puella viro.

* Rect. hæc visa est elegantior, cùm in q. legeretur: *portauit ab Indis: Raptáque sic.* neque tamen prior illa non recta.

Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, vt dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos:
Æquor: quot pisces, fronde teguntur aues:

Quot

Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in vrbe sui.
Seu caperis primis, & adhuc crescentibus annis:
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Siue cupis iuuenem: iuuenes tibi mille placebunt:
Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te fortè iuuat sera, & sapientior ætas:
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modò Pompeia lentus spatiare sub vmbra:
Cùm sol Herculei terga leonis adit.
Aut, vbi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore diues opus.
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis,
Porticus auctoris Liuia nomen habet.
Quáque parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto stat ferus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis:
Cultáque Iudæo septima sacra viro.
Nec fuge Niliginæ Memphitica templa iuuencæ:
Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui.
Et fora conueniunt (quis credere possit?) amori:
Flammáque in arguto sæpe reperta foro,
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appius expressis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quique alijs cauit, non cauet ipse sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba diserto:
Résque nouæ veniunt: causáque agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet:
Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curuis venare theatris:
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic inuenies, quod ames: quod ludere possis:
Quódque semel tangas: quódque tenere velis.
Vt redit, itque frequens longum formica per agmen:
Granifero solitum dum vehit ore cibum.

Aut ut apes saltúsque suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores, & thyma summa volant:
Sic ruit ad celebres cultissima femina ludos:
Copia iudicium sæpe morata meum est.
Spectatum veniunt: veniunt spectentur ut ipsæ:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos:
Cùm iuuit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculísque notant, sibi quisque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa mouent.
Dúmque rudem præbente modum tibicine Thusco,
Lydius æquatam ter pede pulsat humum:
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas iniiciúntque manus.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ:
Vtq; fugit visos agna nouella lupos,
Sic illæ timuere viros sine lege ruentes:
Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat: facies non una timoris:
Pars laniat crines: pars sine mente sedet:
Altera mæsta silet: frustra vocat altera matrem:
Hæc queritur: stupet hæc: hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
*Et potuit multas ipse decere * pudor.*
Rectius in q. *timor.*
Siqua repugnabat nimium, comitémque negabat:
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.

Romule

Romule militibus scisti dare commoda solus:
Hæc mihi si dederis, commoda miles ero.
Scilicet ex illo sollemnia more theatra,
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à domina nullo prohibente sedeto:
Iunge tuum lateri, quàm potes, vsque latus:
Et bene quod cogit, si nolit, linea iungi:
Quæ tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socij sermonis origo:
Et moueant primos publica verba sonos.
Cuius equi veniant, facito studiose requiras:
Nec mora, quisquis erit, cui fauet illa, faue.
At cùm pompa frequens certantibus ibit ephebis:
Tu Veneri dominæ plaude fauente manu.
Vtq; fit in gremium puluis si fortè puellæ
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit puluis, tamen excute nullum:
Quælibet officio caussa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimium demissa iacebunt:
Collige, & in munda sedulus effer humo.
Protinus officij pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea, post vos quicunque sedebit,
Ne premat opposito mollia terga genu.
Parua leues capiunt animos: fuit vtile multis,
Puluinum facili composuisse manu.
Profuit & tenues ventos mouisse flabello:
Et caua sub tenerum scamna dedisse pedens.
Hos aditus circúsque nouo præbebit amori,
Sparsáque sollicito tristis arena foro.
Illa sæpe puer Veneris pugnauit arena:
Et qui spectauit vulnera, vulnus habet.

Dum loquitur: tangitque manum: poscitque libellū:
   Et quærit posito pignore, vincat vter.
Saucius ingemuit: telúmque volatile sensit:
   Et pars spectati vulneris ipse fuit.
Quid modo cum belli naualis imagine Cæsar
   Persidas induxit, Cecropidásque rates?
Nempe ab vtroque mari iuuenes, ab vtroque puellæ
   Venere: atque ingens orbis in vrbe fuit.
Quis non inuenit, turba quod amaret in illa?
   Eheu quam multos aduena torsit amor!
Ecce parat Cæsar domito quod defuit orbi
   Addere: nunc oriens vltime noster eris:
Parthe dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti:
   Signáque barbaricas non bene passa manus.
Vltor adest: primúsque ducem profitetur in annis:
   Bellique non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare deorum:
   Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cæleste suis velocius annis
   Surgit: & ignauæ fert malè damna moræ.
Paruus erat: manibúsque duos Tirynthius angues
   Pressit: & in cunis iam Ioue dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quātus tunc Bacche fuisti,
   Cùm timuit thyrsos India victa tuos?
Auspicijs, annisque patris puer arma mouebis:
   Et vinces annis, auspicijsq́; patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes
   Nunc iuuenum princeps, deinde futura senum.
Cùm tibi sint fratres: fratres vlciscere læsos:
   Cùm pater tibi sit, iura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæq́; tuúsque:
   Hostis ab inuito regna parente rapit.
Tu pia tela feres: sceleratas ille sagittas:
   Stabit pro signis, iúsque, piúmque tuis.
Vincuntur Parthi causa: vincantur & armis:
   Eoas Latio dux meus addat opes.

Mársque

Márſque pater, Cæſarque pater, date numen eunti:
Nam deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en, vinces: votiuáque carmina reddam:
Et magno nobis ore ſonandus eris.
Conſiſtes: aciémque meis hortabere verbis,
O deſint animis ne mea verba tuis.
Tergáque Parthorum, Romanáque pectora dicam:
Teláque, ab auerſo quæ iacit hoſtis equo.
Quid fugis, vt vincas? quid victos Parthe relinquis?
Parthe malum iam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies: qua tu pulcherrime rerum
Quatuor in neueis aureus ibis equis.
Ibunt ante duces onerati colla catenis:
Ne poſſint tuti, qua prius, eſſe fuga.
Spectabunt iuuenes læti miſtæq́; puellæ:
Diffundétque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæue ferantur aquæ:
Omnia reſponde: nec tantum ſiqua rogabit:
Et quæ neſcieris, vt bene nota refer.
Hic eſt Euprates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc eſt Danaeia Perſis:
Vrbs in Achæmeniis vallibus illa fuit.
Ille, vel ille, duces · & erunt: quæ nomina dicas:
Si poteris, verè: ſi minus, apta tamen.
Dant etiam poſitis aditum conuiuia menſis,
Eſt aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic poſitis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua preſſit amor.
Vináque cùm bibulas ſparſere Cupidinis alas,
Permanet, & capto ſtat grauis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit vdas:
Sed tamen & ſpargi pectus amore nocet.
Vina parant animos: faciuntq́; caloribus aptos:
Cura fugit multo, diluitúrque mero.

Tunc veniunt risus: tum pauper cornua sumit:
    Tunc dolor, & curæ, rugáque frontis abit.
Tunc aperit mentes, æuo rarissima nostro,
    Simplicitas, artes excutiente deo.
Illic sæpe animos iuuenum rapuere puellæ:
    Et venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ:
    Iudicio formæ, nóxque merúmque nocet.
Luce deas cœlóque Paris spectauit aperto:
    Cùm dixit Veneri: vincis vtrámque Venus.
Nocte latent mendæ: vitióque ignoscitur omni:
    Horáque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta murice lana,
    Consule de facie, corporibúsque diem.
Quid tibi femineos cœtus venatibus aptos
    Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias? prætextáque littora velis?
    Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
    Non hæc (vt fama est) vnda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ:
    Partáque per gladios regna nocente manu:
Illa quod est virgo, quòd tela Cupidinis odit:
    Multa dedit populo vulnera: multa dabit.
Hactenus vnde legas quod ames: vbi retia tendas:
    Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes:
    Dicere præcipuæ mollior artis opus.
Quisquis vbique, viri dociles aduertite mentes:
    Pollicitisque fauens vulgus adeste meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia: cunctas
    Posse capi: capies: tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ:
    Mænalius lepori det sua terga canis:
Femina quàm iuueni blande tentata repugnet:
    Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.

Vtq; viro furtiua Venus, sic grata puellæ est:
Vir male dissimulat: tectius illa cupit.
Conueniat maribus, ne quam nos ante rogemus:
Femina iam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit femina tauro:
Femina cornipedi semper adhinnit equo.
** Parcior in nobis, nec tam furiosa libido est:*
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam? vetito quæ fratris amore
Arsit: & est laqueo fortiter vlta nefas.
Myrrha patrem, sed non qua filia debet, amauit:
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius lacrymis, quas arbore fundit odora,
Vngimur: & dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub vmbrosis nemorosæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erant,
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Vna fuit labes: cætera lactis erant.
Illum Cnossiadésque, Cydoniadésque iuuencæ
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaē fieri gaudebat adultera tauri:
Inuida formosas oderat illa boues.
Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet vrbes:
Quamuis sit mendax: Creta negare potest.
Ipsa nouas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inassueta subsecuisse manu.
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Coniugis: & Minos à boue victus erat.
Quid tibi Pasiphaē pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Qui toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse iuuencam:
Quam cuperes fronti cornua nata tuæ.
Siue placet Minos: nullus quæratur adulter:
Siue virum mauis fallere, falle viro.

* Sic rectè in vet. sed & *Fortior* legi potest: vt in Herone, Fortius ingenium suspicor esse viris. & Met. 7. 77. Et iam fortis erat, pulsúsque recessed erat ardor.

In nemus, & saltus thalamos regina relicto
Fertur, vt Aonio concita baccha deo.
Ah quoties vultu vaccam spectauit iniquo:
Et dixit, domino cur placet ista meo?
Aspice, vt ante ipsum teneris exultat in herbis:
Nec dubito, quin se stulta placere putet.
Dixit & ingenti iamdudum de grege duci
Iussit · & immeritam sub iuga curua trahi:
Aut cadere ante aras, commentáque sacra coegit:
Et tenuit leta pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placauit numina cæsis:
Atque ait exta tenens, ite placete meo.
Et modo se fieri Europam, modò postulat Io:
Altera quod bos est: altera vecta boue.
Hanc tamen impleuit vacca deceptus acerna
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore:
(O, quantum est, vni posse placere viro!)
Non medium rupisset iter: curruque retorto
Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
Puppe cadens celsa, facta refertur auis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos, inguinibúsque canes.
Qui matrem terris, Neptunem effugit in vndis
Coniugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyreæ flamma Creusæ?
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Fleuit Amynthorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
Pœna reuersura est in caput ista tuum.
Omnia feminea sunt ista libidine mota:
Acrior est nostra, plúsque furoris habet.
Ergo age ne dubita cunctas superare puellas:
*Vix erit é multis * quæ neget vna tibi.*

Quæ

Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ.
Vt iam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris? cùm sit noua grata voluptas?
Et captant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
Vicinúmque pecus grandius vber habet.
Sed prius ancillam captatæ nosse puellæ
Cura sit: accessus molliet ipsa tuos.
Proxima consilijs dominæ sit vt illa videto:
Néue parum tacitis conscia fida iocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora seruant)
Quo facilis dominæ mens sit & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Vt seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore:
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.
Tunc cùm tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus grauidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cùm pellice læsa dolebit:
Tunc facies, opera ne sit inulta tua.
Hanc * matutinos pectens ancilla capillos — * in nonnul. matutine.
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat:
Vt puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
Addat: & insano iuret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant: iræq; residant:
Vt fragilis glacies, interit ira mora.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula, tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat: illa sibi.
Casus in euentu est. licet hic indulgeat ausis:
Consilium tamen est abstinuisse meum.

Non ego per præceps, & acuta cacumina vadam:
Nec iuuenum quisquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recepitque tabellas:
Corpore non tantum sedulitate, placet:
Fac domina potiare prius: comes illa sequatur:
Non tibi ab ancilla est incipienda venus.
Hoc vnum moneo (siquid modo creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat:
Aut nunquam tentes: aut perfice. tollitur index:
Cum semel in partem criminis illa venit.
Non auis vtiliter viscatis effugit alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo.
Opprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tum neque te prodet communi noxia culpa:
Factáque erunt dominæ, dictáque nota tibi.
Sed bene celetur: bene si celabitur index:
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arua,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus aruis:
Nec semper viridi concaua puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas.
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Siue dies suberit natalis: siue calendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat:
Siue erit ornatus, non vt fuit ante, sigillis:
Sed regum positas circus habebit opes:
Differ opus: tūc tristis hiems, tunc Pleiades instant:
Tunc tener æquorea mergitur Hædus aqua:
Tunc bene desinitur. tunc, si quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latijs sanguinolenta fuit,
Quáque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæstino septima festa viro.

Magna

Magna superstitio tibi sit natalis amicæ:
    Quàque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm bene vitaris, tamen auferet: inuenit artem
    Femina, qua cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
    Expediet merces téque sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere vt videare, rogabit:
    Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos iurabit in annos:
    Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos:
    Littera poscetur, nec didicisse iuuat.
Quid quasi natali cùm poscit munera libo?
    Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid cum mendaci damno mæstissima plorat?
    Elapsúsque caua fingitur aure lapis?
Multa rogant reddenda dari: data reddere nolunt:
    Perdis: & in damno gratia nulla tuo est.
Non mihi, sacrilegas meretricum vt persequar artes,
    Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
Cera vadum tentat rasis infusa tabellis:
    Cera tuæ primum conscia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitatáque amantum
    Verba: nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donauit Priamo prece motus Achilles:
    Flectitur iratus voce rogante deus.
Promittas facito: quid enim promittere lædit?
    Pollicitis diues quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
    Illa quidem fallax, sed tamen apta dea est.
Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
    Præteritum tulerit: perdideritque nihil.
Et quæ non dederis, semper videare daturus:
    Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
    Et reuocat cupidas alea sæpe manus.

Hoc opus, hic labor est: primum sine munere iungi:
Si dederit gratis: quæ dedit, vsque dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploretque animos: primáque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit:
Insciáque est verbis captæ puella suis.
Disce bonas artes (moneo) Romana iuuentus:
Non tantum trepidos vt tueare reos,
Quàm populus, iudéxque grauis, lectúsque senatus:
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus:
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odij littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetáque verba:
Blanda tamen, præsens vt videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectúmque remittet:
Lecturam spera: propositúmque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus vsu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.
Penelopen ipsam, perstes modò, tempore vinces:
Capta vides serò Pergama: capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere: cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista, gradúsque suos.
Forsitan & primo veniet tibi littera tristis:
Quæq; roget, ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, vt instes:
Insequor: & voti post modo compos erit.
Interea siue illa toro resupina feratur:
Lecticam dominæ dissimulanter adi.

Néue

Neue aliquis verbis odiosas afferat aures:
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus: hic socias tu quoque iunge moras.
Et modò præcedas, facito: modo terga sequaris:
Et modo festines: & modo lentus eas.
Nec tibi de medijs aliquam transire columnis
Sit pudor: aut lateri continuasse latus.
Nec sine te curuo sedeat speciosa theatro.
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faueas illi, quisquis agatur amans.
Cùm surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci punice crura teras.
Ista iube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygijs exululata modis.
Forma viros neglecta docet. Minoida Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amauit.
Cura deæ siluis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant, fuscentur corpora campo:
Sit bene conueniens, & sine labe toga.
Linguáque nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nex vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus vngues:
Inq; caua nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris.
Nec lædat nares virque, paterque gregis.
Cætera lasciuæ faciant concede puellæ:
Vel siquis male vir quærit habere virum.

Ecce suum vatem Liber vocat: hic quoque amantes
 Adiuuat: & flammæ, qua calet ipsa, fauet.
Cnossis in ignotis amens errabat arenis:
 Qua breuis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtq; erat è somno, tunica velata recincta,
 Nuda pedem, croceas irreligata comas,
Thesea crudelem surdas clamabat ad vndas,
 Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebátque simul: sed vtrunque decebat:
 Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Iámque iterum tundens mollissima pectora palmis,
 Perfidus ille abijt: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: sonuerunt cymbala toto
 Littore: & attonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu: rupitque nouissima verba:
 Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in tergo capillis:
 Ecce leues Satyri præuia turba Dei:
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
 Vix sedet: & pressas continet arte iubas.
Dùm sequitur bacchas: bacchæ fugiúntque, petúntque:
 Quadrupedem ferula dum malus vrget eques:
In caput aurito cecidit delapsus asello:
 Clamarunt Satyri, surge age, surge pater.
Iam deus in curru, quem summum texerat vuis,
 Tigribus adiunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiere puellæ:
 Térque fugam petijt: térque retenta metu est.
Horruit, vt steriles, agitat quas ventus, aristæ:
 Vt leuis in madida canna palude tremit.
Cui deus, en adsum tibi cura fidelior inquit:
 Pone metum: Bacchi Cnossias vxor eris.
Munus habe cælum: cælo spectabere sidus:
 Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit: & è curru, ne tigres illa timeret,
 Desilit: imposito cessit arena pede.

Implicitámque

Implicitámque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit: vt facile est omnia posse deo.
Pars Hymenææ canunt, pars altera Euoe clamant:
Sic coëunt sacro nupta, deúsque toro.
Ergo, vbi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atque erit in socij femina parte tori:
Nycteliuḿque patrem, nocturnáque sacra precare:
Ne iubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet sermone latentia ficto
Dicere: quæ dici sentiat illa sibi.
Blanditiásque leues tenui perscribere vino:
Vt dominam in mensa se legat illa tuam.
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem:
Sæpe tacens vocem, verbáque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quáque bibit parte puella, bibas.
Et quemcunque cibum digitis libauerit illa,
Tu pete: dúmque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ:
Vtilior votis factus amicus erit:
Huic si fortè bibas, sortem concede priorem:
Huic detur capiti missa corona tuo.
Siue erit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Nec dubites illi verba secunda loqui.
Tuta, frequénsque via est, per amici fallere nomen.
Tuta, frequénsque licet, sit via: crimen habet.
*Inde * propinator nimium quoque multa * propinet:*
** Et sibi mandatis plura videnda putet.*
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi.
Officium præstent ménsque, pedésque suum.
Iurgia præcipuè vino stimulata caueto:
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo,
Aptior est dulci mensa, merúmque ioco.
Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et quacunque potes dote placere, place.

Nescio quo modo subblanditur, quod leg. in vet. propè omnibus *procurator. n. q. m. procurat, vt sibi &c* vt pergat loqui de ijs qui sub amici nomine obrepêtes maritos fallunt, & procuratores relicti illis absentibus aliam longè vxorum curam habêt, quam mandatum sit, sic proc. mand. vid. propriè proferrentur.

Rectior fol. vet. lect. vt quidquid dicas faciásue.

Ebrietas vt vera nocet, sic ficta iuuabit:
Fac titubet blæso subdola lingua sono.
* *Et quicquid dices, faciésue protervius æquo:*
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et bene dic dominæ, bene, cum quo dormiet illa:
Sed male sit tacita mente precare viro.
At, cùm discedet mensa conuiua remota:
Ipsa tibi accessus turba, locúmque dabit.
Insere te turbæ: leuitérque admotus eunti
Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquij iam tempus adest: fuge rustice longè
Hinc pudor: audacem fórsque, Venúsque iuuant:
Non tua sub nostras veniet facundia leges:
Fac tantum cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandáque vulnera verbis:
Hîc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor est: sibi quæq; videtur amanda:
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus este puellæ:
Fiet amor verus, qui modo fictus erat.
Blanditijs animum furtim deprehendere nunc sit:
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos:
Et teretes digitos, exiguúmque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ:
Virginibus curæ est, gratáque forma sua.
Nam cur in Phrigijs Iunonem, & Pallada siluis
Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit auis Iunonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondit opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexæq; iubæ, plausáque colla iuuant.
Nec timide promitte: trahunt promissa puellas:
Pollicitis testes quoslibet adde deos.

Iuppiter

Iuppiter ex alto periuria ridet amantum
Et iubet AEolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falsum iurare solebat
Iuppiter: exemplo nunc fauet ille suo.
Expedit esse deos. &, vt expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos thura, merúmque focos.
Nec secura quies illos, similísque sopori
Detinet: innocui viuite: numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera seruet:
Fraus absit, vacuas cædis habente manus
Ludite, si sapitis, solas impunè puellas.
*Hac minus est vna fraude * pudenda fides.*
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus. in laqueos, quos posuere, cadant.
Dicitur AEgyptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus: atque annis sicca fuisse nouem:
Cùm Thrasius Busirin adit, monstrátque piari
Hospitis effuso sanguine posse Iouem.
Illi Busiris, Fies Iouis hostia primus,
Inquit: & AEgypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit infelix imbuit auctor opus.
Iustus vterque fuit. neque enim lex æquior vlla est,
Quàm necis artifices arte perire sua.
Ergo & periuras merito periuria fallant:
Exemplo doleat femina læsa suo.
Et lacrymæ prosunt: lachrymis adamanta mouebis:
Fac, madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt: vda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det: non data sume tamen.
Pugnabit primo fortaßis: & improbe dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
Néue queri possit, dura fuisse, caue.

* Fort. melius in nonnullis, tuenda.

Oscula qui sumpsit: si non & cætera sumpsit:
  Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat plena post oscula voto?
  Hei mihi rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appellent: grata est vis illa puellis:
  Quod iuuat, inuitæ sæpe dedisse volunt.
Quæcumque est Veneris subita violata rapina,
  Gaudet: & improbitas muneris instar habet:
At, quæ cùm posset cogi, non tacta recessit:
  Vt simulet vultu gaudia: tristis erit.
Vim passa est Phœbe: vis est illata sorori:
  Et gratus raptis raptor vterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
  Scyrias Hæmonio victa puella viro.
Iam dea laudatæ dederat mala præmia formæ:
  Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Iam nurus ad Priamum diuerso venerat orbe,
  * Gratáque in Iliacis mœnibus vxor erat:
Iurabant omnes in læsit verba mariti:
  Nam dolor vnius, publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
  Veste virum longa dissimulatus erat.
Quid facis AEacide? non sunt tua munera lanæ:
  Tu titulos alia Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo.
  Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
Reÿce succinctos operosæ stamine fusos:
  Quassanda est ista Pelias hasta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
  Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem, victa est (ita credere oportet)
  Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe mane dixit, cùm iam properaret Achilles:
  Fortia nam posita sumperat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
  Auctorem stupri Deidameia tui?

Sic in omn. ego *Graia* leg. puto.

Scilicet

Scilicet, vt pudor est quidam cœpisse priorem:
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ iuueni fiducia formæ:
Expectet siquis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas comiter illa preces.
Vt potiare, roga: tantum cupit illa rogari:
Da causam voti principiumque tui.
Iuppiter ad veteres supplex Heroidas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Iouem:
Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
Senseris: incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odere, quod instat:
Lenius instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti,
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris vnda
Debet, & à radijs sideris esse niger.
Turpis in agricola: quia vomere semper adunco,
Et grauibus rastris sub Ioue versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ:
Candida si fuerint corpora: turpis eris.
Palleat omnis amans: color est hic aptus amanti:
Hos decet: hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyricen siluis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putaris,
Pilcolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant iuuenum vigilatæ corpora noctes:
Curáque, & in magno qui fit amore, dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto:
Vt, qui te videat, dicere possit, amas.
Conquerar? an moneam mistum fas esse, nefásque?
Nomen amicitia est, nomen inane fides.

Hei mihi non tutum est, quod amas, laudare sodali:
Cùm tibi laudanti credidit ipse subit.
At non Actorides lectum temerauit Achillis.
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, qua Pallada Phœbus, amauit:
Quódque tibi geminus Tyndari Castor, erat.
Siquis idem sperat: laturas poma myricas
Speret: & è medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe iuuat: cura est suæ cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge: tutus eris.
Cognatum, fratrémque caue, fidúmque sodalem.
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diuersa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Conuenit: hæc oleis: hic bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quod in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vtq; leuis Proteus modo se tenuabat in vndas:
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi iaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos caua contento retia fune trahunt:
Nec tibi conueniet cunctos modus vnus ad annos:
Longius insidias curua videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulánsue pudenti:
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, vt quæ se timuit committere honesto
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta, laboris:
Hic teneat nostras anchora iacta rates.

P. OVIDII

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI.

LIBER II.

Icite io Pæan: & io bis dicite Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma:
Præferor Ascræo, Mæonióque seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge vela dabat.
Talis erat, qua te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas iuuenis? mediis tua pinus in vndis
Nauigat: & longè, quem peto, portus abest.
Non satis inuenisse tibi est me vate puellam:
Arte mea capta est: arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam quærere, parta tueri:
Casus inest illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando puer, & Cytherea, fauete
Nunc erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro: quas possit amor remanere per artes
Dicere, tam vasto peruagus orbe puer.
Et leuis est: & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus vt clausit conceptum crimine matris
Semibouemq; virum, semiuirúmque bouem:
Sit modus exilio, dixit, iustissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis

Viuere non potui, da mihi posse mori.
Da reditum puero: senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere: parce seni.
Dixerat hæc: sed & hæc, & multo plura licebat
Dicere: & egressus non dabat ille viro.
Quod simulac sensit, nunc nunc ô Dædale dixit,
Materiam qua sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ, nec patet vnda fugæ.
Restat iter cæli: cælo tentabimus ire:
Da veniam cœpto Iuppiter alte meo.
Non ego sidereas affecto tangere sedes.
Qua fugiam dominum nulla, nisi ista via est.
Per styga detur iter: stygias transnabimus vndas.
Sunt mihi naturæ iura nouanda meæ.
Ingenium mala sæpe mouent: quis crederet vnquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas:
Et leue per lini vincula nectit opus:
Imáque pars ceris astringitur igne solutis:
Finitúsque nouæ iam labor artis erat.
Tractabat ceramq; puer, pennásque renidens,
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater his (inquit) patria est adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope est.
Aëra non potuit Minos: alia omnia clausit:
**Qua licet, inuentis aëra rumpe meis.*

In nõnullis *Quã licet* vtrunque rectè.

Sed tibi non virgo Tegeæa, comésque Bootes,
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego præuius ibo.
Sit tibi cura sequi: me duce tutus eris.
Nam siue ætherias vicino sole per auras
Ibimus: impatiens cera caloris erit.
Siue humiles propiore freto iactabimus alas:
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter vtrunque vola: ventos quoque nate caueto:

Quáque

Quàque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet: aptat opus puero: monstrátque moueri
Erudit infirmas vt sua mater aues.
Inde suis factas humeris accommodat alas:
Pérque nouum timidus corpora librat iter.
Iámque volaturus paruo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et mouet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet vsque suos.
Iámque nouum delectat iter: positóque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læua fuerat, Naxósque relictæ,
Et paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erat, siluisq; vmbrosa * Pachynne,
Cinctáque piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer incautis nimium temerarius annis
Altius egit iter, deseruitque patrem;
Vincla labant: & cera deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cælo:
Nox oculis pauido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat: nec, quo sustineatur, habet.
Decidit: atque cadens, pater ô pater auferor, inquit.
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, * non iam pater Icare clamat,
Icare clamat, vbi es? quóue sub axe volas?
Icare clamabat: pennas aspexit in vndis:
Ossa tegit tellus, æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur Hæmonias siquis decurrit ad artes:

Nusquã hæc insula, ideoque leg. ex Strab. & Metam. 8.222 Calymna: nam eandẽ historiam ibi eisdẽ ferè verbis exsequitur.

* ex eodem loco Metam. nec.

Datque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient, vt viuat amor, Medeides herbæ:
Mistaq; cum magicis mersa venena sonis.
Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Vlyssem:
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis: vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas: vt ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, soláue forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero:
Naiadúmque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas: nec te mirere relictum:
Ingenij dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est: quántumq; accedit ad annos,
Fit minor: & spatio carpitur ipsa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam venient cani formose capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent,
Iam molire animum, qui duret: & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec leuis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit: & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso:
Remigióque aptas esse negauit aquas.
Hæc Troiæ casus iterumq;, iterumq; rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrisij fata cruenta ducis.
Ille leui virga (virgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troia est (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat (campum fecit) quem cæde Dolonis

Sparsimus: Hæmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonij fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reuersus equis:
Pluráque pingebat: subitas cùm Pergama fluctus
Abstulit: & Rhesicum duce castra suo.
Tum dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituras
Perdiderint vndæ nomina quanta fides?
Ergo agi fallaci timidè confide figuræ
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipue capit indulgentia mentes:
Asperitas odium, sæuáque bella mouet:
Odimus accipitrem: quia viuit semper in armis:
Et pauidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidijs hominum: quia mitis hirundo est:
Quasq; colat turres Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prœlia linguæ:
Dulcibus est vrbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæq; viros, nuptasq; mariti:
Inq; vicem cedunt rem sibi semper agi.
Hoc decet vxores: dos est vxoria lites:
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis iussu lectum venistis in vnum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auresq; iuuantia verba
Affer: vt aduentu læta sit ipsa tuo.
Non ego diuitibus venio præceptor amandi:
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium, qui cùm libet, accipe dicit:
Cedimus, inuentis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum: quia pauper amaui:
Cùm dare non possem munera: verba dabam.
Pauper amet cautè: timeat maledicere pauper:
Multáque diuitibus non patienda ferat.
Me iratum memini dominæ turbasse capillos:
Hæc mihi quam multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse: sed ipsa

Dixerat: & pretio est illa redempta meo.
Et vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite; & culpæ damna timete meæ.
Prœlia cum Parthis, cum culta pax sit amica,
Et iocus, & causas quidquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis *amica:
Perfer, & obdura, postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:
Franges: si vires experiere tuas.
Obsequio transnantur aquæ: nec vincere possis
Flumina: si contra, quàm rapit vnda, nates.
Obsequium tigrésque domat, tumidósque leones:
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus, nec mitia facta puellæ
Flesse sub arboribus Milaniona ferunt.
Sæpe tulit iusso fallentia retia collo.
Sæpe fera toruos cuspide fixit apros.
Sensit & Ilei contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere siluas:
Nec iubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec missis iubeo præbere sagittis:
Artis erunt* cautæ mollia iussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis:
Fac modo quas partes illa iubebit, agas.
Arguit, arguito: quidquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride. si flerit, flere memento:
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosq; manu iactabit eburnos:
Tu male iactato: tu* bene iacta dato.
Seu iacies talos, victam ne pœna sequatur:
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Siue latrocinij sub imagine calculus ibit:

In nõnullis amanti.

In quib. certe.

In nõnullis tu male.

Fac

Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene* distincta tuis vmbracula virgis:
Ipse face in turba, qua venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme, vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamuis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta: quamuis sit turpe, placebit:
Ingenua speculum sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra nouercæ,
Qui meruit cælum, quod prior ipse tulit.
*Inter Ionicas calathum tenuisse puellas
Creditur: & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc: & dubita ferre, quod ipse tulit.
Iussus adesse foro, iussa maturius hora
Fac semper venias: nec nisi serus abi.
Occurras aliquo tibi dixerit: omnia differ:
Curre: nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro seruo, si vocat illa, veni.
Rure erit: & dicet venias (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec graue te tempus, sitiénsue canicula tardet:
Nec via per iactas candida facta niues.
Militiæ species amor est: discedite segnes.
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hiems, longæq; viæ, sæuique dolores
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cælesti nube solutum:
Frigidus in vda sæpe iacebis humo.
Cynthius Admeti vaccus pauisse* per æstus
Fertur: & in parua delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum,*placitúmque negabitur ire:

Fort. rectius in nonnullis, *distentæ sus.*

Ita leg. ex uet. vt in epist. 9

In quib. in al. *per herbas Pheræas.* rectè omnia.
*leg. ex vet. *placidúmq;.*

Atque erit opposita ianua fulta sera:
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtiuas alta fenestra vias.
Læta erit: vt causam tibi se sciet esse pericli:
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella:
Transnabas: animum nosceret vt illa tuum.
Nec pudor ancillas, vt quæque erit ordine prima:
Nec tibi sit seruos demeruisse pudor.
Nomine quenque suo (nulla est iactura) saluta:
Iunge tuis humiles ambitiose manus.
Sed tamen & seruo (leuis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parua tuæ.
Porrige & ancillæ, qua pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Ianitor: & thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo pretioso munere dones:
Parua, sed è paruis callidas apta, dato.
Cùm bene diues ager, cùm rami pondere nutant:
Afferat in Calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa
Illa: vel in sacra sint licet empta via.
Afferat aut vuas, aut quas Amaryllis amabat:
At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdóque licet, missâque corona
Te memorem dominæ testificare tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent.
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: sed munera magna petuntur:
Dummodo sit diues barbarus, ille placet.
Aurea sunt verè nunc secula: plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere:

Si nihil attuleris, ibi Homere foras.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ:
Altera, non doctæ sed tamen esse volunt.
Vtraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & vtile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam seruo, si vincula sæua remittis:
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua sit: titulus donetur amicæ:
Perde nihil: partes illa petentis agat.
**Sed tu, cuicunque est retinendæ cura puellæ:* In quib, Sed te.
Attonitum forma fac putet esse sua.
Siue erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus:
Siue erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata est: ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumpsit: gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata: moues incendia, clama:
Sed timida caueat frigora voce roga.
Compositum discrimen erit: discrimina lauda:
Torserit igne comam: torte capille places.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
Et cùm desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod iuuat: & querula gaudia voce notes.
Si fuerit toruo violentior ipsa Medusa.
Fiet amatoris lenis, & æqua suo.
Tantum ne pateas verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
Si latet ars, prodest: affert deprensa pudorem:
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumnum, cum formosissimus annus,

Plenáque purpureo subrubet vua mero;
Cùm modò frigoribus premimur, modò soluimur æstu:
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed si malè firma cubabit,
Et vitium cæli senserit ægra sui:
Tunc amor, & pietas tua sit manifesta puellæ:
Tunc sere, quæ plena post modo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi:
Pérque tuas fiant, quæ sinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oscula ferre:
Et sicco lacrymas combibit ore tuas.
Multa voue: sed cuncta palam: quotiésq; licebit
Quæ referas illi somnia læta vide.
Et veniat quæ lustret anus lectúmque, locúmque:
Præferat & tremula sulfur, & oua manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:
*In thalamos multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægra:
Sit suus in blanda sedulitate modus.
Néue cibos præbe: nec amari pocula succi
Porrige: riualis misceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbasa, vento
Vtendum est, medio cum potiare freto.
Dum nouus errat amor: vires sibi* colligit vsu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquiret eundo;
Quáque venit multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nihil assuetudine maius.
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper videat, tibi semper præbeat aures:
Exhibeat vultus noxq;, diésque tuos:
Cùm tibi maior erit fiducia posse requiri:
Tunc procul absenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager bene credita reddit:

Antiqui, *in tabulas* fort rectius vt loquatur de ijs qui testamenta senum his captant artibus, quibus ipse puellas captari docet.
*in nõnullis *colligat.*

Terráque

Terrâque cælestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon præsens moderatius vssit:
Exarsit velis acrius illa datis.
Penelopen absens sollers torquebat Vlysses:
Phylacides aberat Laodameia tuus.
Sed mora tuta breuis: lentescunt tempore curæ:
Vanescitque absens, & nouus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic Menelaë fuit? tu solus abibas:
Iisdem sub tectis hospes, & vxor erant.
Accipitri timidas credis furiose columbas:
Plenum montano credis ouile lupo.
Nil Helene peccat: nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet: ille facit.
Cogis adulterium, dando tempusque, locumque:
Quo, nisi consilio est vsa puella tuo?
Quid faciat: vir abest: & adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Heleden ego crimine soluo:
Vsa est humani commoditate viri.
Sed neque fuluus aper media tam sæuus in ira est:
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes.
Nec lea: cùm catulis lactentibus vbera præbet:
Nec breuis ignaro vipera læsa pede:
Femina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet: & in vultu pignora mentis habet:
*In ferrum flammásque ruit: positóque * decore* Etiam rectè legitur, pudore.
Fertur: vt Aonij cornibus icta dei.
Hoc bene compositos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Coniugis admissum, violatáque iura mariti:
Barbara per natos Phasias vlta suos.
Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)
Aspice, signatum sanguine pectus habet.
Nec mea vos vni donat censura puellæ:

Di meliùs: vix hoc nupta tenere potest.
Ludite: sed furto celetur culpa modesto:
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus, cognosse quod altera possit:
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te capiat latebris sibi femina notis,
Non vno est semper conuenienda loco.
Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas
Inspice, plus multæ quam sibi missa, legunt.
Læsa Venus iusta arma mouet, telúmque remittit:
Et modò quæ questa est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides vna contentus: & illa
Casta fuit: vitio est improba facta viri.
Audierat, laurumque manu, vittásque ferentem
Pro nata Chrysen non valuisse sua.
Audierat Lyrnesi tuos abducta dolores:
Bellàque per turpes longius isse moras.
Hæc tantum audierat. Priameida viderat ipsa:
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Inde Thyestiaden animo, thalamóque recepit:
Et malè peccantem Tyndaris vlta virum est.
Quæ bene celaris, siqua tamen acta patebunt:
Illa licet pateant : tu tamen vsque nega.
Tu neque subiectus, solito neque blandior esto:
Hæc animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri* nec parce tuo: pax omnis in illo est:
Concubitu prior est inficienda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas satureia nocentes
Sumere: iudicijs ista venena meis.
Aut piper vrticæ mordacis semine miscent:
Tritáque in annoso flaua pyretra mero.
Sed dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
Colle sub vmbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus* Alcathoë qui mittitur vrbe Pelasga
Bulbus: & exhorto quæ venit herba salax,
Ouáque sumantur: sumantur Hymettia mella:

*in quib. ne

*Cum hæc vox nusquã sit, rectè fort corrigunt, Alchathoi, intelligentes Megaram cui Alchathuus Pelopis fil. post Megareum imperauit. Pauf. Quamquam ab arcium Megar altera, quæ Alchathoë dicta fuit fort Ouid. toti vrbi nomen dedit.

Quasque

Quásque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato conuerteris artes?
  Interior curru meta terenda meo est.
Qui modo celabas monitu tua crimina nostro,
  Flecte iter: & monitu detege furta meo.
Nec leuitas culpanda mea est: non semper eodem
  Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threicio Borea, modò currimus Euro:
  Sæpe tument Zephyro lintea: sæpe Noto.
Aspice, vt in curru modo det fluitantia rector
  Lora: modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia seruit:
  Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerunque secundis:
  Nec facile est æqua commoda mente pati.
Vt leuis absumptis paulatim viribus ignis.
  Ipse latet · summo candet in igne cinis.
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
  Inuenit: & lumen, quod fuit ante, redit.
Sic, vbi pigra situ, securáque pectora torpent:
  Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te: tepidámque recalface mentem.
  Palleat iudicio criminis illa tui.
O, quantum, & quoties numero comprendere non est,
  Felicem, de quo læsa puella dolet!
Quæ, simul inuitas crimen peruenit ad aures:
  Excidit: & miseræ vóxque, colórque fugit.
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos:
  Ille ego sim, teneras cui petat vngue genas.
Quem videat lacrymans, quem toruis spectet ocellis:
  Quo sine non possit viuere: posse velit.
Si spatium quæras, breue sit, quo læsa queratur:
  Ne vires lenta colligat ira mora.
Candida iamdudum cingantur colla lacertis:
  Inq́ tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti:

Pax erit: hoc vno soluitur ira modo.
Cùm bene sæuierit, cùm certa videbitur hostis:
  Tunc pete concubitus fœdera: mitis erit.
Illic depositis habitat concordia telis:
  Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnarunt, iungunt sua rostra columbæ:
  Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
  Vnáque erat facies sidera, terra fretum.
Mox cœlū impositū est terris: humus æquore cincta est:
  Inq; suas partes cessit inane Chaos.
Silua feras cepit, volucres agitabilis aër:
  In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
  Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Silua domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes;
  Iamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas.
  Constiterant vno femina, virque toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
  Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia iungat,
  Inuenit in media femina piscis aqua:
Cerua parem sequitur: serpens serpente tenetur:
  Hæret adulterio cum cane nexa canis:
Læta salitur ouis: tauro quoque læta iuuenca est:
  Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ: spatióque remoto
  Per loca diuiduos amne sequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina fortia præbe:
  Illa feri requiem sola doloris habent:
Illa Machaonios superant medicamina succos:
  His, vbi peccaris, restituendus eris.
Hæc ego cum canerem, subito manifestus Apollo
  Mouit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis

Laurus

Laurus erat: vates ille videndus adest.
Is mihi, lasciui, dixit, præceptor amoris,
Duc age discipulos ad mea templa tuos.
Est vbi diuersum fama celebrata per orbem
Littera: cognosci quæ sibi quemque iubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit:
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti:
Nec sua vesanus scripta poeta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti:
Certa Dei sacro est huius in ore fides.
Ad propiora vocor, quisquis sapienter amabit,*
Vincet: & è nostra, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt:
Nec semper dubias adiuuat aura rates.
Quod iuuat, exiguum est: plus est, quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblæ
Cærula quot baccas Pallados arbor habet:
Littore quot conchæ: tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multa spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte:
Perfer & immunda ponere corpus humo.
Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet: quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ:
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est quare tibi possit amicæ

* Melius f. in nonnullis, patienter.

Dicere non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe: nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in paruis? animus maioribus instat:
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua virtus:
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Riualem patienter habe: victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Iouis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere: nil istis ars mea maius habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde volet, veniat: quoque libebit, eat.
Hoc in legitima præstant vxore mariti:
Cùm tener ad partes tu quoque somne venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte:
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Méne palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data barbariæ noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est.
Quo veniunt alij conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit: siue furta tegantur:
Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis ô iuuenes deprendere parcite vestras:
*Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: vbi par fortuna duorum est,
In causam damni perstat vterque sui.
Fabula narratur toto notissima cælo,
Mulciberi capti Marsq; Venusq; dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim dea mollior vlla est)
Rustica Grauido, difficilisque fuit.
Ah quoties lasciua pedem risisse mariti

Rectius in antiquis *Peccant.*

Dicitur,

Dicitur, & duras igne, vel arte manus.
Marte palam simul & Vulcanum imitata decebat:
Multáque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primo celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano coniugis acta suæ.
Quàm mala Sol exempla moues: pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros, lectum circáque superq;,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus vterque iacent.
Conuocat ille deos: præbent spectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuisse ferunt.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscenis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, in me fortissime Mauors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiua resoluit
Corpora: Mars Creten occupat: illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane: quod ante tegebant,
Liberius faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris:
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos riuali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcana verba notata manu.
Ista viri captent, si iam captanda putabunt:
Quos facient iustos ignis, & vnda viros.
En iterum testor: nihil hic, nisi lege remissum:
Luditur in nostris instita nulla iocis.
Quis Cereris ritus audet vulgare profanis?
Magnáque Threicia sacra reperta Samo?
**Eximia est virtus præstare silentia rebus:* Nonnulli, Exigua.

Et contra grauis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene: quod frustra captatis arbore pomis
Tantalus in media garrulus aret aqua.
Præcipue Cytherea iubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat nequis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis:
Nec caua vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in vsu:
Sic tamen inter nos, vt latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur læua semireducta manu.
In medio, passimq; coit pecus: hoc quoque viso
Auertit vultus sæpe puella suos.
Conueniunt thalami furtis, & ianua nostris:
Parsque sub iniecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cùm solem nondum prohibebat, & imbrem
Tegula: sed quercus tecta, cibumq; dabat:
In nemore, atque antris, non sub Ioue iuncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, vbi quæque puella est:
Cuilibet vt dicas, hæc quoque nostra fuit:
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis.
Vt quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parua queror: fingunt quidam quæ vera negarent:
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt, nomina tangunt:
Famáque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, vbi nominis extat adulter?
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parcè profitemur amores:

Tectáque

Tectáque sint solida mystica furta fide.
Parcite præcipue vitia exprobrare puellis:
Vtile quæ multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromadæ color est obiectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Vnus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, assuesce, feres bene; multa vetustas
Leniet: incipiens omnia sentit amor.
Dum nouus in viridi coalescit cortice ramus:
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox, etiam ventis spatio durata, resistet,
Firmáque adoptiuas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes de corpore mendas:
Quódque fuit vitium, desinit esse mora.
Ferre nouæ nares taurorum terga recusant:
**Assidue domitas tempore fallit odor.* Nonnulli, *Assiduo.*
Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis: si flaua, Mineruæ:
Sit gracilis, macie quæ malè visa sua est. In quib.
Dic agilem, quæcunque breuis: quæ turgida, plenam:* *habilem.*
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera censor habet.
Præcipuè si flore caret: meliúsque peractum est
Tempus: & albentes iam ligat illa comas.
Vtilis ô iuuenes aut hæc, aut serior ætas:
Iste feret segetes: iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
Iam veniet tacito curua senecta pede.
Aut mare nauigiis, aut vomere findite terram:
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, & vires, operámque afferte puellis:
Hoc quoque militia est; hoc quoque fecit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia maior:

Solus & artifices qui facit, vsus adest.
Illæ munditijs annorum damna rependunt:
Et faciunt cura, ne videantur anus:
Vtq; velis Venerem iungunt per mille figuras:
Inuenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
Quod iuuat, ex equo femina, virque ferunt.
Odi concubitus, qui non vtrinque resoluunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse:
Siccaque de lana cogitat ipsa sua.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire iuuat sua gaudia fassas:
Vtq; morer meme sustineamque roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos:
Langueat: & tangi si vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura iuuentæ:
Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, noua musta bibant: mihi fundat auitũ
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis:
Et lædunt nudos prata nouella pedes.
Scilicet Hermionem Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quam sua mater erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram,
Si modò duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læua iacebit iners.
Inuenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector:
Non solum bellis vtilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles:

Cum

Cùm premeret mollem laſſus ab hoſte torum.
Illis te manibus tangi Briſei ſinebas:
Imbutæ Phrygia quæ nece ſemper erant.
An fuit hoc ipſum, quod te laſciua iuuaret?
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non eſt properanda voluptas:
Sed ſenſim tarda perficienda mora.
Cum loca repperèris, quæ tangi femina gaudet:
Non obſtet, tangas quominus illa, pudor.
Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes:
Vt ſol à liquida ſæpe refulget aqua.
Accedant queſtus, accedat amabile murmur:
Et dulces gemitus, aptáque verba ioco.
Sed neque tu dominam velis maioribus vſus
Deſere, nec curſus ante eat illa tuos.
Ad metam properate ſimul: tunc plena voluptas,
Cùm pariter victi femina, virque iacent.
Hic tibi ſeruandus tenor eſt: cum libera dantur
Otia; furtiuum nec timor vrget opus.
Cùm mora non tuta eſt: totis incumbere remis
Vtile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
Finis adeſt operi: palmam date grata iuuentus:
Sertáque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalyrius arte medendi,
Aeacides dextra, pectore Neſtor, erat.
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit vt ille, datis.
Sed quicunque meo ſuperarit Amazona ferro,
Inſcribat ſpolijs, Naſo magiſter erat.
Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta puellæ.
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI LIBER III.

RMA dedi Danais in Amazonas: arma supersunt:
Quæ tibi dem, & turbæ Penthesilea tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Fauerit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, quid virus in angues
Adiicis? & rapidis tradis ouile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis:
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenésque sororem
Quo premat Atrides crimine maior habet.
Si scelere Oeclides Talaoniæ Eriphyles
Viuus, & in viuis ad styga venit equis.
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phylaciden: & quæ comes isse marito
Fertur: & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ coniux Pagasæa redemit:
Próque viri est vxor funere lata sui.
Accipe me capaneu, cineres miscebimus, inquit,
Iphias: in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoque & cultu est, & nomine femina virtus:
Nec mirum, populo si* placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte:
Conueniunt cimbæ vela minora meæ.
Nil, nisi lascium per me discuntur amores:
Femina præcipio quo sit amanda modo.

Multo rectius in vet. *fauet*. de feminis intelligendum.

Femina

Femina nec flammas, nec sæuos excutit arcus:
Parcius hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt: teneræ non sæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Aesonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pauit, in ignoto sola relicta loco.
Quære nouem cur isse vices dicatur: & audi*
Depositis siluas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habet: tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis Elisa tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: nescistis amare:
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Iussit: & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi quid miseræ dixit meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ:
Mox cecinit laudes prosperiore lyra.
Si bene te nosti, cultas ne læde puellas:
Gratia dum viuis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granaque pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoque; purius æther
Fulsit: & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium: petite hinc præcepta puellæ:
Quas pudor, & leges, & sua iura sinunt.
Venturæ memores iam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet: & veros etiam nunc editis annos;
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum reuocabitur vnda:
Nec quæ præteriit hora, redire potest.

*Nonnulli *vias* legũt moti f Ouidij illo versu, Et, per quod nouies sæpius isset iter.

Vtendum est ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus:
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa:
Sparsa nec inuenies limina mane rosa.
Quam cito (me miserum) laxantur corpora rugis:
Et perit in nitido qui fuit ore color.
Quasque fuisse tibi canas à virgine iuras:
Spargantur subito per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt ceruos cornua iacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem:
Qui nisi captus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quod & partus faciunt breuiora iuuentæ
Tempora: continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi luna rubori:
Nec Cephalus roseæ præda pudenda deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni:
Vnde habet Aeneam, Harmoniénque Venus?
Ite per exemplum genus ô mortale dearum:
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Vt iam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licet sumant: deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab vsu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet apposito lumen de lumine sumi?
Quisue canum vastas in mare seruet aquas?
Et tamen vlli viro mulier non expedit (inquit)
Quid, nisi quam sumis, dic mihi perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox. sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti maioris iturum
Dum sumus in portu prouehat aura leuis.

Ordiar

Ordiar à cultu: cultis bene Liber ab vuis
Prouenit: & culto stat seges alta solo.
Forma dei munus: forma quota quæque superbit:
Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit:
Idaliæ similis sit licet illa deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ:
Nec veteres cultus sic habuere viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes:
Quid mirum? duri militis vxor erat.
Scilicet Aiaci coniux ornata veniret:
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis antè fuit: nunc aurea Roma est:
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Iouis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est:
De stipula, Tatio regna tenente fuit.
Quæ nunc sub Phœbo, ducibúsque palatia fulgent:
Quid nisi araturis pascua bubus erant?
Prisca iuuent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum subducitur aurum:
Lectáque diuerso littore concha venit.
Non, quia decrescunt effosso marmore montes,
Nec, quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adest: nec nostros mansit in annos
Rusticitas priscis illa superstes auis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis:
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graues insuto vestibus auro:
Per, quas non petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditijs capimur: nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dantque, negantque manus.
Nec genus ornatus vnum est: quod quæmque decebit,
Eligat: & speculum consulat ante suum.

Longa probat facies capitis diſcrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum ſumma nodum ſibi fronte relinqui,
Vt pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero iactentur vtroque:
Talis es aſſumpta Phœbe canore lyra.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ:
Vt ſolet, attonitas cùm petit illa feras.
Hanc decet inflatos laxè iacuiſſe capillos:
Illa ſit aſtrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari teſtudine Cyllenea:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
In quib. glandes. *Sed neque ramoſa numerabis in ilice* frondes:*
Nec quot apes Hyblæ: nec quot in Alpe feræ:
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt:
Adijcit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas comas ſæpe iacere
Heſternam credas: illa repexa modo eſt.
Ars caſum ſimulet: ſic capta vidit in vrbe
Alcides Iolen: hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus Satyris clamantibus euœ
Suſtulit in currus Gnoſſi relicta ſuos.
O quantum indulget veſtro natura decori:
Quarum ſunt multis damna pianda modis.
Nos malè detegimur: raptique ætate capilli
Et Borea frondes excutiente, cadunt.
Femina canitiem germanis inficit herbis:
Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit denſiſſima crinibus emptis:
Próque ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec pudor eſt emiſſe palam. venire videmus
Herculis ante oculos, virgineúmque chorum:
Quid de veſte loquor? non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cùm tot prodierint pretio leniore colores:
Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?

Aëris

Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus aër:
Nec tepidus pluuias concitat auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phrixon, & Hellen
Diceris Inois eripuisse dolis.
Hic vndas imitatur, habet quoque nomen ab vndis:
Crediderim dymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat croco velatur amictu
Roscida luciferos cùm dea iungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureos amethystos:
Albentésue rosas: Threiciámue gruem.
Nec glandes Amarylli tuæ: nec amygdala desunt:
Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot noua terra parit flores: cum vere tepenti
Vitis agit gemmas: pigráque fugit hiems.
Lana tot, aut plures succos bibit: elige certos;
Nam non conueniens omnibus vnus erit.*
Pulla decet niueas: Briscida pulla decebat:
Cum rapta est: pulla tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas:
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, ne trux caper iret in alas:
Néue forent duris aspera crura pilis.
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas:
Quæq; bibunt vndas Myse Caice tuas.
Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes?
Oráque suscepta mane lauentur aqua?
Scitis, & inducta candorem quærere cera:
Sanguine quæ verò non rubet: arte rubet.
Arte, supercilij confinia nuda repletis:
Paruáque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare fauilla:
Vel prope te nato lucide Cydne croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ:
Paruus, sed cura grande libellus opus.
Hinc quoque præsidium læsæ petitote puellæ:
Non est pro vestris ars mea rebus iners,

* In nõnullis omnis, verũ que rectè.

Non tamen expositus mensa deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata *iuuet.
Quem non offendat toto fex illita vultu:
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesopa quid redolent, quamuis mittantur Athenis:
Demptus ab immundæ vellere succus ouis?
Nec coram mistas ceruæ sumpsisse medullas:
Nec coram dentes *perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem: sed erunt deformia visu:
Multaq́ue, dum fiunt, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis:
Pondus iners qnondam: duráque massa fuit.
Annulus vt fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret lapis, asper erat: nunc nobile signum,
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
*Tu faciem cura, dum te dormire putemus:
Aptius á summa conspiciere manu.
Cur mihi nota tui causa est candoris in ore?
Claude fores thalami: quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendit, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro:
Inspice quam tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec, nisi summotis forma paranda viris.
At non, pectendos coràm præbere capillos,
Vt iaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipue, ne sis morosa, caueto
Tempore: nec lapsas sæpe resolue comas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Vnguibus: & rapta brachia figit acu.
Deuouet: & tangit dominæ caput illa: simulq́ue
Plorat ad inuisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat:
Orneturúe bonæ semper in æde deæ.

In quib. *iuuat.*

*In veter. *defricuisse* & rectius. Catull in Egnat. Dentem atque russam defricare gingiuam.

Melior fot. vet lectio, *Tu quoq; cùm coleris, nos te dormire putemus.*

Dictus

Dictus eram subito cuidam venisse puellæ:
Turbida peruersas induit illa comas.
Hostibus eueniat tam fœdi causa pudoris:
Inq; nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis sine gramine campus:
Et sine fronde frutex: & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele, Ledéque docendæ:
Pérque fretum falso Sidoni vecta boue:
Aut Helene: quam non stultè Menelaë reposcis:
Tu quoque non stultè Troice raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq; puellæ:
Pulchráque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minus artis opem, præceptáque quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.
Cum mare compositum est: securus nauita cessat:
Cum tumet, auxilijs assidet ille suis.
Rara tamen menda facies caret: occule mendas:
Quique potes vitium corporis abde tui.
Si breuis es, sedeas; ne stans videare sedere:
Inq; tuo iaceas quantulacumque toro.
Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis:
Iniecta lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat: & ex humeris laxas amictus eat.
*Pallida purpureis *tangat sua corpora virgis:* *In vet. *tingat.*
Nigrior ad Pharij confuge piscis opem.
Pes malus in niuea semper celetur aluta:
Arida nec vinclis crura resolue tuis.
Conueniunt tenues scapulis Ameletides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu quodcumque loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber vnguis erit.
Cui grauis oris odor, nunquam ieiuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi: ridendo maxima damna feres.

Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus: sint paruæ vtrimque lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leue nescio quid, femineúmque sonent.
Est, quæ peruerso distorqueat ora cachinno:
Cum risu læta est altera flere putes.
Illa sonat raucum quiddam atque inamabile ridet:
Vt rudit à scabra turpis asella mola.
Quo non ars penetrat? discunt lacrymare decenter:
Quóque volunt plorant tempore, quóque modo.
Quid, cùm legitima fraudatur littera voce?
Blæsáque fit iusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam malè reddere verba.
Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quando prosunt, impendite curam.
Discite femineo corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
Allicit ignotos illa, fugatq; viros.
Hæc mouet arte latus: tunicisque fluentibus auras
Excipit: extensos fértque superba pedes.
Illa, velut coniux Vmbri rubicunda mariti
Ambulat: ingentes varica fértque gradus.
Sed sit, vt in multis, modus hic quoque: rusticus alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à læua conspicienda manu.
Hoc vos præcipue niueæ decet: hoc vbi vidi,
Oscula ferre humero, qua patet vsque, libet.
Monstra maris Seirênes erant: quæ voce canora
Quaslibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides auditis pænè resoluit
Corpora: nam socijs illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ:
Pro facie multis vox sua lena fuit.

Et modo marmoreis referant audita theatris,
Et modo Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat, arbitrio femina docta meo
Saxa ferásque lyra mouit Rhodopeius Orpheus,
Tartareósque lacus, tergeminúmque canem,
Saxa tuo cantu vindex iustissime matris
Fecerunt muros officiosa nouos.
Quamuis mutus erat, voci fauisse putatur
Piscis; Arioneæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia naulia palma
Vertere: conueniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poetæ,
Sit quoque vinosi Teia musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lasciuius illa?
Cuiue pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Siue aliquid Galli, siue Tibulle tuum.
Dictáque Varroni fuluis insignia villis
Vellera germanæ Phrixe querenda tuæ.
Et profugum Aenean, altæ primordia Romæ:
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis:
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet: nostri lege culta magistri
Carmina; queis partes instruit ille duas.
Déque tribus libris, titulus quos signat amorum:
Elige: quos docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur epistola voce:
Ignotum hoc alijs ille nouauit opus.
O ita Phœbe velis, ita vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, nouémque deæ.
Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam?
Vt moueat posito brachia iussa mero?
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.

Parua monere pudet: talorum dicere iactus
Vt sciat: & vires tessera missa tuas.
Et modò treis iactet numeros: modò cogitet aptè,
Quam subeat partem callida, quamq; vocet.
Cantáque non stultè latronum prœlia ludat:
Vnus cum gemino calculus hoste perit.
Bellatórque suo prensus sine compare pugnet:
Aemulus & cœptum sæpe recurrat iter.
Reticulóque pilæ leues fundantur aperto:
Nec, nisi quam tolles, vlla mouenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula: quot menses lubricus annus habet.
Parua tabella capit ternos vtrinque lapillos:
In qua vicisse est continuasse suos.
Mille face esse iocos: turpe est nescire puellam
Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter iactibus vti:
Maius opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti; studióque aperimur ab ipso:
Nudáque per lusus pectora nostra patent.
Ira subit, deforme malum, lucríque cupido,
Iurgiáque, & rixæ, sollicitúsque dolor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus æther:
Inuocat iratos & sibi quisque deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
Et lacrymis vidi sæpe madere genas.
Iuppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est vlli cura placere viro.
Hos ignaua iocos tribuit natura puellis:
Materia ludunt vberiore viri.
Sunt illis, celerésque pilæ, iaculúmque, trochique,
Armáque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidissima virgo:
Nec Tuscus placida deuehit amnis aqua.
At licet, & prodest Pompeias ire per vmbras:
Virginis ætherijs cum caput ardet equis.

Visite

Visite laurigero sacrata palatia Phœbo:
Ille Paratonias mersit in alta rates.
Quæq; soror, coniuxque ducis monumenta pararunt:
Naualique gener cinctus honore caput.
Visite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ sanguine arenæ:
Metáque feruenti circumeunda rota.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido:
Fructus abest, facies cùm bona teste caret.
Tu licet & Thamyram superes, atque Orphea cantu:
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si venerem Cois nunquam pinxisset Apelles:
Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantum fama poëtis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim, regúmque poëtæ:
Præmiáque antiqui magna tulere chori.
Sanctáque maiestas, & erat venerabile nomen
Vatibus: & largæ sæpe dabantur opes.
*Ennius emeruit Calabris in montibus * ortus*
Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc ederæ sine honore iacent: operatáque doctis
Cura vigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famæ inuigilare iuuat: quis nosset Homerum,
Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaën nosset, si semper clausa fuisset?
Inq; sua turri perlatuisset anus?
Vtilis est vobis formosæ cura puellæ,
*Sæpe vagos extra limina ferre pedes.**
Ad multas lupa tendit oues, prædetur vt vnam:
Et Iouis in multas deuolat ales aues.
Se quoque det populo mulier formosa videndam:
Quem trahat, è multis forsitan vnus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
Et curam tota mente decoris agat.

Aliter in omn. Mihi tamen hoc modo rectè castigati videntur, itaque libuit exprimere.

Casus vbique valet: semper tibi pendeat hamus:
Quo minime credis gurgite, piscis erit.
Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant:
Inq; plagas nullo ceruus agente cadit.
*Quid minus * Andramede potuit sperare reuincta,*
Quam lacrymas vlli posse placere suas?
Funere sæpe viri vir quæritur: ire solutis
Crinibus, & fletus non tenuisse, decet.
Sed vitate viros cultum formámque professos:
Quique suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
Errat, & in nulla sede moratur amor.
Femina quid faciet, cum vir sit leuior ipsa?
Forsitan & plures possit habere vires?
Vix mihi credetis: sed credite: Troia maneret
Præceptis Priami si foret vsa senis.
Sunt qui mendaci specie grassantur amoris:
Pérque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo:
Nec breuis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima; nec si
Annulus in digitis alter, & alter erit:
Forsitan ex horum numero cultissimus ille,
Fur sit: & vratur vestis amore tuæ.
Redde meum clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum. toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites: Appiadésque deæ.
Sunt quoque non dubia quædam mala nomina famæ:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis,
Ianua fallaci ne sit aperta viro.
Parcite Cecropides iuranti credere Theseo:
Quos faciet testes, fecit & ante deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres:
Phyllide decepta nulla relicta fides.

In veterib *Andromedæ fuerat sperare reuinctæ,* rectè vtrúque.

Si

Si bene promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ:
Et rapere e templis Inachi sacra tuis:
Et dare mista viro tritis aconita cicutis:
Accepto Venerem munere si qua negat.
Fert animus propius consistere: supprime habenas
Musa, nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentant abiegnis scripta tabellis:
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: dúmque leges, ex ipsis collige verbis,
Fingat: an ex animo, sollicitúsque roget.
Postque breuem rescribe moram: mora semper amãtes
Incitat: exiguum si modo tempus habet.
Sed neque te facilem iuueni promitte roganti:
Nec tamen edurè, quod petit ille, nega.
Fac timeat, sperétque simul: quotiésque remittes,
Spes magis hinc veniat certa, minórque metus.
Munda sed è medio, consuetáque verba puellæ
Scribite: sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubijs scriptis exarsit amator:
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ.
Sed quoniam, quamuis vittæ careatis honore:
Est vobis vestros fallere cura viros.
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas:
Pignora nec iuueni credite vestra nouo.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas
Seruitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora seruat:
Sed tamen AEtnæi fulminis instar habet.
Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem:
Armáque in armatos sumere, iura sinunt.
Ducere consuescat multas manus vna figuras:
Ah pereant, per quos ista monenda mihi.
Nec, nisi deletis, tutum est rescribere ceris:
Ne teneat geminas vna tabella manus.

Femina dicatur scribentis semper amator:
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Si licet à paruis animum ad maiora referre:
Plenáque curuato pandere vela sinu:
Pertinet ad faciem rapidos compescere mores.
Candida pax homines: trux: decet ira feras.
Ora tument ira: nigrescunt sanguine venæ:
Lumina Gorgoneo sæuius angue micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi tibia tanti:
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira:
Cognoscat faciem vix satis vlla suam.
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus:
Sæpe tacens odij semina vultus habet:
Spectantem specta: ridenti mollia ride:
Innuet: acceptas tu quoque redde notas.
Sic vbi prælusit: rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mæstas: Tecmessam diligat Aiax:
Nos hilarem populum femina læta capit.
Nũquam ego, te Andromache, nec te Tecmessa rogarẽ:
Vt mea, de vobis altera, amica foret.
Credere vix videor cum cogar credere partu:
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Aiaci mulier mæstissima dixit,
Lux mea, quæq; solent verba iuuare viros.
Quid vetat a magnis ad res exempla minores
Sumere? nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit iure regendos:
Huic equites: illi signa tuenda dedit.
Vos quoque de nobis, quem quisque erit aptus in vsum,
Inspicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det diues: ius qui profitebitur, adsit:
Facundus causam sæpe clientis agat.

Carmina

Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ:
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ nouere Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde quod insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor vrget habendi:
Contempto colitur lectus, & vmbra foro.
Sed facilè hæremus: validóque perurimur æstu:
Et nimium certa scimus amarè fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte:
Et studio mores conuenienter eunt.
Vatibus Aonijs faciles estote puellæ:
Numen inest illis: pieridésque fauent.
Est deus in nobis: sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poëtis:
Me miserum, scelus hoc nulla puella timet:
Dissimulate tamen: nec prima fronte rapaces
Este: nouus viso casse resistet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper sensit habenas,
Comparibus frenis, artificémque reget.
Nec stabiles animos annis, viridémque iuuentam
Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primum notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda nouella tuos:
Te solam norit: tibi semper inhæreat vni:
Cingenda est altis sepibus ista seges:
Effuge riualem: vinces, dum sola tenebis:
Non bene cum socijs regna Venúsque manent.
Ille vetus miles sensim, & sapienter amabit:
Multáque tironi non patienda feret.
Nec franget postes: nec sæuis ignibus vret:
Nec dominæ teneras appetet vngue genas.

Nec scindet tunicásue suas, tunicásue puellæ:
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes:
Hic fera composita vulnera mente feret:
Ignibus hic lentis vretur: vt humida teda;
Vt modo montanis silua recisa iugis:
Certior hic amor est: breuis & fecundior ille;
Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia * tradantur: portas reserabimus hosti:
Vt sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum male nutrit amorem:
Miscenda est lætis rara repulsa iocis.
Ante fores iaceant: crudelis ianua, clament:
Multáque sum misse, multa minantur agant.
Dulcia non ferimus, succo renouamur amaro:
Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, vxores quod non patiatur amari:
Conueniunt illas, cum voluere viri.
Claude fores: duro dicat tibi ianitor ore,
Non potes: exclusum te quoque tanget amor.
Ponite iam gladios hebetes pugnetur acutis;
Nec dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator:
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo riualem, partitáque fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle: senescit amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit:
Cum, quos prætereat, quósue sequatur, habet.
Quodlibet extinctos iniuria suscitat ignes:
En ego confiteor: non nisi læsus amo.
Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris:
Pluráque sollicitus, quam sciat, esse putet.
Incitet & ficti tristis custodia serui:
Et nimium duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas:
Vt sis liberior Thaide: finge metus.

*In nonnul. tradentur.

Cũ n

Cùm melius foribus poſſis, admitte feneſtra:
Inq; tuo vultu ſigna timentis habe.
Callida proſiliat, dicátque ancilla, perimus.
Tu iuuenum trepidum quolibet abde loco.
Sed miſcenda tamen Venus eſt ſecura timori:
Ne tanti noctes non putet, eſſe tuas.
Qua vafer eludi poſſit ratione maritus:
Quíque vigil cuſtos: præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata ſit cuſtodia nuptæ:
Hoc decet: hoc leges, iúſque, pudórque iubent.
Te quoque ſeruari, modo quam vindicta redemit:
Quis ferat? vt fallas ad mea ſacra veni.
Tot licet obſeruent, adſit modo certa voluntas:
Quot fuerant Argo lumina: verba dabis.
Scilicet obſtabit cuſtos, ne ſcribere poſſis?
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conſcia cùm poſſit ſcriptas portare tabellas?
Quas tegat in medio faſcia lata ſinu?
Cùm poſſit ſolea chartas celare ligatas?
Et vincto blandas ſub pede ferre notas?
Cauerit hæc cuſtos: pro charta conſcia tergum
Præbeat: inq; ſuo corpore verba ferat.
Tuta quoque eſt, fallitque oculos è lacte recenti
Littera: carbonis puluere tange leges.
Fallet, & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acriſio ſeruandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa ſuo crimine fecit auum.
Quid faciet cuſtos? cùm ſint tot in vrbe theatra:
Cùm ſpectet iunctos illa libenter equos:
Cùm ſedeat Phariæ ſacris operata iuuencæ:
Quóque ſui comites ire vetantur, eat.
Cùm fugit à templis oculos bona diua virorum:
Præter quos ſi quos, illa venire iubet:
Cum cuſtode foris tunicam ſeruante puellæ
Celent furtiuos balnea multa iocos:

Cùm, quoties opus est, fallax ægrotet amica:
Et celet lecto quemlibet ægra suo:
Nomine cùm doceat quid agatur, adultera clauis:
Quásque petet, non det ianua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit vua iugo.
Sunt quoque quæ faciunt altos medicamina somnos:
Victáque Lethæa lumina nocte premant.
Nec malè delicijs odiosum conscia tardis
Detinet & longa iungitur illa mora.
Quid iuuat ambages, præceptáque parua monere?
Cum minimo custos munere possit emi?
Munera (crede mihi) capiunt hominésque, deósque:
Placatur donis Iuppiter ipse datis,
Quid faciat sapiens? stultus quoque munere gaudet:
Ipse vir accepto munere mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in æuum:
Sæpe dabit, dederit quas semel ille, manus.
Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent:
Et lepus hic alijs exagitatus erit.
Hæc quoque, quæ præbet lectum studiosa, locúmque:
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor? & indicio prodor ab ipse meo?
Non auis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerua canes.
Viderit vtilitas; ego cœpta fideliter edam:
Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile est, vt nos credamus amari.
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius iuuenem, & suspiret ad imo
Femina tam serò cur veniátque roget:

Accedant

Accedant lachrymæ, dolor & de pellice fictus:
Et laniet digitis illius ora suis.
Iamdudum persuasus erit: miserebitur vltro:
Et dicet, cura carpitur ipsa mei.
Præcipuè si cultus erit: speculóque placebit:
Posse tuo tangi credet amore deas.
Sed te quæcumque est, moderatè iniuria turbet:
Nec sis audita pellice mentis inops.
Nec cito credideris: quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer: & viridi cespite mollis humus.
Silua nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Rosmaris: & laurus, nigráque myrtus olent.
Nec densum folijs buxum, fragilésque myricæ,
Nec tenues cytisi cultáque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auráque salubri,
Tot generum frondes, herbáque summa tremit.
Grata quies Cephalo: famulis, canibúsque relictis
Lassus in hac iuuenis sæpe resedit humo.
Quæq; meos releues æstus, cantare solebat:
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Coniugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
Procris vt accepit nomen, quasi pellicis, auræ
Excidit: & subito mota dolore fuit.
Palluit vt seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes: quas noua læsit hiems.
Quæq; suos curuant matura cydonia ramos:
Cornáque adhuc nostris non satis apta cibis.
Vtq; animus rediit: tenues à pectore vestes
Rumpit: & indignas sauciat vngue genas.
Nec mora: per medias passis furibunda capillis
Euolat, vt thyrso concita baccha, vias.
Vt propè peruentum est: comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.

Quid tibi mentis erat, cùm sic male sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Iam iam venturam, quæcumque erat aura, putabas
Scilicet atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neque enim deprendere velles)
Nunc iuuat: incertus pectora versat amor.
Credere quæ iubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet, esse putat.
Vidit vt oppressam vestigia corporis herbam:
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Iámque dies medius tenues contraxerat vmbras:
Inq; pari spatio vesper & ortus erant:
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia siluis:
Oráque fontana feruida spargit aqua.
Anxia Procri lates: solitas iacet ille per herbas:
Et Zephyri molles, auráque (dixit) ades.
Vt patuit miseræ iucundus nominis error:
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit: & * oppositas agitato corpore frondes
Mouit, in amplexus vxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, iuueniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuere manu.
Quid facis infelix? non est fera: supprime tela:
Me miserum, iaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi, conclamat, fixisti pectus amicum:
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pellice læsa:
Hoc facit * positam te mihi terra leuem.
Nomine suspectam iam spiritus exit in auram:
Iam morior: chara lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapsus,
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Ille sinu dominæ morientia corpora mæsto
Sustinet & lacrymis vulnera sæua lauat.
Sed repetamus iter nudis mihi rebus agendum est:
Vt tangat portus fessa carina suos.

L. vetus *oppositas.*

ectius
et. in nō-
llis *po-*
a.

Scilicet

Scilicet expectas, vt te in conuiuia ducam:
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: positáque decens incede lucerna:
Grata mora venies: maxima lena mora est.
Et, si turpis eris formosa videbere potis:
Et latebras vitijs nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi:
Ora nec immunda tota perunge manu.
Néue domi præsume dapes sed desine citra
Quam cupias, paulo quàm potes esse minus.
Priamides Helenen auidè si spectet edentem:
Oderit: & dicet, stulta rapina mea est.
Aptius est, deceátque magis potare puellas:
Cùm veneris puero non malè Bacche facis.
Hoc quoq;, quã quatiens caput est, animusq; pedésque
Constent: nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est posita succumbere mensa:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse: sed alma Dione
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit opus.
Nota sibi sit quæque: modos à corpore certos
Sumite: non omnes vna figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina iaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parua vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulum ceruice reflexa
Femina per longum conspicienda latus.
Cui femur est iuuenile, carent quoque cætera menda:
* *Semper in obliquo fusa sit illa toro.*
Nec tibi turpe puta crinem, vt Phylleia mater,
Soluere: & effusis colla reflecte comis.

* In vet. *Stet vir, in obliq.* fort. rectius si quis carminis sensum consideret.

Tu quoque, cui rugis vterum Lucina notauit:
Vt celer auersis vtere Parthus equis.
Mille modi Veneris simplex, minimique laboris;
Cùm iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Hammon,
Vera magis vobis, quam mea musa canet.
Si qua fides arti quam longo fecimus vsu:
Credite præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Femina: & ex æquo res iuuet ista duos.
Nec blandæ voces, iucundáque murmura cessent:
Nec taceant medijs improba verba iocis
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negauit:
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella:
Quo pariter debent femina, virque frui.
Tantum, cùm finges, ne sis manifesta, caueto:
Effice per motum, luminàque ipsa fidem.
Quod iuuat, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet ista notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem:
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptius in vestro corpore multa latent:
Lusus habet finem; cycnis descendere tempus:
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Vt quondam iuuenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spolijs, Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS
DE REMEDIO AMORIS
LIBER I.

EGERAT *huius amor titulum, noménque libelli:*
Bella mihi (video) bella parãtur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido:
Tradita qui toties te duce signa tuli:
Non ego Tydides: à quo tua saucia mater
In liquidum redijt æthera Martis equis.
Sæpe tepent alij iuuenes; ego semper amaui:
Et si quid faciam nunc quoque quæris: amo.
Quin etiam docui, qua posses arte parari:
Et quæ nunc ratio est: impetus ante fuit.
Nec te blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec noua præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet:
Gaudeat: & vento nauiget ille suo.
At, si quis malè fert indignæ regna puellæ:
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator,
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Inuidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est:
Desinat: & nulli funeris auctor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus, & gladijs, & acuta dimicet hasta:
Et victor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus vtimur, artes:

Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturna frangatur ianua rixa;
Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim iuuenes, timidæq; puellæ:
Verbáque dent cauto qualibet arte viro.
Et modo blanditias, rigido modo iurgia posti
Dicat, & exclusus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis:
Non tua fax auidos digna subire rogos.
Hæc ego; mouit amor gemmatas aureus alas:
Et mihi propositum perfice dixit opus.
Ad mea decepti iuuenes præcepta venite:
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
Vna manus vobis vulnus, opémque feret.
Terra salutiferas herbas, eadémque nocentes
Nutrit: & vrticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti;
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta puellæ
Credite: diuersis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros, si quid non pertinet vsus:
Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum est, sæuas extinguere flammas:
Nec seruum vitijs pectus habere tuum.
Vixisset Phyllis, si me foret vsa magistro:
Et per quod nouies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias vento vela dedisse rates
Nec dolor armasset contra sua viscera matrem:
Quæ socij damno sanguinis vlta virum est.
Arte mea Tereus, quamuis Philomela placeret:
Per facinus fieri non meruisset auis,
Da mihi Pasiphaën. iam tauri ponet amorem;
Da Phædram Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parim nobis; Helenen Menelaus habebit:

Nec

Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos:
Hæsisset capiti purpura Nise tuo.
Me duce damnosas homines compescite curas:
Rectáque cum socijs me duce nauis eat.
Naso legendus erat, tunc cum didicistis amare:
Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus assertor vitijs suppressa leuabo
Pectora: vindictæ quisque fauete suæ.
Te precor incipiens, adsit tua laurea nobis,
Carminis, & medicæ Phœbe repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
Vtraque tutelæ subdita cura tuæ est.
DVM *licet; & modici tangunt præcordia motus:*
Si piget: in primo limine siste pedem.
Opprime, dum noua sunt subiti mala semina morbi:
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit vuas:
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras:
Quo posita est primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli:
*Nunc stat in immensum viribus * aucta suis.*
Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente:
Et tua læsuro subtrahe colla iugo.
Principijs obsta: sero medicina paratur:
Cùm mala per longas conualuere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amor: reperítque alimenta moràdo:
Optima vindictæ proxima quæq; dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito sensisses quantum peccare parares:
Non tegeres vultus cortice myrrha tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo sanabile vulnus:

* Multo rectius *acta*, vt paulo inferius. Et mala radices altius arbor agit.

Dilatum longæ damna tulisse moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores:
Dicimus assiduo; Cras quoque fiet idem,
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ:
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilij perierunt tempora primi;
Et vetus in capto pectore sedet amor:
Maius opus superest ; sed non, quia serior ægro
Aduocor ; ille mihi destituendus erit.
Qua læsus fuerat, partem Pæantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascenteis properabam pellere morbos:
Admoueo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut noua, si possis sedare incendia tentes:
Aut vbi per veres procubuere suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm discedere possit:
Pugnat in aduersas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Respuit, atque odio verba monentis habet,
Aggrediar melius tum, cùm sua vulnera tangi
Iam sinet ; & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem nisi mentis inops in funere nati
Flere vetet ? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lacrymas, animúmque expleuerit ægrũ:
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet ; data tempore prosunt:
Et data non apto tempore, vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritésque vetando;
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo, vbi visus eris nostra medicabilis arte;
Fac monitis fugias otia prima meis.
*Hæc, vt ames, faciunt : hæc, * vt fecere tuentur:*

*In nonnul. quod.

Hæc

Hæc sunt iucundi causa, cibúsque mali.
Otia si tollas, periere cupidinis arcus:
Contemptæq́; iacent, & sine luce faces.
Quam platanus riuo gaudet, quam populus vnda,
Et quàm limosa canna palustris humo:
Tam Venus otia amat: qui finem quæris amoris,
Cedit amor rebus: res age; tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somni,
Aleáque, & multo tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animo sine vulnere vires:
Affluit incautis insidiosus amor.
Desidiam puer ille sequi solet: odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, sunt quos tuearis, amici:
Vade per Vrbanæ splendida castra togæ.
Vel tu sanguinei iuuenilia munera Martis
Suscipe: deliciæ iam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni noua causa triumphi,
Iam vidit in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter, Parthásque sagittas:
Et refer ad patrios bina trophæa deos.
Vt semel AEtola Venus est à cuspide læsa:
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritur, AEgysthus quare sit factus adulter:
In promptu causa est: desidiosus erat.
Pugnabant alij tardis apud Ilion armis:
* Quo tulerat vires Græcia tota suas.
Siue operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Siue foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: ne nil ageretur, amauit.
Sic venit ille puer: sic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, studiúmque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
Colla iube domitos oneri supponere tauros:
Sauciet vt duram vomer aduncus humum.
Obrue versata cerealia semina terra:

* Magis hoc placet quā quod in veteribus Transtulerat.

Quæ tibi cum multo fenore reddat ager.
Aspice curuatos pomorum pondere ramos,
Vt sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aspice labentes iucundo murmure riuos;
Aspice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes, præruptáque saxa capellæ:
Iam referunt hœdis vbera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant alia siluæ mugitibus altæ;
Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid cùm suppositos fugiunt examina fumos:
Vt reuelent dempti vimina curua faui?
Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
Ver præbet flores: igne leuatur hiems.
Temporibus certis maturas rusticus vuas
Colligit: & nudo sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas alligat herbas;
Et tonsum raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantas deponere in hortis;
Ipse potes riuos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio: fac ramum ramus adoptet:
Stétque peregrinis arbor operta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole. sæpe recessit
Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
Nunc tua frondosis retia tende iugis.
Aut pauidos terre varia formidine ceruos:
Aut cadat aduersa cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete leuat.
Lenius est studium, studium tamen, alite capta,
Aut lino, aut calamis, præmia parua sequi.
Vel, quæ piscis edax auido malè deuoret ore:

Abdere

Abdere supremis æra recurua cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare:
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum quamuis firmis retinebere vinclis;
I procul; & longas capere perge vias.
Flebis: & occurret desertæ nomen amicæ:
Stabit & in media pes tibi sæpe via.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: & inuitos currere coge pedes.
Nec pluuias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata: nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi quære, supersint
Millia: nec maneas vt propè, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro respice Romam:
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed vt valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamuis inuitus, amaros
AEger & oranti mensa negata mihi est.
Vt corpus redimas, ferrum patiaris, & ignes:
Arida nec sitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.
Sed tamen est artis tristissima ianua nostræ:
Et labor est vnus tempora prima pati.
Aspicis, vt prensos vrant iuga prima iuuencos?
Et noua velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor reuocabit amicæ:
Prætendens culpæ splendida verba tuæ.
Cùm semel exieris, centum solatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere: lentus abesto;
Dum perdat vires, sitque sine igne cinis.
Quod nisi firmata properaris mente reuerti:

Inferet arma tibi sæua rebellis amor.
Quidquid eras, fueris, sitiens, auidúsque redibis:
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit, Hæmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse iuuare putat:
Ista veneficij vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmina monstrat opem.
*Me duce non tumulo prodire * iubebitur vmbra:*
Non auus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex alijs alios transibit in agros,
Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
Vt solet, æquoreas ibit Tiberinus in vndas:
Vt solet, in niueis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas:
Nec fugiet viuo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ:
Cum cuperes patria Cholchi manere domo?
Quid tibi profuerunt Circe Perseides herbæ?
Cùm tibi Neritias abstulit hora rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti ne te ferus vreret ignis:
Longus & inuito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras:
Non poteras animi vertere iura tui.
Diceris his etiam, cum iam discedere vellet:
Dulichium verbis detinuisse ducem.
Non ego, quod primo (memini) sperare solebam:
Iam precor, vt coniux tu meus esse velis.
Et tamen, vt coniux essem tua, digna videbar:
Quod dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro: spatium pro munere posco:
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides: & debes illa timere:
Vtilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hic noua Troia resurgit:

* fort. rect. in quib. videbitur.

Non

Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est, in qua male vulneror vna:
Totáque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur: nauem soluebat Vlysses:
Irrita cum velis verba tulere noti.
Ardet, & assuetas Circe decurrit ad artes:
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte:
Deme veneficijs, carminibúsque fidem.
Si te causa potens domina retinebit in vrbe:
Accipe, consilium quod sit in vrbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit: dedoluitque semel.
Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse:
Et dicam monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui quod amas ægrè dediscis amare:
Nec potes, & velles posse: docendus eris.
Sæpe refer tecum sceleratæ facta puellæ:
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet: nec ea contenta rapina est:
Sub titulum nostros misit auara lares.
Sic mihi iurauit: sic me iurata fefellit:
Ante suos quoties passa iacere fores.
Diligit ipsa alios à me fastidit amari:
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet:
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer: hinc odij semina quære tui.
Atque vtinam posses etiam facundus in illis
Esse: dole tantum sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella:
Conueniens animo non erat illa meo.
Curabor proprijs æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit assiduè vitijs insistere amicæ:
Idq́; mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala dicebam nostræ sunt crura puellæ:

Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Brachia quam non sunt nostræ formosa puellæ:
Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Quàm breuis est: & erat quàm multum poscit amantẽ.
Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes in peius dotes deflectere puellæ:
Iudiciúmque breui limite falle tuum.
Turgida si plena est, si fusca est, nigra vocetur:
In gracili, macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est.
Quin etiam, quacumque caret tua dote puella:
Hanc moueat, blandis vsque precare sonis.
Exige, quod cantet, siqua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit siqua mouere pedem.
Barbara sermone est: fac tecum multa loquatur.
Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Durius incedit: fac vt ambulet: omne papillæ
Pectus habent: vitium: fascia nulla tegat,
Si male dendata est, narra quod rideat illa:
Mollibus est oculis: quod fleat illa, refer.
Proderit & subito, cùm se non finxerit vlli:
Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis, auróque teguntur
* Omnia: pars minima est ipsa puella sui.
* In quib. crimina.
Sæpe, vbi sit, quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit, hac oculos ægide diues amor.
Improuisus ades: deprendes tutus inermem:
Infelix vitijs excidit ipsa suis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque, compositis sua cùm linit ora venenis:
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas inuenies, & rerum mille colores.

Et fluere in tepidos æsopa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas.
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in vsu:
Eloquar: ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos:
Quorum censura musa proterua mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe:
Quam volet, impugnet vnus, & alter opus.
Ingenium magni liuor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo Zoile nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ:
Pertulit huc victos quo duce Troia deos.
Summa petit liuor: perstant altissima venti:
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.
At tu quicumque es, quem nostra licentia lædit:
Si sapis, ad numeros exige quæque suos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Delicijs illic quis locus esse potest?
Grande sonant tragici: tragicos decet ira cothurnos:
Versibus è medijs soccus habendus erit.
Liber in aduersos hostes stringatur iambus:
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos elegeia cantet amores:
Et leuis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles.
Cydippe non est oris Homere tui.
Quis feret Andromaches peragentẽ Thaida partes?
Peccat, in Andromache Thaida quisquis agat.
Thais in arte mea est: lasciuia libera nostra est:
Nil mihi cum vitta est: Thais in arte mea est.
Si mea materiæ respondet musa iocosæ:
Vincimus: & falsi criminis acta rea est.
Rumpere liuor edax magnum iam nomen habemus:

Maius erit. tantum quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: viuam modo, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam iuuat, & studium famæ mihi crescit honore:
Principio cliui noster anhelat equus.
Tantum se nobis elegi debere fatentur:
Quantum Virgilio nobile debet opus.

P. OVIDII NASONIS
DE REMEDIO AMORIS
LIBER II.

Hactenus inuidiæ respondimus: attrahe lora
Fortius, & gyro curre poëta tuo.
Ergo vbi concubitus, & opus iuuenile petetur:
Et prope promissæ tempora noctis erunt:
Gaudia ne dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet inuenias: in qua tua prima voluptas
Desinat: à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima: frigore soles,
Sole iuuant vmbræ: grata fit vnda siti:
Et pudet, & dicam, Veneris quoque iunge figuram,
Qua minime iungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est: raro tibi vera fatentur.
Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras:
Turpiáque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas:
Lassáque enim tota corpora mente iacent:
Dum piget: & nullam malles tetigisse puellam:
Tacturúsque tibi non videare diu;
Tunc animo signa, quæcumque in corpore menda est:
Lumináque in vitijs illius vsque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parua vocabit:

Sed,

Sed, quæ non prosunt singula, multa iuuant.
Parua necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna: præceptáque in vnum,
Contrahe: de multis grandis aceruus erit.
Sed quoniam totidem mores, totidémque figuræ:
Non sunt iudicijs omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto:
Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
Ille quod obscœnas in aperto corpore partes
Viderat: in cursu qui fuit, hæsit amor.
Ille quòd à Veneris rebus surgente puella
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô siquos potuerunt ista mouere:
Afflarant tepidæ pectora vestra faces.
* *Attrahat ille puer contentos fortius arcus:*
Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid qui clàm latuit reddente obscœna puella?
Et vidit, quæ mos ipse videre vetat?
Di melius, quam nos moneamus talia quemquam:
Vt prosint, non sunt expedienda tamen.
Hortor &, vt pariter binas habeatis amicas:
Fortior est, plures siquis habere potest.
Secta bipartito cùm mens discurrit vtroque:
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina riuos:
Sectáque subducto stipite flamma perit.
Non satis vna tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis vnicus hamus aquis.
Qui sibi iam pridem solatia bina parauit:
Iam pridem summa victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ malè creditus vni:
Nunc saltem nouus est inueniendus amor.
*Pasiphaes Minos in * Prognide perdidit ignes:]*
Cessit ab Idæa coniuge victa prior.
* *Amphilochi frater ne Phagida semper amaret,*

* fort rectius. *Attrahat.*
* In nonnul *Phronide.* vtcumque legatur: ego nusquã de his Minois amorib. quidquam legi.
* Alcinæon Amphiarai f. duarum vxorum maritus, Alphesibatæ Phegei f. & Callirhoes Acheloi f. Pauf. 7. Ouid. Metam 9.4.13. leg. igitur *Phegido:* à Phegeo etsi rectius *Phegeida:* sed hic magna est licentia.

Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen summos tenuisset in annos:
Si non Oebalia pellice læsa foret.
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore nouo vincitur omnis amor.
Parcius è multis mater desiderat vnum:
Quam, quæ flens clamat, tu mihi solus eras.
Et, ne forte putes noua me tibi condere iura:
(Atque vtinam inuenti gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille uideret
Cuius in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte sua captam Chryseida victor amabat:
At senior stultè flebat vbique parens.
Quid lacrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis inepte tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis:
Iusserat: & patria est illa recepta domo:
Atrides, ait, est illius proxima forma:
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod siquis vestrum factum hoc accusat Achiui:
Est aliquid valida sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum. nec mecum dormiat illa:
In mea Thersites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est cura cura repulsa noua.
Ergo assume nouas auctore Agamemnone flammas:
Vt tuus in biuio detineatur amor.
Quæris vbi inuenias: artes tu perlege nostras:
Plena puellarum iam tibi nauis erit.
Quod, siquid præcepta valent mea; siquid Apollo
Vtiles mortales edocet ore meo:
Quamuis infelix media torreberis AEtna:

Frigidior

Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula: nec, siquid fortè dolebit,
Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperij tam fera iussa mei.
Quod non est, simula: positósque imitare furores.
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simularat amare:
In laqueos auceps deciderátque suos.
Intrat amor mentes vsu: dediscitur vsu:
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, vt venias pacta tibi nocte; venito;
Veneris: & fuerit ianua clausa; feres.
Nec dic blanditias: nec dic conuicia posti;
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit: careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Iam ponet fastus, cùm te languere videbit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoque fallet amor, dum sit tibi finis amandi;
Propositis frenis sæpe repugnat equus:
Vtilitas lateat: quod non profitebere fiet:
Quæ nimis apparent retia, vitat auis.
Nec tibi tam placeat, vt te contemnere possit;
Sume animos: animis cedat vt illa tuis.
Ianua forte patet; quamuis reuocabere, transi:
Est data nox; dubita nocte venire data.
Posse pati facile est; tibi ni patientia desit;
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et quisquam præcepta potest mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali species; mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto;

Auxilium multis succus, & herba fuit.
Mollior es: nec abire potes: vinctúsque teneris:
Et tua sæuus amor sub pede colla premit.
Desine luctari: referent tua carbasa venti;
Quáque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes:
Cedimus. è medio iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quàm quod præcordia poscunt:
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Vtere & vsque tua nullo prohibente puella:
Illa tibi noctes auferat: illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem:
Iam quoque, cum credes posse carere, mane.
Dum bene te cumules: & copia tollat amorem:
Et fastidita non libet esse domo.
Fit quoque longus amor: quem diffidentia nutrit;
Hunc si tu quæris ponere: pone metum.
Qui timet, vt sua sit nequis sibi subtrahat illam:
Ille Machaonia vix ope sanus erit.
Plus amat è natis mater plerúmque duobus,
Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam:
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus amor: qui pectora sanat;
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt:
Et siqua est duro capta puella viro.
Hic mihi sic dixit: dubito, verúsne Cupido,
An somnus fuerit; sed puto somnus erat.
O, qui sollicitos modo das, modo demis amores:
Adijce præceptis hæc quoque Naso tuis.
Ad mala quisque animum referat sua; ponet amorem;
Omnibus illa deus plúsue minúsue dedit.
Qui Puteal, Ianúmque timet, celerésque Calendas:
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est: vt voto cetera cedant:

Huic

Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic male dotata pauper cum coniuge viuit:
*Vxorem fato credat * obesse suo.*
Est tibi rure bono generosæ fertilis vuæ
Vinea: ne nascens vsta sit vua time.
Ille habet in reditu nauem: mare semper iniquum
Cogitet: & damno littora sæua suo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat:
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt posses odisse tuam Pari, funera fratrum
Debueras oculis sustinuisse tuis.
Plura loquebatur placidum puerilis imago:
*Destituit * somnus: si modo somnus erat.*
Quid faciam? media nauem Palinurus in vnda
Deserit: ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas loca sola nocent: loca sola caueto:
Quo fugis? in populo tutior esse potes:
Nam tibi secretos augent secreta furores;
Est opus auxilio; turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris; dominæq; relictæ
Ante oculos facie stabit vt ipsa tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi;
Quæ releuet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium: nec sit tua ianua clausa;
Nec tenebris luctus flebilis adde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui currēt Orestem:
Hic quoque amicitiæ non leuis vsus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida siluæ?
Certa necis causa est; incomitata fuit.
*Ibat: vt * AEdonio referens trieterica Baccho*
Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, latum spectabat in æquor:
Nunc in arenosa lassa iacebat humo.
Perfide Demophoon surdas clamabat ad vndas:
Ruptáque singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longa subnubilus vmbra;

* In veter. *adesse.*

* In nōnul. *somnum,* vt sit, placidum somnum.

* fort. sectius in nonnullis *Aonio:* nam in Aedonio secunda longa est.

Quæ tulit ipsa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ via; viderit, inquit;
Et spectat zonam pallida facta suam.
Aspicit & ramos, dubitat, refugitque, quod audet;
Et timet, & digitos ad sua colla refert.
Sithoni tunc certè vellem ne sola fuisses:
Non flesset positis Phyllida silua comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta cauete
Læse vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat iuuenis quidquid mea musa iubebat:
Inque suæ portu penè salutis erat.
Decidit, vt cupidos inter deuenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, resumpsit amor.
Siquis amas, nec vis; facito contagia vites;
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi:
Multáque corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbáque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item iam sanus erat; vicinia læsit;
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix;
Successúmque artes non habuere meæ:
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè;
Vtile finitimis abstinuisse locis,
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam;
Te ferat; officium néue colatur idem.
Quid iuuat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facile esuriens posita retinebere mensa;
Et multum saliens incitat vnda sitim.
Non facile est taurum visa retinere iuuenca;
Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc vbi præstiteris, vt tandem littora tangas,

Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit vlla tuæ.
Nec veniat seruus; nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat aue.
Nec si scire voles, quid agat tamen illa rogabis;
Perfer; erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui causam finito reddis amori;
Déque tua domina multa querenda refers:
Parce queri, melius sic te vlciscere tacendo;
Vt desiderijs effluat illa tuis.
Et malim taceas quàm te desisse loquaris;
Qui nimium multis non amo dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis;
Quam subito; lente desine: tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire;
Sed tamen hæc breuis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues euanidus exeat auras,
Pérque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingenijs conuenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finet amorem;
Aut amat, aut ægrè desinit esse miser.
Turpe vir, & mulier iuncti modo, protinus hostes;
Non illas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. vbi nulla simultas
Incidit, admonitus liber oberrat amor.
* *Forte aderat iuuenis; dominam lectica tenebat;*
Horrebant sæuis omnia verba minis,
Iámque vadaturus lectica prodeat (inquit)
Prodierat: visa coniuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ:
Venit in amplexus: atque ita, vincis, ait.
Tutius est, aptiúsque magis, discedere pace:
Quam petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quæ dederas habeat sine lite iubeto:

* In veter. Fortè a le-ram iuue-ni.

Esse solent magno damna minora bono.
Quod, si vos aliquis casus conducat in vnum;
Mente memor tota, quæ damus arma tene.
Hic opus est armis: hic ô fortissime pugna:
Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi riualis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant medijs irrita verba deis.
*Nec compone comas, * cum sis venturus ad illam;*
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit, vt placeas alienæ cura puellæ:
Iam face, vt è multis vna sit illa tibi.
Sed quid præcipue vestris conatibus obstet
Eloquor, exemplo quemque docente suo.
Desinimus tardè; quia nos speramus amari:
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere deos.
Néue puellarum lacrymis moueare caueto;
Vt flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum:
Vt lapis æquoreis vndique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare diuortia malis:
Nec dic quid doleas; clam tamen vsque dole.
Nec peccata refer, ne diluat: ipse cauebis
Vt melior causa, causa sit illa, tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
*Non ego * Dulichias furiali more sagittas,*
Nec raptas ausim tinguere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas;
Nec sacer arte mea laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano parete canenti:
Vtq; facis, cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest: sonuere lyræ sonuere pharetræ:
Signa deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis

* In nonnul. *quia sit.*

* Quid hoc sibi velit, non intelligo: neque aliam lectionem inueni.

Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formoſis veſtras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere ſuæ.
Vtraque formoſæ Paridi potuere videri:
Sed ſibi collatam vincit vtramque Venus.
Nec ſolam faciem, mores quoque confer, & artes:
Tantum iudicio ne tuus obſit amor.
Exiguum eſt, quod deinde canam: ſed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipſe fui.
Scripta caue relegas blandæ ſeruata puellæ:
Conſtantes animos ſcripta relecta mouent.
Omnia pone feros (quamuis inuitus) in ignes:
Et dic, ardoris ſit rogus iſte mei.
Theſtias abſentem ſuccendit ſtipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes & ceras remoue: quid imagine muta
Carperis? hoc perijt Laodameia modo.
Et loca ſæpe nocent: fugito loca conſcia veſtri
Concubitus: cauſas illa doloris habent.
Hic fuit, hic cubuit: thalamo dormiuimus illo:
Hic mihi laſciua gaudia nocte dedit.
Admonitu recreatur amor: vulnúſque nouatum
Scinditur: infirmis culpa puſilla nocet.
Vt pænè extinctum cinerem ſi ſulfure tangas,
Viuet: & ex minimo maximus ignis erit.
Sic, niſi vitaris quidquid reuocabit amorem:
Flamma redardeſcet, quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugiſſe Capharea puppes,
Téque ſenex luctus ignibus vlte tuos.
Præterita cautus Ipheide nauita gaudet:*
Tu loca, quæ nimium grata fuere, caue.
Hæc tibi ſint Syrtes; hæc Acroceraunia vitæ:
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas:
Sunt, quæ non poſſunt aliquo cogente iuberi:
Sæpe tamen caſu facta iuuare ſolent.
Perdat opes Phædra: parces Neptune nepoti:

* Sic in vet.: quidam legũt, *miſeide*

Nec faciet pauidos taurus auitus equos.
Gnosida fecisses inopem: sapienter amasset:
Diuitijs alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est Hecalen? nulla est, quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, vnde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est, pauper vt esse velis.
At tanti tibi sit non indulgere theatris:
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Eneruant animos citharæ, cantúsque, lyræq;,
Et vox, & numeris brachia mota suis.
Illic assiduè ficti saltantur amantes:
Quid caueas actor, quid iuuet, arte docet.
Eloquar inuitus: teneros ne tange poëtas:
Summoueo dotes impius esse meas.
Callimachum fugito: non est inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoque Cōe noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidus mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina tale sonant.
Quod, nisi dux operis vatem frustratur Apollo
Aemulus est nostri maxima causa mali.
At tu riualem noli tibi fingere quemquam:
Inq; suo solam crede iacere toro.
Acrius Hermionem ideo dilexit Orestes:
Esse quod alterius cœperat illa viri.
vet. lect. me- Quid Menelae doles? ibas sine coniuge Creten:
lior, lętus. Et poteras nupta* lętus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit: tum demum vxore carere
Non potes: alterius creuit amore tuus.
Hoc & in abducta Briseide flebat Achilles:
Illam Plisthenio gaudia ferre viro
Nec frustra flebat: fecit (mihi credite) Atrides:

Quod

Quod si non faceres: turpiter esset iners.
Certe ego fecissem: nec sum sapientior illo:
  Inuidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, sibi quod nunquam tactam Briseida iurat,
  Per sceptrum sceptrum non putat esse deos.
Di faciant, possis dominæ transire relictæ
  Limina: proposito sufficiántque pedes.
Et poteris: modo velle tene: nunc fortiter ire,
  Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Seirenas in antro
  Esse puta: remis adijce vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium riuale dolebas:
  Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certe, quamuis odio remanente saluta:
  Oscula cum poteris iam dare: sanus eris.
Ecce cibos etiam, medicine fungar vt omni
  Munere, quos fugias, quósue sequare dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
  An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces:
  Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Vtilius sumas acuentes lumina rutas:
  Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
  Spe breuius monitus experiere meos.
Vina parant animos Veneri nisi plurima sumas:
  Vt stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
  Lenis alit flammas: grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas: aut tanta sit: vt tibi curas
  Eripiat: si qua est inter vtrumque, nocet.
Hoc opus exegi: fessæ date serta carinæ:
  Contigimus portum, quo mihi cursus erat.
Postmodo reddatis sacro pia vota poetæ,
  Carmine sanati fœmina, virque meo.

DE MEDICAMINE FACIEI.

In nonnullis *forma.*

DIcite quæ faciem commendet cura puellæ:
Et quo sit vobis cura tuenda modo.*
Cultus humum quondam Cerealia pendere iussit
Munera: mordaces interiere rubi:
Cultus & in pomis succos emendat acerbos:
Fissáque adoptiuas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile delitijs India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se, rura paterna coli.
Cùm matrona præmens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsáque claudebat, quos filia pauerat, agnos:
Ipsa dabat virgas, cæsáque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperere puellas.
Vultis inaurata corpora veste tegi:
Vultis odoratos positu variare capillos:
Conspicuam gemmis vultis habere manum:
Induitis collo lapides oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi:
Cùm comptos habeant secula nostra viros.
Feminea vestri potiuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta quod addat, habet.
Per se quæque paret, & quos venetur amores,
Refert: munditia crimina nulla meret.
Rure latent, finguntq; comas: licet arduus illas
Celet Athos: cultas altus habebit Athos.
Est etiam placuisse sibi quæcumque voluptas:
Virginibus cordi gratáque forma sua est.
Laudatas homini volucris Iunonia pennas

Explicat

Explicat: & forma muta superbit auis.
Sic potius nos tanget amor, quam fortibus herbis:
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo:
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes vnda supina suos.
Et quamuis aliquis Temesæa remouerit æra:
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facile conciliante placent.
Certus amor morum est. formam populabitur ætas:
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit:
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in æuum:
Perq; suos annos hinc bene pendet amor.
Dic age, cùm teneros somnus demiserit artus:
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misere coloni:
Exue de palea, tegminibúsque suis.
Par erui mensura, decem madefiat ab ouis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc vbi ventosas fuerint siccata per auras:
Lenta iube scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadent viuaci cornua ceruo
Contere: in hæc solida sexta face assis eat.
**Namq; vbi puluereæ fuerint confusa farinæ:* *fort. rect. in nõnullis *Iamque.*
Protinus in mundis omnia cerne cauis.
Adijce Narcissi bis sex sine cortice bulbos:
Strenua quos puro marmore dextra terat.
Sextantémque trahat gummi cum semine Tusco:
Huc nouies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcumque afficiet tali medicamine vultum:
Fulgebit speculo leuior illa suo.
Nec tu pallentes dubita nudare lupinos:

Et simul instantis corpora finge feræ.
Vtraque sex habeant æquo discrimine libras:
Vtraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerusa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyrica quæ venit iris humo.
Da validis iuuenum pariter subigenda lacertis:
Sed iustum tritis vncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina nido·
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis:
Quod trahit in partes vncia sexta duas,
Vt coëant: aptéque lini per corpora possint:
Adijce de flauis Attica mella fauis.
Quamuis thura deos, iratáque numina placent:
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus vbi miscueris radenti corpora nitro:
Ponderibus iustis fac sit vtrumque trahens.
Parte minus quarta direptum cortice gummi,
Et modicum è mirrhis pinguibus adde cibum.
Hæc vbi contrieris, per densa foramina cerne:
Puluis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinque parent marathi scrupula: myrrham nouē
Arentisque rosæ quantum manus vna prehendat:
Cúmque amoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt illis infunde cremorem.
Aequent expensas cum sale thura rosas.
Tempore sit paruo mulier licet illita vultum:
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelida madefacta papauera lympha
Contereret: teneris illinerétque genis.

NVX.

NVx ego iuncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ:
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes:

Publica

Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccaui: nisi si peccare videtur
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus, tunc cùm meliora fuerunt
Tempora: certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu proueniente deos.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es vuas:
Mirata est oleas sæpe Mineruæ suas.
Pomáque læsissent matrem: nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat femina nostro:
Nulláque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis steriles præbentibus vmbras
Vberior quauis arbore venit honor:
Nos quoque fructiferæ (si nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas,
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Vuáque læsa domum: læsaq; bacca venit.
*Nunc *vterus vitio est, quæ vult formosa videri:*
Raraq; in hoc æuo est, quæ velit esse parens.

*Rectius in nonnullis, *vterũ vitiat*, quomodo est Amor 2. 14. vt careat rugarũ crimine vẽter.

Certè ego, si nunquam peperissem, tutior essem.
Ista Clytemnestra digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet vuas:
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat malóque, pyróque:
Destituent siluas vtraque poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus: stipes inanis erit.
Non equidem inuideo: nunquam tamen vlla feritur:
Quæ sterilis sola est conspicienda coma.
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos:
Qui modo nil quare percutiantur habent.
At mihi sæua nocent mutilatis vulnera ramis:
Nudáque detecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc: sed spes inducta rapinæ.

Sustineant aliæ poma: querentur idem.
Sic reus ille fere est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui se scit ferre viator,
Cur timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor: soli quia causa petendi est:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quod habent frutices aliquando proxima nostris
Fragmina: quod læso vimine multa iacent.
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est:
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idq; fide caret: si non, quæ longius absunt,
Natiuum retinent inuiolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur:
Deuoueant vmbras proxima quæque meas.
Quam miserum est, odium damnis accedere nostris,
Méque ream nimiæ proximitatis agi.
Sed puto magna mei est operoso cura colono:
Inueniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contempto nascor in agro:
Pársque loci, quo sto, publica penè via est.
Me, sata ne lædam: quoniam sata lædere dicor:
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat vmbras:
Duratam renouat non mihi fossor humum.
Sole licet, siccáque siti peritura laborem:
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cum maturas fisso noua cortice rimas
Nux agit: ad partes pertica sæua venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis:
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis:
Et condit lectas parca colona nuces.
Has puer aut certo rectas diuerberat ictu:
Aut pronas digito bisue semélue petit.
Quatuor in nucibus non amplius alea tota est:

Cum sibi suppositis additur vna tribus.
Per tabulæ cliuum labi iubet alter: & optat
Tangat vt è multis quælibet vna suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Vt diuinatas auferat augur opes.
Fit quoque de creta qualem cæleste figura
Sidus & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc vbi distincta est gradibus, quæ constitit intus:
Quot tetigit virga, tot capit ipsa nuces.
Vas quoque sæpe cauum spatio distante locatur:
In quod missa leui nux cadat vna manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro:
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina puluerulenta via est.
Illa suo quæcunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fetus:
Antè diémque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc: tenero est in lacte quod intra est:
Nec mala sunt vlli nostra futura bono:
Iam tamen inuenio qui me iaculentur & ictu*
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti:
Maiorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis folijs vbi nuda cacumina vidit:
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Aestibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris inuisa colonis,
Nec ventus damno, solue, gelúue fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæq; fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo Polydore fuit tibi: præda nefandæ
Coniugis Aonium misit ad arma virum.
Hesperij regis pomaria tuta fuissent:

*In quib. rectius, *inuenias.*

Vna sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, & sentes tantummodo lædere natæ,
Spináque vindicta cætera tuta sua est.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis:
Missa petunt auida saxa proterua manu:
Quid, si non aptas solem fugientibus vmbras,
Finditur Icario cum cane terra: darem?
Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem?
Non expectata cum venit imber aqua?
Omnia cum faciam: cùm præstem sedula cunctis
Officium: saxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est.
Causabor, quare sit lapidosus ager.
Dúmque repurgat humum, collectáque saxa remittit:
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inuisa alijs, vni mihi frigora prosunt:
Illo me tutam tempore præstat hiems.
Nuda quidem tunc sum: nudam tamen expedit esse:
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis:
Saxa nouos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hoc aliquis dicat quæ publica tangunt,
Carpere concessum est: hoc via iuris habet.
Si licet hoc: oleas distringite: cædite messes:
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & vrbanas eadem petulantia portas:
Sitque tuis muris Romule iuris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernæ
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos:
Et quascunque potest tangere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille deus pacem intra mœnia tantum,
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest? media si luce, palámque

Verberor

Verberor? & tutam non licet esse nucem?
Ergo nec nidos folijs hærere, nec vllam
Sedibus in nostris stare videtis auem.
At lapis, in ramo sedit quicumque bifurco,
Hæret: & vt capta victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuere admissa negari:
Et crimen vox est infitiata suum.
Nostra notat fusco digitos iniuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
Non profectura dextra lauatur aqua.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ:
Optaui quoties arida facta mori.
Optaui quoties aut cæco turbine verti:
Aut valida missi fulminis igne peti.
Atque vtinam subitæ raperent mea poma procellæ.
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic vbi detracta est à te tibi causa pericli:
Quid superest tutum Pontice Castor habes.
Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela viator,
Atque oculis plagæ destinat antè locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco:
Quem sub humo radix, vincláque curua tenent.
Corpora præbemus plagis: vt sæpe sagittis,
Cùm populus manicas deposuisse vetat:
Vtue grauem patiens vbi tolli vacca securim,
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putastis:
Sed metus in nobis causa tremoris erat.
Si merui, videórque nocens; excidite ferro:
Nostráque fumosis vrite membra focis.
Si merui, videórque nocens; imponite flammæ:
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur vrar, nec cur excidar habetis:
Parcite, sic cœptum perficiatis iter.

SOMNIVM

Nox erat: & ſomnus laſſos ſummiſit ocellos:
　　Terruerant animum talia viſa meum.
Colle ſub aprico celeberrimus illice lucus
　　Stabit: & in ramis multa latebat auis.
Area gramineo ſuberat viridiſſima prato
　　Humida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis vitabam frondibus æſtum:
　　Fronde ſub arborea ſed tamen æſtus erat.
Ecce petens variјs immiſtas floribus herbas
　　Conſtitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior niuibus, tunc cum cecidere recentes:
　　In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quòd adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
　　Et modo ſiccatam lacte reliquit ouem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
　　Cûmque ſua teneram coniuge preſſit humum.
Dum iacet, & lentè reuocatas ruminat herbas,
　　Atque iterum paſto paſcitur antè cibo:
Viſus erat, ſomno vires adimente ferendi,
　　Cornigerum terræ depoſuiſſe caput.
Huc leuibus pennis cornix delapſa per auras
　　Venit: & in viridi garrula ſedit humo.
Térque bouis niueæ petulanti pectora roſtro
　　Fodit: & albentes abſtulit ore iubas.
Illa locum, taurúmque diu cunctata reliquit:
　　Sed niger in vaccæ pectore liuor erat.
Vtq; procul vidit carpentes pabula tauros:
　　(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illic ſe rapuit: gregibúſque immiſcuit illis,
　　Et petiјt herbæ fertilioris opem.
Dic age nocturnæ quicunque es imaginis augur,
　　Siquid habent veri, viſa quid iſta ferant.
Sic ego: nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
　　Expendens animo ſingula dicta ſuo.

Quem tu mobilibus folijs vitare volebas,
Sed male vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est: aptus color ille puellæ est:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto:
Ingenium dominæ* lene mouebat anus. *In quib. lena, vtrumque rectè.
Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit:
Frigidus in viduo destituere toro.
Liuor, & aduerso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterij labe carere negant.
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit: & ante oculos nox stetit alta meos.

P. OVIDII NASONIS
EPIGRAMMATA.

QVantum Virgilius magno concessit Homero:
Tantum ego Virgilio Naso poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notaui,
Errorem ignarus nequis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus,
Aeneidos totum corpus vt esse putent.
Affirmans grauitate mea, me carmine nullo
Liuore* titulum præposuisse tibi. *hunc tã.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Aeneas odio Iunonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in vndis,
Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad oras,
Ignarúsque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Elissæ.
Quin etiam nebula septus peruenit ad vrbem.
Abreptos vndis socios cum classe recepit,

Didonis. Hospitióque vsus *Didûs per cuncta benignæ
Excidium Troiæ iussus narrare parabat.

P. OVIDII NASONIS
HALIEVTICON FRAGMENTVM.

ACcepit mundus legem, dedit arma per omnes,
Admonuitque sui: vitulus sic námque minaci
Qui nondum gerit in tenera iam cornua fronte,
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morsu canis, & caudæ sic scorpius ictu:
Concussisque leuis pennis sic attolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem,
Præsidiumq; datum sentire, & noscere teli
Vimque modúmque sui: sic & Scarus arte sub vndis,
Sin
Decidit, assumptámque dolo tandem pauet escam:
Non audet radijs obnoxia occurrere fronte,
Auersus crebro veniens sub verbere caudæ,
Laxans subsequitur, tutúmque euadit in æquor.
*Quin etiam si fortè aliquis damptus nataret
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit
Auersi caudam morsu tenet atque*
nato quem texitque resultet
Sepia tarda fugæ, tenui cum forte sub vnda
Deprensa est, iamiámque manus timet illa rapaces,
Inficiens æquor nigrum vomit illa cruorem,
Auertitque vices, oculos frustrata sequentes.
Clausus rete Lupus quamuis immanis, & acer
*Dimotis cauda submissus sedet armis in Austri
Emicat, atque dolos saltu deludit inultus.
Et Murena ferox teretis sibi conscia tergi,
Ad laxata magis conuersa foramina retis,
Tandem permultos euadit lubrica flexus,

Exem-

Exemplóque nocet, cunctis interuenit vna.
At contra scopulis crinali corpore segnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et sub lege loci sumit mutátque colorem,
Semper ei similis quem contigit, atque vbi prædam
Pendentem retis auidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cùm demum emersus in auras
Brachia dissoluit, populatúmque expuit hamum.
At mugil cauda pendentem euerberat escam,
Excussámque legit. Lupus acri concitus ira,
Discursu fertur vario, fluctúsque ferentes
Prosequitur, quassátque caput, dum vulneere sæuus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat.
Nec proprias vires nescit Muræna nocendi:
Auxilióque sibi, morsu nec eo minus acri
Deficit, aut animos ponit captiua minaceis.
Anthias his, tergo quæ non videt, vtitur armis,
Vim spinæ nouitq́; suæ, versóque supinus
Corpore lina secat, fixúmque intercipit hamum.
Cætera quæ densas habitant animalia siluas,
Aut vani quatiunt semper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non sana ferocia mentis.
Ipsa sequi natura monet, vel comminus ire,
Impiger & telo venatum sternere pergit
Agmina, & aduersis infert sua pectora telis.
Quóque venit, fidens magis, & sublatior ardet,
Concussitq́; toros, & viribus addidit iram.
Prodidit, atque suo properat sibi robore lethum.
Fœdus Lucanus prouoluitur vrsus ab antris,
Quid nisi pondus iners, stolidæq́; ferocia mentis?
Actus Aper setis iram denunciat hirtis:
Et ruit, oppositi nitens in vulnera ferri,
Pressus & emisso moritur per viscera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,
Vt pauidi Lepores, & fuluo tergore Damæ,
Et capto fugiens Ceruus sine fine timore.

Ipſa ſequi natura docet, vel comminus ire.
Hic generoſus honos, & gloria maior equorum:
Nam cupiunt animis palmam, gaudéntque triumpho,
Seu ſeptem ſpatijs circo meruere coronam,
Nónne vides victor quanto ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
Celſáue cum cæſo decoratur terga Leone
Quàm tumidus, quantóque venit ſpectabilis actu,
Compeſcátque ſolum generoſo concita pulſu
Vngula ſub ſpolijs grauiter redeuntis opimis.
Quæ laus prima canum, quibus eſt audacia præceps,
Venandíque ſagax virtus, viréſque ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro,
Et produnt clamore feram . dominúmque vocando,
Increpitant, quem ſi collatis effugit armis,
Inſequitur tumulóſque canis, campóſque per omnes.
Noſter in arte labor poſitus, ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtíque maris tentare profundum.
Inter vtrumque loci melius moderabere finem:
Aſpera num ſaxis loca ſint: nam talia lentos
Depoſcunt calamos: at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior vmbras
In mare. nam variè quidam fugiúntque, petúntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis
* *
Oblectétque moras, & molli ſeruiat algæ.
Deſcripſit ſedes varias natura profundi:
Nec cunctos vnà voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent Pelago, quales Scombríque, Bouéſque,
Hippuri celeres, & nigro tergore Milui,
Et pretioſus Helops noſtris incognitus vndis,
Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis,
Et pauidi magno fugientes agmine Thunni,
Parua Echeneis adeſt, mirum, mora puppibus ingens:

Túque comes ratium, tractique per æquora sulci
Qui semper spumas sequeris Pompile nitentes,
Cercyrósque ferox scopulorum fine moratus,
Cantharus ingratus succo, tum concolor illi
Orphas, cæruleáque rubens Erythinus in vnda.
Insignis Sargúsque notis, insignis & alis,
Et superaurata Sparulus ceruice refulgens,
Et rutilus Pagur, & fului Synodontes, & ex se
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis squamis paruo saxatilis ore,
Et rarus faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chrysophris imitata decus, tum corporis vmbræ
Liuentis rapidique Lupi, Percæq; Tragique.
Quin laude insignis caudæ Melanurus, & ardens
Auratis Muræna notis, Meruleq; virentes,
Immitisque suæ Conger per vulnera gentis,
Et capitis duro nociturus Scorpius ictu.
Ac nunquam æstiuo conspectus sidere Glaucus.
At contra herbosa pisces laxantur harena,
Vt Scarus, epastas solus qui ruminat escas,
*Fecundumq; genus Menerelamirosq; Smarisque,
Atque immunda Chromis, merito vilissima Salpa,
Atque auium dulces nidos imitata sub vndis,
Et sqnalus tenui suffusus sanguine Mullus,
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Passer, & Adriaco mirandus littore Rhombus,
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremi pas. *

*

*

Lubricus & spina nocuus non Gobius vlla,
Et nigrum niueo portans in corpore virus
Lolligo, durique Sues, sinuosaque cess.*
Et tam deformi non dignus nomine Asellus.
Túque peregrinus Acipenser nobilis vndis.

V

Deerant non admodum multa in eo exemplari, consumpta penitus vetustate.

Plin. lib. XXXII. *cap. vlt.*

His adijciemus apud Ouidium posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, sed fortessis in Ponto nascuntur, vbi id volumem supremis suis temporibus inchoauit. *Idem lib.* 32, *ca.* 2. Mihi videntur mira, quę Ouidius prodidit pisciū ingenia in eo volumine quod Halieuticon inscribitur.

PVLEX.

Incerti auctoris.

Parue Pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum durissime morsu.
Cuius cum fuerit plena cruore cutis:
Emittis maculas nigro de corpore fuscas:
Leuia membra quibus commaculata rigent.
Cùmque tuum lateri rostrum defigis acutum:
Cogitur è somno surgere virgo graui.
Pérque sinus erras: tibi peruia cætera membra:
Is quocunque placet: nil tibi sæue latet.
Ah piget, & dicam: cùm strata puella recumbit:
Tu femur auellis: cruráque aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire:
Et turbare locis gaudia nata suis.
Ah peream nisi iam cupiam fieri meus hostis:
Promptior vt fieret ad mea vota via.
Si sineret natura mihi, quo verterer in te:
Et quod sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier vllis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt:
Vellem naturæ iura nouare meæ.

Carmina

Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes,
Contulerint: res eſt notificata ſatis.
His ego mutatus, ſi ſic mutabilis eſſem:
Hærerem tunicæ margine virgineæ:
Inde means per crura meæ ſub veſte puellæ,
Ad loca, quæ vellem, me citò ſurriperem.
Cúmque illa dudum lædens nil ipſe cubarem:
Donec de pulice rurſus homo fierem.
Sed ſi fortè nouis virgo præterrita monſtris
Exciret famulos ad mea vincla ſuos:
Aut tentata meis precibus ſuccumberet illa:
Aut mox ex homine verterer in pulicem.
Rurſus mutatus, fundénſque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota deos:
Dum bona, vel precibus, vel vi, ſperata tenerem:
Et iam nil mallet, quam ſibi me ſocium.

PHILOMELA.
Incerti auctoris.

DVlcis amica veni noctis ſolatia præſtans:
Inter aues etenim nulla tibi ſimilis.
Tu Philomela potes vocum diſcrima mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.
Nam quamuis aliæ volucres modulamina tentent:
Nulla poteſt modulis æquiualere tuis.
Inſuper eſt auium ſpatiis garrire diurnis:
Tu cantare ſimul nocte, diéque potes.
Parus enim quamuis per noctem tinninet omnem:
At ſua vox nulli iure placere poteſt.
Dulce Palara ſonat, quam dicunt nomine Droſtam:
Sed fugiente die nempe quieta ſilet.
Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente nouos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum turdus trutilat: ſturnus tunc piſitat ore.

Sed quod mane canunt, vespere non recolunt:
Cacabat hinc perdix: hinc gratitat improbus anser
Et castus turtur atque columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde palumbes:
In fluuiisq; natans sorte tetrinit anas.
Grus gruit, inq; glomus cycni prope flumina drensant:
Accipiter pipat, miluus hiansque lipit.
Cucurrire solet gallus: gallina gracillat.
Pupillat pauo: trinsat hirundo vaga.
Dum clangunt aquilæ, vultur pulpare probatur:
Et crocitat coruus: graculus ac frigulat.
Glotorat immenso de turre ciconia rostro:
Pessimus at passer tristia flendo pipit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atque suo domino χαῖρε valéque sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurriliter strepitu quidquid & audit ait.
Et cuculi cuculant: fritinit rauca cicada:
Bombilat ora legens munera mellis, apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & vespertilio strident.
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast vlulant vlulæ lugubri voce canentes:
Inq; paludiferis butio bubit aquis.
Regulus, atque merops, & rubro pectore progne
Consimili modulo zinzilulare sciunt.
Scribere me voces auium Philomela coëgit:
Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed iam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ rancant: rugiuntq; Leones.
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum Lynces orcando fremunt; Vrsus ferus vncat.
Ast lupus ipse vlulat: frendet agrestis Aper.
Et Barrus barrit: ceruus glocitant, & onagri:

Ast

Aſt taurus mugit: & celer hinnit equus.
Quirritat verres: tardus rudit, vncat aſellus,
Blacterat hinc aries: & pia balat ouis.
Sordida ſus paſcens ruris per gramina grunnit,
At mutire capris hirce petulce ſoles.
Rite canis latrat: fallax vulpecula gannit:
Glaucitat & catulus: at lepores vagiunt.
Mus auidus mintrat: velox muſteláque drintrit.
Et grillus grillat: diſticat inde ſorex.
Ecce venenoſus ſerpendo ſibilat anguis:
Garrula limoſis rana coaxit aquis.
Has volucrum voces deſcripſi, quadrupedúmque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas ſpecies animantum nemo notauit.
Atque ſonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta ſuo domino depromunt munera laudum:
Seu ſemper ſileant, ſiue ſonare queant.

AVLI SABINI POETAE EPISTOLAE TRES AD OVIDIANAS EPIST. RESPONSORIAE.

IN I. SABINI EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Aulus Sobinus imperante Octauio atque Ouidij temporibus claruit. Ad Triſenam amicam Elegiarum librum dedit, Faſtorum inchoatos reliquit. Scripſit etiam epiſtolas, quibus Vlyſſes Penelope, Hyppolitus Phædræ, Aeneas Didoni, Demophoō Phyllidi, Iasō Hipſipile, Phaō Sapphoni reſpondeat. Quæ omnes præter has tres, quas nūc præ manibus habemus, ſæculorum ignauia perierūt. Vlyſſes, lecta Penelopes epiſtola, reſpondet: occurrens ad omnia quæ illa obiectauerat. Narrat inſuper varios labores, quos omnes mira fortitudine toterauerat. Demum à Tireſia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam ſub mendici habitu ſe breui

venturum prædicat. Quod cum fecisset, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Telemacho filio & duobus subulcis adiutus, graui pugna eos omnes interemit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immisso in eum letifero telo, occisus est.

VLYSSES PENELOPE.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Vlyssem
Penelope, chartis verba notata pijs.
Agnoui charámque manum, gemmasque fideles:
Solamen longis illa fuere malis:
Arguis vt lentum: mallem quoque forsitan esse:
Quàm tibi quæq; tuli dicere, quæq; feram.
Non hoc obiecit mihi Græcia: cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causáque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properémque venire:
Dum propero, aduersi vela tulere noti.
Non me Troia tenet Graijs odiosa puellis:
Iam cinis, & tantum flebile Troia solum.
Deiphobúsque iacet: iacet Asius, & iacet Hector:
Et quicumque tui causa timoris erant.
Euasi: & Thracum cæso dulce prœlia Rheso,
In mea captiuis castra reuectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo: malè sedula quamuis
Clamabat vates: vrite Troës equum.
Vrite: mendaci celantur robore Achiui:
Et Phrygas in miseros vltima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles:
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto tenuere labori:
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,

Non

Non socij superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus vnus
Durauit: patiens ad mala perstat amor.
Illum non auidis canibus Nereia virgo
Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphathes: nec in vno corpore discors
Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacas artes tentauerit herbis,
Non quod sollemnes altera diua toros:
Vtraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias vtraque posse vias.
Te tamen hac etiam spreta mercede petiui,
Passurus terra tot mala, tótque mari.
Sed tu femineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæq; mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso:
Iamdudum ignoto sollicitere metu.
Certè ego cum Antinoũ, Polybũmque, Medontaq; legi;
Heu toto sanguis corpore nullus erat,
Tot iuuenes inter, tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam? pignore casta manes.
Cúrue placent vlli: si sunt in fletibus ora?
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo: nisi mendax tela moretur:
Et cœptum reuocas pallida semper opus.
Ars pia: sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah melius Polypheme tuo superatus in antro
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus:
Ismaron errantes cum tenuere rates.
Crudelémue illo satiassem tempore Ditem:
Quo redij stygijs fata moratus aquis.
Vidi vbi nequicquam quod me tua littera celat:
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala: méque querentem

Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.
Phylaciden vidi contemptis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudata cum coniuge: leta per vmbras
Illa suum forte sit comitata virum.
Nec dum illi Lachesis dictos numerauerat annos:
Sed iuuat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes:
Deformem Atriden (hei mihi) cæde noua.
Illum Troia virum non læserat: ille furentem
Nauplion, Euboicos transieratque sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit
Iam reduci soluens debita vota Ioui:
Tyndaris has illi letas profœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.
Ah mihi quid prodest captiuas Teucridas inter
Cùm staret coniux Hectoris, atque soror:
Defectus Hecubam potius legisse sub annis:
Ne tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finiuit mæsta querelas:
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor:
Aeolus infusis incubuitque Notis.
Peruagus hinc toto non felix differor orbe:
Et quacumque vocat fluctus & aura feror.
Sed si Tiresias tam leti prouidus augur,
Quam verax vates in mala nostra fuit:
Et terra, & pelago quidquid mihi triste canebat
Emensus, fato iam meliore vagor.
Iam mihi nescio quo comitem se in littore iungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas versæ post funera Troiæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quidquid Oilides commiserat, omnibus vnus

Peccauit

Peccauit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, cuius modo nouerat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum capta de coniuge Teucrum:
Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
Felix Plisthenides: quacumque in sorte fuisti:
Coniuge cum chara, non grauis illa fuit.
Seu venti fecere moras, siue æquora vobis:
Ad nullum est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuere, nec undæ:
Promptáque in amplexus brachia semper erant.
Sic vtinam errarem. faceres tu mollia coniux
Æquora: te socia nil mihi triste foret
Nunc quoque Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo iam leuiora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per vndas,
Herculeam Sparten, Nestoreámque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissis fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est, occursum in littore vates
Dixit in amplexus chara ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi: tu preme sollers
Lætitiam; & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum. nec aperta in bella ruendum:
Sic cecinit laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, intérque vacantia vina,
Vltoris pharetris vtile tempus erit.
Et modo despectum subito mirentur Vlyssem:
Heu precor, vt properet ille venire dies.
Antiqui renouet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias coniuge chara frui.

IN II. SABINI EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Hac epistola Demophoon suam perfidiam purgare nititur. & reditum, quem longe vltra promissum retardauerat excu-

sate varias causas afferendo. Interdum enim dicit se à suis arceri, & ob moram quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à nauigandi importunitate se defendit. Se autem breui, etiam contra omnem maris potestatem, ad Phyllida nauigaturum promittit, quod quidem adimplenit: sed tamen Phyllis amoris impatientia, laqueo vitam finierat: & deorum miseratione in amygdalum sine folijs conuersa, quę Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret aduentum, folia emisit. Quod ideo fingitur, quia amygdalus Græce Phylla vocatur, in qua morientis Phyllidis nomen remansit: quæ flante Zephyro, quæ occidētalis est ventus, & in Thracas vadens, per Atticam regionem transitum facit, floret. cùm Zephyrus dicatur, quasi ζωηφόρος, id est, vitam ferens: quoniam habet plantis & graminibus fauere, vt germinent, & pullulent, & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet, lætari & floreret, redeunte ab Athenis Amasio.

Potius ob folia, quã ob id ámygdali arbori inditum nomẽ crediderim: nam φύλλα folia dicũtur.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

Phyllidi Demophoon patria demittit ab vrbe:
Et patriam meminit muneris esse tui:
Nec face Demophoon alia, nec coniuge captus,
Sed tam non felix, quam tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas:
Impuleritque ignes forsitan ille tuos:
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit Mæotidas armis,
Alcidę magni non minor esse comes.
Qui socerum Minoa grauis sibi fecit ab hoste,
Mirantem monstri cornua victa sui.
Arguor exilij: quem credis, causa fuisse?
Nec tacitum frater, nec sinet esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos vrges,
Et tuus externo cessat in igne furor:
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci:
Præuenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum factis occurrere rebus,
Aut poteras factis vtilis esse tamen.
Cùm potiora tibi Rhodopeia regna fuere:

Quæq; magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas: eadem mox obijcit AEtræ,
Infelix functæ iam prope sortis anus.
Et quod non condant nati sua lumina palmæ,
Fecisse hic nostras arguit vsque moras.
Non equidem infitior; multum clamauit vterque,
Staret Threicijs cùm mihi puppis aquis.
Poscunt Demophoon, quid cessas? carbasa venti:
Demophoon patrios respice iure deos.
Respice: & exemplum, quæ gaudes, Phyllida sume:
Sic amat, vt terra nolet abire sua.
Vtq; redire velis, non vt comitetur euntem,
Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum conuicia sæpe
Aduersis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gauisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri:
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dices non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et fleui: & flentem solando sæpe, remansi:
Cùm staret cursus iam mihi certa dies.
Denique Threicia veni rate non dare Phyllis
Quam potuit: iussit tardius ire ratem.
Ignosce & fasso: memor es Minoidos ipse:
Antiquus nec dum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi credere iussit
Coniuge: desertæ crimen at ille subit.
Exemploque patris periurus dicor & ipse:
Nec quæris causas Sithoni duræ moræ.
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor vllus habet.
Nullane fama tibi turbatos Phylli penates

Theseos, & miseræ rettulit acta domus?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueus hei mihi causa subest.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miserabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus: licet vndique fata
Accumulent causas: tempora parua peto.
Thesea quod superest patrem tumulabimus antè:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium, veniámque peto: non perfidus absum:
Nec mihi iam terra tutior vlla tua est.
Quidquid mite fuit post diruta Pergama; quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ:
Sola fuit Thrace. patria quoque iactor in illa:
Auxilium superest casibus vna meis.
Si modo mens eadem: nec quod sit iam mihi diues
Regia Cecropia non minor arce mouet.
Nec patris offendunt casus, nec crimina maris,
Nec iam non felix omine Demophoon.
Quid si Phœbeam peterem te coniuge Troiam?
Pérque annos sequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: toto laudatur in orbe
Exemplum fidi non leue facta tori.
Illa pie (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit: & instantes distulit arte toros:
Cùm properata palàm reuocaret stamina noctis:
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant spreti connubia Thraces
Phylli times: vlli nubere dura potes?
Estq́ tibi pectus cuiusquam accedere tedas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
O tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cùm mea vela procul.
Damnabis que tuos sero temeraria questus.
Demophoon, dices, hei mihi fidus erat.
Demophoon redit huc: & sæuos forsitan Euros

Passus,

Passus, & hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur nescio quam properauimus, hei mihi culpam:
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen ah potius sic perstes: quam mihi de te
Vlterior tangat pectora Phyllis dolor.
Quos tibi (me miserum) laqueos? quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista deos.
Parce precor: famamque domus mihi crimen habentis
Persiliæ, gemina ne preme dura nota.
Excuset patrem fatis in parte relicta
Grosis: non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt:
Est animus reditus: sed pia causa tenet.

IN III. SABINI EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Epistola hæc responsura Paridis non multum in rebus difficultatis habet: eò quod argumentum ex Oenones epistola dependet. Paris autem quia coniugij iura violauerat, dum vxore dimissa Helenam duxerat in principio statim iniuriam Oenone se fecisse fatetur. Deinde cum sui excusatione crimen reijcit in Cupidinem, cui non facile resistitur, sed qui sine vlla ratione in ea quæ cupit, amantes trahit, & in fatorum seriem quæ sibi Helenam, antequam illam nouisset destinauerant. Ferunt autem Oenonem tanto Paridis amore flagrasse vt cùm à Philoctete sagittis Herculeis confossus ad eam ferretur, ipsa cadauer complexa, fouens vulnera expiauerit, & in Cebria Troadis vrbe sepultos fuisse.

PARIS OENONE.

QVæ satis apta tibi tam iustè nympha querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum:
Quærit: nec subeunt: sentit sua crimina tantum:
Soluere quæ sentit, non sinit alter amor.
Si leuat hic iras, ipso me iudice damnor
Quid refert? causa tu meliore cares.
Damnatumque tibi me sub sua iura Cupido
Rettrahit: alterius sic quoque præda sumus,

Prima meis tu pacta toris fassúsque iuuentam.
Te primum accepta est coniuge noster amor.
Non dum tantus eram: quo me genitore superbum
Arguis: hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastos egerem te comitante greges.
Reginámque Hecuben nisi matris nomine noram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor: te consule nympha:
Læsa es & læsam scribis amare tamen.
Cúmque petant Satyri connubia cùm tua Panes:
Deiectæ memor es tu tamen vsque faces.
Adde, quod hic fatus amor est adiutus: & illum
Præscia venturi viderat ante soror.
Non dum Tyndaridos nomen mihi sederat aure:
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides: superant mea vulnera tantum:
Vtq; tuam supplex poscere cogor opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæq;, necisque:
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Fleuisti, memini: tamen hac in voce canentis:
Et mala, dixisti. sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamuis:
Vt possim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus, qui me, nec cedere cogit,
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
Imperat ille deus, cùm vult, in cornua tauri:
Cùm vult, in pennas destruit ille Iouem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, heu flammis nata puella meis:
Si sua non cycno mutasset Iuppiter ora:
Fluxerat in Danaës aureus ante sinus:
Penniferámque Iden falsus lustrauerat ales:
Inter Agenoreas, constiterátque boues.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit amor.

Dicitur

Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ:
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consuluere tamen digna tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus nata puella Ioue est.
Sed quod nata Ioue est minimum me tangit in illa:
Quod non est facies pulchrior, ulla nocet.
Atque utinam formæ iudex incallidus essem
Creditus Idæis Pegasi nympha iugis.
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira:
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Diuidit hæc aliis flammas celeresque, paresque:
Vt libitum est nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
Quos aliis arcus & sibi dura tulit.
Deprensa coniux illa in Mavorte dolebat.
Testibus his diuis cum Ioue questus erat.
Iam dolet & Mavors terras utróque reliquit:
Prætulit Anchisen hic abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visáque post latam iacuit ulta deam.
Quid mirum est potuisse Pari succurrere amoris
Immunis sub quo non fuit ipse Paris.
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amaui.
Adiice non læso quod comes ipsa fuit.
Et magnos video cogi mihi rapta tumultus:
Armatæq; petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli: ne non sit causa probanda.
Est illi facies digna mouere duces.
Si mihi nulla fides: armatos respice Atridas.
Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
Quod si vertendæ spem mentis concipis huius:
Cur cessant herbæ? carmina cùm tua?

Cùm te nec Phœbi ſolertior artibus vlla eſt,
Phœbeæq; Hecates ſomnia vera vides.
Tecum ſideribus tecum deducere Lunam:
Nubibus & memini ſurripuiſſe diem.
Paſcebam tauros: intérque armenta leones
Obſtupuit placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoenta vocatum
Adijciam curſus non tenuiſſe ſuos?
Ipſe pater, ſeu rem natæ male tutus haberet,
Cantatas quoties reſtitit inter aquas.
Nunc locus Oenone eſt, nunc illas tende: parauit:
Siue tuos ignes pellere, ſiue meos.

FINIS.

